

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra slavistiky

Diplomová práce

Bc. Veronika Láníková

Divadelní hra Vasilije Sigareva *Alexej Karenin*: překlad, kontext,
komparace

Olomouc 2023

vedoucí práce: Mgr. Patrik Varga, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a uvedla všechny použité prameny.

V Olomouci, 11. 5. 2023

---

podpis

Za odborné vedení mé bakalářské práce, velkou míru trpělivosti a ochoty, za cenné a velmi podnětné rady při zpracovávání práce děkuji Mgr. Patriku Vargovi, Ph.D.

---

podpis

Obsah

Úvod	5
1. Historicko-politický kontext vzniku nové divadelní poetiky v ruském divadle a uralská škola	7
1.1 Uralská škola	8
2. Vasilij Sigarev	10
3. Analýza Divadelní hry <i>Alexej Karenin</i>	12
3.1 Obecná charakteristika divadelní hry <i>Alexej Karenin</i>	12
3.2 Divadelní hra <i>Alexej Karenin</i>	12
3.2.1 Analýza postavy Alexeje Karenina	13
3.2.2 Analýza postavy Lýdie Ivanovny	15
3.2.3 Analýza postavy Anny Kareniny	16
3.3 Klíčová témata divadelní hry <i>Alexej Karenin</i>	17
3.3.1 Téma duality	17
3.3.2 Téma dětství	18
3.3.3 Téma Velikonoc	19
3.3.4 Téma otce a dítěte	19
4. Divadelní inscenace	20
5. Reakce na divadelní hru <i>Alexej Karenin</i>	22
5.1 Odborné recenze	22
5.2 Divácké ohlasy	24
Překlad divadelní hry <i>Alexej Karenin</i>	26
Závěr	120
Resumé	122
Bibliografie	126
Příloha	129

Úvod

Hlavním cílem diplomové práce *Divadelní hra Vasilije Sigareva Alexej Karenin: překlad, kontext, komparace* je kompletní překlad divadelní hry *Alexej Karenin*. Dále pak interpretace klíčových témat této hry a komparace vybraných charakterů s románovou předlohou Lva Tolstého *Anna Karenina*.

Pomocí analýzy jednotlivých klíčových témat a postav ukážu, do jaké míry má Tolstého text vliv na Vasilije Sigareva v tomto konkrétním dramatu a do jaké míry dramatik text aktualizuje a vykládá po svém. Uvedu společné i rozdílné rysy postav ve zmiňovaných dílech.

Ve své diplomové práci představím i ohlas odborné a neoborné veřejnosti, pokusím se vyhodnotit, zda je kritika pozitivní či negativní. Také se budu věnovat aktuálnosti divadelní hry, tj. zda se divadelní hra hraje v ruských divadlech či nikoliv. Neopomenu stručný životopis autora ze zmiňované divadelní hry *Alexej Karenin* a vlivy, které formovaly jeho profesní styl tvoření. Ke své práci přikládám i svůj překlad divadelní hry.

V práci budu využívat především text Vasilije Sigareva k lepšímu pochopení vztahu postav. Neopomenu ani sekundární literaturu, díky které představím názor kritiků, divadelních vědců a režisérů na určité zpracování této hry.

Dramatika Vasilije Sigareva jsem si zvolila z toho důvodu, že je známý nekompromisním postojem při zobrazování sociálních problémů soudobé ruské společnosti. Jeho tvorba je často situována do industriálního prostředí, kterým jsou charaktery hlavních hrdinů do značné míry (de)formovány.

Dále mě v jeho tvorbě zaujalo drama *Alexej Karenin*. Především proto, že se vymyká výše uvedenému schématu Sigarevových her, a také z toho důvodu, že se dramatik snaží dívat na notorický známý příběh z jiného úhlu pohledu, aktualizovat jej, interpretovat po svém. Svým způsobem jde o odvážný počin, neboť Tolstého román je v ruském prostředí intimně známý a jakékoliv aktualizace textu mohou být chápány jako provokativní útok na rodinné „stříbro“. To je bezesporu i jednou z autorových intencí. Postavy, které jsou v románu Lva Tolstého v pozadí, jdou v divadelní hře do popředí a odkrývá se také jejich názor na probíhající děj.

Diplomová práce bude přínosná nejen jako informační zdroj o tvorbě Vasilije Sigareva a o vlivu Lva Tolstého na toto dílo, může být použita i jako možná předloha pro inscenování divadelní hry v českém divadle. Díky analýze postav ve hře a jejich komparaci s románovými

charaktery se českojazyčnému prostředí zpřítomní aktuálnost díla *Anna Karenina* od Lva Tolstého.

1. Historicko-politický kontext vzniku nové divadelní poetiky v ruském divadle a uralská škola

Druhá polovina 20. století se nese v duchu společenských proměn. V souvislosti s nimi je nutné zmínit novou politickou etapu, jež ovlivnila politické, společenské i kulturní dění, a tou je období perestrojky – přestavby. Pod tímto pojmem se skrývá označení řady reforem provedených v SSSR pod vedením Michaila Gorbačova.

Toto období je érou v dějinách SSSR, během které došlo k zásadním proměnám v životě sovětské společnosti. Výsledkem těchto proměn bylo odmítnutí socialistické cesty rozvoje a rozpad SSSR. I když se jednalo původně o ekonomický plán, přinesl s sebou i glasnost s ní i minimální utlačovanost svobody slova. Objevuje se i náznak rozvolnění ve společnosti.

Pokud bychom se zaměřili na termín glasnost, vhodnými synonymy by mohly být pojmy publikování a otevřenost. Zároveň patří k hlavním znakům tohoto období a během perestrojky byl používán pro vyjádření přerodu totalitní společnosti bývalého SSSR v počínající demokratickou společnost. Později se pojem začal chápat jako otevřenost politiky k dialogu. Tento pojem se stal mezinárodním.¹

Díky ní sovětsí občané mohli svobodně poznávat klenoty ruské literatury, které byly v předchozích obdobích kvůli cenzuře nepublikovatelné, a osobnosti literatury, jako byli například Čingiz Ajtmatov nebo Marina Cvětajeva.

Hlavním cílem této etapy byla ekonomická reforma týkající se úplné přestavby politického systému v SSSR, překonání ekonomické a zásobovací krize, vysoké inflace a zavedení glasnosti.

Ivo Pospíšil k věci podotýká: „Veškeré politicko-sociální reformy tohoto období postupně měnily existenční podmínky literatury: cenzura a stranický dohled se nejprve oslabily, později zcela vymizely, a literatura byla osvobozena od jejich zásahů.”²

Také se o tom zmiňuje Martina Pálušová: „Populární byla hlavně politicko-historická témata doby nedávné minulé, obzvláště antistalinské téma, Říjnová revoluce, téma gulagu, nový pohled na druhou světovou válku a boj jedince proti totální moci především v dramatech

---

¹ *Что такое Гласность?* [online] (zde i dále překlad sekundárních zdrojů můj, VL).

² POSPÍŠIL, Ivo. *Světové literatury 20. století v kostce*, s. 182

Alexandra Solženicyna, Lva Dvoreského, Varlama Šalamova, Michaila Šatrova a Julia Edlise.“³

Definitivní změna nastala s rozpadem SSSR. V roce 1991 došlo nejen k novému politickému uspořádání země, ale v kulturním světě se otevírají zcela nové možnosti, se silícím vlivem západu a zároveň odstraněním cenzury. S tím přichází dříve tabuizovaná témata, jako například drogová a alkoholová závislost, prostituce, homosexualita. Téma zájmu o dno lidské společnosti dostal název černucha.

Ivo Pospíšil píše: „Zánik SSSR a rozkladné tendence uvnitř dnešního Ruska literaturu zasáhly hodnot jakoby na protest proti odvěké společenské a etické úloze, který byla ruské literatuře vnucována a připisována. Nicméně i v dílech převážně většiny představitelů tzv. nové vlny lze pozorovat nejen líčení špíny života, bezvýchodnost a pesimismus, apokalyptické nálady a rozklad jazyka, ale také palčivý zájem o historii, byť v parodované rovině, návraty ke klasické literatuře. Zejména je patrný zájem o technologické postupy 18. století, o modernu a avantgardu. Je to literatura přehodnocování a znejistění. Právě to znovu vytváří její všelidské a všesvětové dimenze.“⁴

1.1 Uralská škola

Nikolaj Kolajda od roku 1994 přednáší na katedře činoherního divadla a se svými žáky tvoří tzv. Uralskou školu. Jedním z jeho z nejvýznamnějších žáků je Vasilij Sigarev. Uralská škola představuje významnou vlnu v současném ruském dramatu.⁵ Alice Taussiková se ve svém článku o uralské škole zmiňuje takto: „Hry ukazují bezútěšnost života v ruské provincii a morální degradaci společnosti, jejímiž projevy jsou ztráta iluzí a krize identity. Koljadovým oblíbeným tématem je outsiderství a společenská vykořeněnost. Jeho hrdinové před zničující realitou utíkají do světa svých iluzí, které jsou však nedostatečnou obranou před každodenním náporům ‚běžného‘ života. Koljadovy hry jsou často pro svou bezvýchodnost řazeny do kategorie ‚černého realismu‘ a vžil se pro ně ruský pojem ‚černucha‘.“⁶

Sám Nikolaj Kolajda říká, že: „Není z mé hlavy, ale to označení se mi líbí. Nevzniklo pochopitelně ze vzduchoprázdna. Kritika je začala užívat v souvislosti s několika mými žáky, jejichž texty uspěly na ruských jevištích. Možná i proto, že na rozdíl od ostatních současných

---

³ PÁLUŠOVÁ, Martina. *A nesoudit znamená neřít se...*, s. 55

⁴ POSPÍŠIL, Ivo. *Světové literatury 20. století v kostce*, s. 190

⁵ TAUSSIKOVÁ, Alice. Nikolaj Koljada opět na scéně Arény. *Divadlo.cz* [online]

⁶ TAMTÉŽ

ruských dramatiků se nebojí psát o obyčejném ruském člověku, což je naše odvěká literární tradice. Jak píše Puškin: „Umělec má vyvolat soucit s padlými.“⁷

---

⁷ MAGDOVÁ, Marcela. Nikolaj Koljada: V dramatu musí být bolest. *Divadelní noviny* [online]

2. Vasilij Sigarev

Vasilij Vladimirovič Sigarev je ruský dramatik, režisér a scénárista. Je jeden z neznámějších a nepřekládanějších současných dramatiků. Narodil se roku 1977 v industriálním městě Verchňaja Salda v uralském federálním okruhu. Učil se na Nižnětagilské pedagogické univerzitě, avšak studium nedokončil a odešel ze třetího ročníku. Poté byl přijat na Jekatěrinburském divadelním institutu v oboru dramaturgie, který vedl Nikolaj Koljada. Je autorem více než patnácti divadelních dramát. Píše své originální texty, ale i dramata podle domácí i zahraniční prózy. Je považován i za teoretika moderního dramatu.⁸

Píše hry v Jekatěrinburském divadle Teatron, kde také působí jako režisér. V červnu roku 2000 byla zinscenována hra *Plastelina*, která byla poprvé představena na Festivalu mladých dramatiků Ljubimovka (v režii Kirilla Serebrennikova). Za tuto hru Vasilij Sigarev obdržel britskou divadelní cenu Evening Standard 2002 v kategorii nejperspektivnější dramatik. Cenu mu předal Tom Stoppard. Také v únoru roku 2001 byla hra představena v programu festivalu ruských divadelních her ve Varšavě. V květnu toho samého roku byla divadelní hra přeložena do angličtiny pod názvem *Plasticine*. Následně byla uvedena v londýnském Royal Court Theatre, v programu nové divadelní hry Ruska a v režii Alana Rickmana.⁹ Vasilij Sigarevu se nedaří pouze na divadelní scéně, ale i na filmových plátnech. Jeho první film *Vlček* získal hlavní cenu na ruském filmovém festivalu Kinotavr.¹⁰

Místo dějství je většinou u Vasilije Sigareva průmyslové město (sám z takového místa pochází). Tuto lokaci Sigarev nepoužívá náhodou. Ve svých divadelních hrách analyzuje téma malého člověka, a právě průmyslový charakter místa pomáhá dokreslit autorovu psychoanalýzu. Průmyslové město je líčeno s určitou jednotvárností a monotónností budov, což se přímo promítá do života prostých lidí. Lidí, jejichž život je jednotvárný, bez dlouhodobé perspektivy, a ve kterém se žije od výplaty k výplatě.¹¹ Toto téma se projevuje ve hře *Plastelina* a *Berušky se vrací na zem*.

Hry Vasilije Sigareva jsou filozofická díla, která se na první pohled jeví jako sociální satira. Ve skutečnosti divadelní hry usilují o hlubší zobrazení člověka, problematiky života a smrti, bezbrannosti lidské duše i chaosu moderního života. Sigarev projevuje zájem o extrémní stavy

---

⁸ МЕЩАНСКИЙ, Александр. Бремя «маленького человека» в драматургии В. Сигарева., s. 162

⁹ Сигарев Василий. *ProfiCinema: Информационный портал для профессионалов кинобизнеса* [online]

¹⁰ АНАШКИН, Сергей. Портрет драматурга и режиссера Василия Сигарева. «Пьесы растут, как деревья». *Искусство кино* [online]

¹¹ ТАМТЭЖ

člověka, jako je láska a nenávisť, a také o pocity člověka pohybujícího se na hraně mezi životem a smrtí. Autor se vrací k tématu malého člověka v současném světě, který se neustále mění. Tato postava se stává objektem důsledného a cíleného násilí. Tyto texty zvýrazňují obraz moderního sociokulturního rozvoje společnosti, kdy nastává až extrémní individualismus a sobecký spotřebitelský život.¹²

Hrdinové Sigarevových divadelních her jsou převážně obyvatelé provinčního Ruska, lidé sociálního dna, kteří žijí za hranicí životního minima a za hranicí dobra i lidskosti. Jeho postavy se nezabývají ontologickými problémy života neboli otázkami sebeidentifikace. Každý den bojují o přežití a tento nekompromisní a krutý boj je jejich smyslem života, zdánlivě života beze smyslu. Snaží se obnovit ztracený ráj dětství, domova a vlasti, jelikož Sigarevovi hrdinové toto nepoznali.¹³

Ve svých hrách Sigarev velmi přesně vykresluje dnešní společnost. Autor často zobrazuje okolní realitu prizmatem vnímání mladých hrdinů, kteří se stávají protagonisty – Maxim v divadelní hře *Plastelína*, Dima v divadelní hře *Berušky se vracejí na zem* a Andrej v divadelní hře *Ahasfer*. Lze hovořit o aktualizaci, pro ruskou literaturu tradičního námětu, tématu malého muže. Typicky tyto malé mladé lidi obklopuje nevhledný život, chudoba, cynismus a mezilidské vztahy bez citu. Postavy jsou zbaveny dětství, jsou ponechány svému osudu a pokouší se pochopit svůj život a svou existenci.¹⁴

---

¹² ЕЩАНСКИЙ, Александр. Бремя «маленького человека» в драматургии В. Сигарева., s. 168

¹³ ТАМТÉЖ, s. 163-164

¹⁴ ТАМТÉЖ, s. 164

3. Analýza Divadelní hry *Alexej Karenin*

V této kapitole se budu zabývat rozborem divadelní hry. Budu se věnovat charakteristice, analýze a tématům ve hře.

3.1 Obecná charakteristika divadelní hry *Alexej Karenin*

Dílo *Anna Karenina* od Lva Nikolajeviče Tolstého je jedno z nejvíce zfilmovaných a zdramatizovaných románů světové literatury. Jako příklad filmové adaptace můžeme uvést film *Anna Karenina* od režiséra Bernarda Rose z roku 1997 nebo stejnojmenný film od režiséra Joeho Wrighta z roku 2012. Proto není divu, že si talentovaný ruský dramatik Vasilij Sigarev vybral jako předlohu tento velmi populární a světově uznávaný román, avšak zpracovává jeho děj zcela jiným způsobem než jeho předchůdce.

Román byl nejen zfilmován, ale i nesčetněkrát zdramatizován, jako například divadelní hra *Anna Karenina* od Romana Vikťuka z roku 1983 nebo dílo *Anna Karenina II.* od dramatika Olega Šiškina z roku 2001. Také se objevil muzikál, který nesl název *Anna Karenina* od Aliny Čevik s premiérou v roce 2016.

Divadelní hra *Alexej Karenin* představuje jedno ze Sigarevových nejrozsáhlejších prací, co se týče obsahové formy. Obsahuje prolog a 23 kapitol neboli dějství, autor přejímá prozaickou terminologii pro svou dramatickou tvorbu, takto intertextuálně odkazuje na prozaickou tvorbu Lva Tolstého. Žánr divadelní hry se velmi často označuje jako tzv. tragikomedie. Tento pojem označuje „dramatický žánr mísící tragické a komické prvky”¹⁵

3.2 Divadelní hra *Alexej Karenin*

Sigarev podává velmi přesný, detailní a v jistý míře jemný pohled muže, který má velmi složitý život. Dívá se na jeho sebevědomí a chování v rámci milostného trojúhelníku. Autor této hry je velmi těsně spjat s dějem *Anny Kareniny* od Lva Tolstého, zaměřuje se na dějovou linii Anny Kareniny a Alexeje Karenina, velmi delikátně odstraňuje z děje nepotřebné postavy pro děj. Sigarevovo drama je velmi dobře stylizováno, děj není dekonstruován a ani zkrácen.

Dramatik vyjímá dějovou linii Karenina a ponechává v ději klíčové postavy, které jsou důležité pro tuto linii. V dramatu se střídají převážně dvojice postav: Karenin – Anna, Karenin – Lýdie, Karenin – Serjoža apod. Sigarev velmi dobře odstraňuje z dějové linie hlas

---

¹⁵ CSC.ABZ.CZ: SLOVNÍK CIZÍCH SLOV [online]

románového vypravěče a s pomocí scénických poznámek nechá promlouvat specifický hlas „vypravěče“, absentujícího v tradičním dramatickém textu. Podle mého názoru jde o Sigarevovu literární hru, o aluzi na epický charakter Tolstého textu, stejně jako v případě pojmenování jednotlivých scén jako kapitoly.

Autor divadelní hry se dívá na velmi slavný příběh z jiného úhlu pohledu. Dává čtenáři příležitost k zamyšlení se nad viděním světa a vcítění se do postavy, která je všeobecně „zaškatulkovaná“ jako chladná a bezcitná. Sigarev ukazuje divákovi, že i na první pohled bezcitná lidská bytost je velmi emocionální a prožívá v nitru pestrou škálu citů. Sigarev se zaměřuje, jak již bylo řečeno, na existující příběh. Stěžejní rozdíl mezi oběma tvůrci však spočívá v tom, že Tolstého primárně zajímá ženská otázka, ztělesněná především tragédií Anny, zatímco Sigarev se dívá na příběh z pohledu muže – Alexeje.

Toto drama je o určitém typu postavy, který představuje slabého muže, rovněž také otce a manžela. V důsledku životních okolností a svých činů přestává být otcem a manželem. Otázka mužnosti se řeší od začátku do konce divadelní hry.

Čtenář je tak ponořen do světa trpícího muže, jehož muka a starosti byly zastíněny Anniným duševním trápením.

Autor díla analyzuje postavu Alexeje Karenina obdobně, jako se Tolstoj věnuje postavě Anny Kareniny. Sigarev v určitých pasážích doplňuje určité mezery v příběhu, přesto tyto výplně vůbec nenarušují příběh a nebrání pochopení postavy.

3.2.1 Analýza postavy Alexeje Karenina

Alexej Karenin v románu Tolstého vystupuje jako sebevědomý, rozvážný a zámožný muž, avšak Sigarev ukazuje, že za touto „skořápkou“ je muž plný citů a emočních zranění. Autor ukazuje, že Alexeje velmi zasáhlo cizoložství své manželky. Je poukázáno na jeho vnitřní muka, která byla v Tolstého podobě zastíněna duševní nerovnováhou Anny. Dramatik změnil úhel pohledu na všem velmi známý příběh. Otevřel téma mužství, mužské citlivosti a prostřednictvím hlavního hrdiny poukázal na pravomoc mužů také trpět.

Zpočátku je postava Alexeje Karenina vnímaná čtenářem spíše v negativním smyslu tak, jak je to vylíčeno v díle Tolstého. Dramatik si to velmi dobře uvědomuje a pohrává si takto s vnímáním čtenáře. Karenin se na první pohled jeví jako nepříjemný starší muž, ale postupně Sigarev odkrývá i jeho jiné stránky povahy a dokazuje tak čtenáři, že stačí změnit úhel pohledu a vnímání člověka může být rázem jiné.

Autor se přitom k protagonistovi staví velmi delikátně, popisuje stárnoucího muže, který zjistí, že jeho žena dává přednost mladšímu a atraktivnějšímu muži. V díle se odkrývá jeho vnitřní nepokoj a boj sám se sebou, jelikož důstojně nepřijímá své stárnutí. Přitom autor neobhajuje počínání svého hrdiny, nýbrž usiluje o líčení dějových linií z pohledu hrdiny, a tím vede čtenáře k pochopení jeho jednání. Zatímco v původním románu se Karenin jeví jako člověk netvárný a povrchní, v Sigarevově počínu je představen jako velmi zajímavý typ. Je nekonfliktní, nejistý, do jisté míry naivní, občas se u něj projeví velkorysost i hysteričnost.

Autor se velmi drží originálního děje z románu. Všechny postavy, které se objevují v dějové linii Alexeje Karenina, jsou vylíčené i v dramatu. Vše zůstalo stejné s tím rozdílem, že Anna Karenina šla do pozadí příběhu a do popředí příběhu se dostal Alexej Karenin. Samotná Anna Karenina v tomto příběhu vystupuje velmi zřídka, přesto děj přímo ovlivňují její činy.

Pro Karenina je charakteristické, že velmi často nevidí to, co se mu děje přímo před očima, jeho zorné pole je velmi krátké. Mnohdy se události okolo něj vyvíjejí natolik rychle, že je nestačí zaregistrovat a uvědomit si možné riziko. Příkladem může být samotné odhalení nevěry. Zatímco celá společenská smetánka se již baví o vztahu mezi Annou a Vronským, Karenin si odmítá připustit jejich očividné zalíbení, ačkoli je sám svědkem jejich vášnivé konverzace. Dokonce i Lýdie Ivanovna, jeho dobrá přítelkyně, mu velmi jasně naznačovala Annino nepřijatelné chování ve společnosti. Karenin si tuto možnost odmítá připustit a raději mění téma, aby se možným spekulacím vyhnul. Ačkoli odmítá informace, které ho zaplavují z vnějška, později ho dostihnou vnitřní pochybnosti a dospěje k podezření. Přesto vždy raději utíká před nepřijemnými situacemi, které narušují jeho ideály.

V momentě, kdy se Karenin dozví o cizoložství své manželky Anny, je čtenář svědkem psychického rozkladu hlavní postavy. Nejprve nastupuje žárlivost, která hlavního hrdinu paralyzuje a zbavuje citu pro slušnost a důstojnost, a také zmatek, v jehož změti ztrácí ponětí i sám o sobě. V další fázi usiluje o zdůvodnění dané situace, útěchu přitom hledá v náboženství. Své kroky náležitě promýšlí, zároveň pocítuje nejistotu a strach. V jeho promyšlených krocích se zrcadlí pomstychtivost, pod jejímž vlivem se pokusí Annu připravit o to nejcennější – o syna. Veškeré kroky se snaží obhájit sám před sebou i před okolím.

Anna se svým milencem Vronským počne dítě a dalším důležitým mezníkem ve vývoji milostného trojúhelníku je moment jeho narození, při kterém dojde ke smíření. V tomto okamžiku lze z jednání Karenina vyčíst, že stále svou manželku Annu miluje a stále je pod

jejím silným vlivem. Rozbor Kareninova jednání také prozrazuje měkkost jeho charakteru a neschopnost stát si v náročných situacích za svým rozhodnutím.

Ačkoli se na první pohled může zdát, že klíčovým problémem Alexeje Karenina je nevěra jeho ženy, postupně se na pozadí jejich manželské krize zrcadlí spousta dalších osobních Kareninových problémů. Například jeho osobní boj se sebou samým, uvědomění si své zbytečnosti a svého stáří, slabosti, určité odtažení od své vlastní rodiny, neporozumění si s manželkou Annou a synem Serjožou. Souhrnně tyto nesnáze můžeme nazvat problematikou samoty a ticha.

Pokud se zaměříme na vnější výrazovou stránku Karenina, odlišuje se od společnosti i způsobem mluvy. Většina společnosti v díle mluví světským neformálním jazykem, přesto Karenin používá jazyk byrokratický, jazyk dokumentů. Tato jazyková odlišnost ho místy zachraňuje z problematických situací.

3.2.2 Analýza postavy Lýdie Ivanovny

V románu Lva Tolstého je postava Lýdie Ivanovny představena jako vedlejší postava. Jedná se o blízkou přítelkyni Alexeje Karenina, pro kterou je charakteristické, že je velmi věřící a aktivně vystupuje v kroužku z petrohradské smetánky. Stejně jako v románu, tak i v dramatu je Karenin pod jejím vlivem a slepě poslouchá její rady. Příkladem by mohlo být zakázání kontaktu Serjoži s jeho matkou Annou. Aby se vyhnuli nepříjemným otázkám z jeho strany, přistoupili k radikálnímu řešení a nechali ho žít v přesvědčení, že Anna zemřela.

V dramatu má Lýdie shodné základní rysy se svou románovou dvojnicí – Karenin ji považuje za důvěrnici a přítelkyni, které se svěruje se všemi svými obavami a problémy. Tato postava se i v dramatu projevuje jako silně náboženská osoba a všechny své míněné rady zdůvodňuje tím, že jedná v souladu s Božím zákonem. Vdova Lýdie Ivanovna je velmi vytrvalá a umíněná žena, která si tvrdě jde za svým. Nemá ráda Annu Kareninu, velmi Annu odsuzuje a tím roste její pokrytectví. Ačkoli Lýdie Ivanovna vystupuje jako ctnostná a náboženská postava, ve skutečnosti usiluje o získání přízně Karenina a sňatek s ním. Svou křesťanskou vírou pouze skrývá úmysl odloučit od sebe manželé Kareninovi. Vyjádří Kareninovi své city, ten je však vyděšen a zahanbeně nabídku odmítne. Toto odmítnutí však s Lýdií Ivanovnou neotřásl a pokračovala ve svých plánech dále. Dle mého úsudku Lýdie Ivanovna usilovala o ještě větší přiblížení Kareninovi a následně chtěla vyznání zopakovat v příhodnější chvíli.

3.2.3 Analýza postavy Anny Kareniny

Postava Anny Kareniny se od románové postavy příliš neliší. Zásadní rozdíl mezi nimi však spočívá v tom, že v románu představuje hlavní a zásadní postavu, a naopak v dramatu je její úloha upozaděna ve prospěch jejího manžela Karenina. Dojde tedy k jakési výměně.

V úvodu hry je čtenář svědkem konfliktu mezi postavami Alexeje a Anny, který jako by byl předzvěstí jejich manželské krize. Anna chce hovořit o tragédii na vlakovém nádraží, které byla svědkem, avšak pro Karenina je nesnesitelné poslouchat Annin monolog o smrti. Karenin Anně dává jasně najevo svůj nezájem, a je tedy znatelná osobnostní rozdílnost manželů.

Na návštěvě u své přítelkyně kněžny Betsy neskrývá Anna určité sympatie k Vronskému. Vášnivě debatují a podle Karenina sedí u sebe až nevhodně blízko. O pomluvách kolujících ve společnosti je Karenin informován prostřednictvím jeho důvěrnice Lýdie.

Když Karenin zvládne vnitřní boj sám se sebou a připouští si možnost nevěry své manželky, chce si s ní o této záležitosti promluvit. Moment, kdy Karenin čeká na Annu na chodbě, znázorňuje vnitřní neklid a nerozhodnost, která je pro hlavního hrdinu typická a kterou se tolik liší od své ženy. Jakmile Anna přijde domů, rozhovor mezi nimi je důkazem, že Anna je charakterově a emocionálně silnější než Karenin. Dokonce si to i sám Karenin přiznává. Snaží se s ní mluvit o tom, co se o ní povídá, Anna však veškeré spekulace s výsměchem popírá.

Na druhý den Anna svůj výsměch stupňuje a využívá k tomu syna. Manželské spory si vyjasňují před Serjožou u snídaně a jejich syn tak musí být svědkem mocenského boje mezi nimi. Karenin chce, aby je syn nechal o samotě, Anna však naopak chce, aby zůstal, zdůvodňuje to tím, že Serjoža musí vědět o manželských problémech. Ke konci rozhovoru Karenin štipne Serjožu, Anna se rozčílí, odjíždí za svou přítelkyní Betsy a syna bere s sebou. Manžel se však následně dovídá, že jej zanechala chůvě, a je mu jasné, že využila příležitosti k setkání s milencem. Je možné, že Serjožu vzala s sebou, aby zamezila podezření, k tomu však ze strany Karenina stejně dojde. Serjoža se tak ocitá mezi znesvářenými rodiči. Otec jej žádá o informace ohledně počínání Anny a ta, když se to od syna dozví, znovu využije příležitost a odsoudí jeho jednání jako absurdní. Dochází tedy k manipulaci ze strany Anny, do které je zatažen i syn Serjoža.

Nakonec však, stejně jako v románu, dojde k přiznání nevěry ze strany Anny. Děje se tak ve chvíli nehody Vronského, při které spadne z koně a není jisté, jestli je naživu. Anna nedokáže

kontrolovat své pocity a dává najevo svému okolí, že jí na žokejovi velmi záleží. V moment emocionálního šoku přiznává svou nevěru Kareninovi.

Stejně jako v románu se Anně s Vronským narodí dítě. Snaha o usmíření znesvářených stran je patrná právě při porodu nemanželské dcery. Tato část dramatu působí zmateně a nelogicky, což má dokreslit tísnivost krizové situace a účinek morfia, který byl Anně podán. Anna si přeje usmířit svého manžela a svého milence, což je v dramatu líčeno až komicky. Na pozadí porodu dítěte stojí dva dospělí muži, kteří nevědí, co mají dělat, a snaží se splnit Annino nelogické přání.

Anna, jako by nevěděla, co chce. Na poslední chvíli se snaží zachránit manželství, po porodu se vrací ke Kareninovi a odmítá se setkávat s Vronským. Je velmi nešťastná a její psychický stav se zhoršuje. Její láska k Vronskému je však silnější a když její manžel odejde, odjíždí s milencem do Itálie. Ze svých dětí si s sebou bere pouze dceru, svého syna nechává s otcem.

V dramatu Anna přiznává, že se její osoba změnila. Rozděluje svůj život na dvě roviny, život před Vronským a život s Vronským. Přiznává, že Karenina milovala do doby, než poznala Vronského, poté přišel cit mnohem silnější. V díle můžeme spatřit vývoj Anny ve vztahu ke Kareninovi – od ženy, která zpočátku nemůže vystát svého manžela, vyhýbá se mu a jeho snahám o komunikaci se vysmívá, až k ženě, která uznává chybu a přistupuje ke svému manželovi s určitým pochopením.

I když její smrt není v dramatu popsána prostřednictvím její postavy, je vylíčena za pomoci postavy jasnovidce Landa, který ve svých viděních popisuje poslední momenty Annina života.

3.3 Klíčová témata divadelní hry Alexej Karenin

V této podkapitole se budu věnovat třem, dle mého názoru nejzajímavějším, tématům tohoto díla – téma duality, dětství a Velikonoc.

3.3.1 Téma duality

Téma duality není na první pohled čtenáři zřejmé. Některé prvky si Sigarev vypůjčuje u Tolstého, jako jsou například opakující se jména Anna a Alexej nebo to, že příběh začíná a končí na železničním nádraží. Některé prvky Sigarev naopak sám do děje přidává.

První dualitu nalezneme ihned na začátku dramatu, konkrétně v části líčící porod Serjoži. V románu Tolstého se neobjevuje pasáž popisující chlapcovo narození a jeho postava se v díle vyskytuje již v dětském věku. I když není v románu samotné narození popsáno, čtenář může

předpokládat, že se porod uskutečnil a Alexej Karenin byl s tímto faktem velmi dobře obeznámen. Naproti tomu v dramatu Sigareva je samotnému porodu Serjoži věnována pozornost, je popsán v prologu. Druhý porod, narození dcery Anny a Alexeje Vronského, se shodně objevuje jak v románu, tak v dramatu. V tomto momentě se střetnou dva páry postav, které mají stejné jméno – Alexej a Anna.

Další dualitu je spjata s prostředím železnice. Děj Tolstého románu je uveden na železničním nádraží a na stejném místě taktéž končí. Za touto dějovou linií v románu následuje ještě jedna kapitola, avšak ta přímo s dějem hlavních postav nesouvisí. I Sigarev si všímá tohoto koloběhu. První jednání začíná na železnici, kdy Anna hovoří o neštěstí na trati svému manželovi. Později jí je tato smrt inspirací pro tu svou. I když děj nekončí přímo na železnici, drama je ukončeno viděním Lando, který vypráví Kareninovi poslední minuty života Anny.

3.3.2 Téma dětství

Toto téma je v dramatu rozvíjeno na kontrastu s dospělostí. V roli dětí se objevuje Serjoža a nemanželská dcera Anny a Vronského – Anna. Jelikož je malá Anna batole, je její role v dílu upozaděna a do popředí se dostává postava Serjoži. Tento chlapec umocňuje v díle onen kontrast mezi dětstvím a dospělostí. V určitých situacích vystupuje jako dítě, smýšlí tak, ale jindy vystupuje a přemýšlí již jako dospělá osoba. Patrné je to například při rozhovoru, kdy se řeší náboženské otázky a údajná smrt Anny. Výrazně se kontrast mezi dětstvím a dospělostí zrcadlí v promluvách mezi Kareninem a jeho synem. Příkladem by mohla být pasáž, kde společně diskutují o silných a slabých lidech. Zatímco Serjoža svým uvažováním vystupuje jako dospělý a zdravě smýšlející člověk, naopak Karenin na určité otázky nemá odpověď a působí v protikladu s ním jako dítě.

Je zajímavé, že kontrast mezi dětstvím a dospělostí je nejvíce patrný u dospělého Karenina. Postava Karenina se v běžných situacích chová adekvátně svému věku, pokud se však dostane do kritické situace, začne se chovat jako malé dítě. Dětské projevy jsou v rovině fyzické – přikládá tvář k hrudi manželky po vyčerpávajícím porodu nebo bezdůvodně štípe svého syna. Domnívám se, že toto je obranný mechanismus této postavy, kdy se snaží uzavřít se a schovat se před svými problémy.

Ve hře je také často zdůrazňováno, že Karenin není starý, například prostřednictvím rozhovoru s jeho přítelkyní Lýdií. Karenin je muž ve středních letech, tento fakt je pro Alexeje velmi těžko přijatelný. Nedokáže pochopit, že již není mládenec, ale pořád ještě není starý muž.

Má potíže přijmout své stárnutí s pokorou a sám sebe psychicky trápí tím, že se snaží rovnat mladším pánům ve svém okolí. Tento rozpor se projevuje v jeho chování a působí občas až komicky.

3.3 .3 Téma Velikonoc

Velikonoce jsou křesťanským svátkem znovuzrození, mají své tradice a klíčové atributy. Jedním z nejvýraznějších znaků Velikonoc je symbolika vajec. Tento symbol rovněž v díle najdeme, jak již bylo zmíněno výše v souvislosti s tématem duality.

Motiv znovuzrození se v díle objevuje v podobě znovuzrození vztahů. Sigarev jej promítá do momentu střetnutí Karenina a Anny po dlouhé odluce. K tomuto střetnutí dochází právě v době Velikonoc ve chvíli, kdy jde Karenin se Serjožou do kostela, aby se dle tradice pomodlili, a potkávají Annu. Karenin a Lýdie Ivanovna řekli Serjožovi, že jeho matka zemřela, proto z pohledu Serjoži dochází k jakémusi vzkříšení jeho matky. Velikonoční symbolika zmrtvýchvstání tak přerůstá duchovní rovinu do roviny vztahové. Dalším motivem, který se v této pasáži objevuje, je odpuštění. Alexej Karenin v moment střetnutí, jako by odpustil své manželce a Anna s pokorou přijímá jeho odpuštění.

Obě postavy tak zažijí znovuzrození, vycházejí z církve jako jiné psychologicky znovuzrozené postavy.

V ději se objevuje i motiv starého ruského obyčeje – tlučení velikonočních vajec. Dle tradice se dvě vejce tlučou o sebe a vyhrává to, u kterého se rozlomí skořápka jako první. V příběhu dá Anna velikonoční vejce svému synovi a Kareninu. V jejich případě se vejce rozbijí současně, což je znakem příměří mezi otcem a synem.

3.3.4 Téma otce a dítěte

Vztahová rovina otce a dítěte se v průběhu celé hry rozvíjí. Ze začátku se Karenin staví k Serjožovi velmi žárlivě. Ihned po narození syna se chová ke své manželce jako žárlivé dítě, které se snaží strhnout pozornost své matky na sebe. Časem se vztah Karenina k Serjožovi proměňuje ale přesto přetrvává Kareninův postoj spíše jako k rivalovi než synovi. Zvrat nastává právě o Velikonocích, kdy po mši dojde k úplnému usmíření a očištění vztahu.

4. Divadelní inscenace

V rámci této kapitoly budou představeny tři divadelní inscenace, které vycházejí z divadelní hry *Alexej Karenin* od Vasilije Sigareva. Jevištní provedení této hry se od sebe velmi liší, každý divadelní režisér zpracoval své představení jinak. Tyto tři divadelní hry jsem si vybrala z důvodu jejich plné audiovizuální dostupnosti.

Jako první uvádím divadelní hru v režii Jegora Čermyšova v Divadle na Spasskoj. Divadlo se o této inscenaci vyjadřuje takto: „Inscenace Divadla na Spasskoj, stejně tak i práce herců, je překvapivá. Divadelní hra s mnoha postavami, u které se zdá, že vyžaduje tisíce dekorací, a přesto se vejde do jedné hry. Interiér a desítky herců – to vše je potřeba, aby divák pocítil celou škálu emocí. S pomocí improvizovaných kočárů a židlí se prostor měnil a jako by mávnutím kouzelného proutku se rozšiřoval nebo zužoval.“¹⁶

Tato divadelní hra jako jediná z mnou uváděných her využila postavy uvaděčky, která četla scénické poznámky. Tato uvaděčka navíc vystupovala i v roli malého Serjoži a přidávala také k scénickým poznámkám informace o románu *Anna Karenina* od Lva Tolstého. Rovněž je třeba ocenit volbu herců, věkový rozdíl mezi Annou a Kareninem byl znát. Hra v podání režiséra Čermyšova měla velmi zajímavé kulisy, které byly vhodně využívány.¹⁷

Další divadelní hra je od režisérky Larisy Ryžik v Divadle JU. Hra byla rozdělena do dvou dějství a byl uveden prolog. Režisérka využila jednoduchých kulis, které sloužily jako například dekorace, postel či stůl s židlí. Jelikož pozadí nebylo bohaté, o to větší důraz byl kladen na herecký výkon. Díky tomu nebyla narušena diváková pozornost, a ten se tak mohl plně soustředit na děj a jednotlivé repliky. Velmi dobře děj podtrhly světelné efekty, které opět neodváděly divákovu pozornost od děje. Scénář byl totožný s monology a dialogy divadelní hry od Vasilije Sigareva.¹⁸

Třetí divadelní hra, kterou se budu zabývat, je z Orského národního divadla dramatu A. S. Puškina, již režíroval Adgur Kove.

Na webových stránkách divadla se píše: „Autor hry i režisér představení na motivy románu Lva Tolstého *Anna Karenina* odhalují novou tvář známého příběhu. Tentokrát hlavní

---

¹⁶ КОЛПАКОВА, Ульяна. «Каренин»: известная трагедия с другого ракурса. *Театр Спасской: Кировский государственный театр юного зрителя* [online]

¹⁷ ЧЕРМЫШОВ, Егор. В. *Сигарев Каренинъ: по мотивам романа Л. Н. Толстого „Анна Каренина“ спектакль в двух действиях* [online]

¹⁸ РЫЖИК, Лариса. *Василий Сигарев Каренина: Размышления на тему* [online]

představitelkou není Anna, ale Alexej – její manžel, který předstoupí před diváky jako velká trpící postava, která ale hledá východisko z hrůzných dopadů nevěry manželky a jejího odsouzení ve společnosti. Biblické otázky o možném odpuštění, pokusy najít příčiny dramatu ve vlastním vztahu k rodině a loučení s vlastním nepovedeným životem nyní plně pohlcují tohoto kdysi solidního a zcela blahobytného člověka. V představení se zrcadlí osud Anny, která se skočila pod vlak. Vlak však představuje vztah se synem, krutost a intriky nejvyššího světla, ve kterém je člověk nucen po právu narození zaujímat prominentní postavení. Ve finále představení je mu plně umožněno cítit, jak se dvojí a pomíjivé zákony ‚světla‘, které se kdysi zdály nevyzpytatelné. A přesto není pochyb o tom, že mnoho diváků, kteří ať už znají, nebo neznají velké prvopočáteční dílo, uvidí v tomto neobvyklém pohledu na klasiku něco, co by mohlo alespoň částečně změnit jejich vztah k ostatním, aby to bylo srdečnější a plně upřímné spoluúčasti na jejich potřebách!“¹⁹

Tato inscenace byla velmi dynamická, jak z hlediska hereckého výkonu, doplňkových replik, tak i po stránce světelných a hudebních efektů. V tomto divadle vystupovaly dvě herečky v roli Anny, střídali se v různých replikách, někdy vystupovali i společně. Herci byli ve svých hereckých výkonech velmi energičtí. Postava Serjoži byla ztvárněna nikoli dětským hercem, ale dospělým mužem. Inscenace byla také doplněna o taneční prvky různých stylů a hudbu.²⁰

---

¹⁹ Орской государственной драматический театр: им. А. С. Пушкина. *Алексей Каренин: Исследование*. Василий Сигарев [online]

²⁰ КОВЕ, Адгур. „Алексей Каренин“: (исследование) [online]

5. Reakce na divadelní hru *Alexej Karenin*

V této kapitole budu zpracovávat reakce na divadelní hru *Alexej Karenin*. Budu vycházet z mnou dohledaných a uvedených recenzí. Tuto kapitolu rozdělím na dvě podkapitoly pod názvy odborná recenze a ohlasy neoborné veřejnosti.

5.1 Odborné recenze

Ruský divadelní režisér, pedagog a herec Konstantin Soldatov, který režíruje divadelní hru²¹, říká: „Divadelní hra *Karenin* je delikátní pohled na velmi choulostivý problém. Nic radikálního tam není. Tady jde spíše o psychologii postav a o psychologii samotné situace. Divadelní hra nám umožňuje se podívat na známý příběh ze zcela jiného úhlu – co se stane, když muž chtivý moci čeká na svůj osud. A pokud je v románu Lva Tolstého situace prezentována především z pohledu Anny, tak zde je hlavní postavou Alexej. Postava je soběstačná, nezávislá.“²²

Pavel Rudněv, divadelní kritik, doktor v oboru dějin umění, laureát moskevské ceny (za knihu *Drama paměti*)²³, ve článku píše: „Sigarev poskytuje velmi přesný a jemný, jemný a podrobný pohled na muže, který prožívá vlastní boj s mužským sebevědomím, na sebereflexe muže v paroxysmech milostného dramatu. Tolstého *Anna Karenina* je velmi dobře stylizovaná, otočená, ale ne zkreslená. Je to pohled na problém podvedeného muže z pohledu Alexeje Karenina, kde je Anna téměř epizodou. Mužské drama postupně jako voda v bazénu zaplní celý svět hry.“²⁴ Dále dodává: „Vasilij Sigarev hájí právo muže na osobní drama, právo muže na utrpení. Dramatik dává hlas utrpení bez povšimnutí – velmi podrobně a efektivně po celou dobu sleduje, jak Karenin bojuje s vlastními démony, s vědomím své zbytečnosti, stářím, nemohoucností, se svým trápením a mučednictvím, odtržením od rodiny, dítěte, manželky. Samota, přízrak smrti, ticho nad Alexejem Kareninem. Tato hra je vážná práce pro velmi velkého umělce.“²⁵ Článek dokončuje slovy: „To nejpůsobivější, co je ve hře, která je v podstatě napsána mladým a celkem radikálním umělcem, není vynikající role a úžasná kompoziční struktura. Sigarev mluví především o ochraně lidských práv ve stáří. Stáří není

---

²¹ Константин Солдатов. *Министерство культуры Краснодарского края: Краснодарский академический театр Драмы им. М. Горького* [online]

²² РОМАНОВА, Кристина. Карантин и «Каренин». *Государственный русский драматический театр Удмуртии* [online]

²³ Павел Андреевич Руднев. *Московский Художественный Театр* [online]

²⁴ РУДНЕВ, Павел. Новая драма № 11: Василий Сигарев. «Алексей Каренин». *ТОПОС: литературно-лимогский журнал* [online]

²⁵ ТАМТÉŽ

neřest. Stáří nemůže být argumentem proti člověku. Stáří – utrpení a zášť, pocit bezmoci, nemohoucnosti a citu ‚obcházení‘. Ponížené stáří je sentimentální a kruté. Nebylo možné očekávat, že se tak mladý spisovatel, ponořený do problém dnešní doby je tak bouřlivý a chápající humánní apologetiku problémů mužského dospívání.”²⁶

Larisa Ljubimceva-Natalucha ve své disertační práci uvádí: „Tak, v nově zpracovaném díle *Alexej Karenin* Vasilij Sigareva se hlavním hrdinou stává Annin manžel, který v sobě nachází sílu odpustit ženě. Ve finále je v díle naprosto nemožné objevit v Kareninově obrazu bezcitného a beztvareho úředníka, který se objeví na začátku hry, a je naprosto nemožné ho spojit s hrdinou Lva Tolstého.”²⁷ Dále podotýká: „Například dramatik Vasilij Sigarev vyzdvihl z celého románu Lva Tolstého pouze jednotlivé dějové linie, z pohledu autora koncepčně nejdůležitější a v románu nedostatečně odhalené. Nově zpracované dílo *Alexej Karenin* je samostatné, dokončené, ucelené, provokující čtenáře/diváka k porovnání s klasickým románem a zamyšlení se nad tím, co nového přineslo.”²⁸

Herečka, režisérka, hudebnice, televizní a rozhlasová moderátorka a korespondentka Viktorija Oliferčuk²⁹ ve článku píše: „*Alexej Karenin* – představení pro divadelní drama ve všech ohledech neobvyklé. Současná dramaturgie se zatím jen snaží proniknout do akademických podskupin, Vasilij Sigarev se svým přepisem slavného Tolstého textu vypadá na pozadí antického portiku jako skutečný provokatér. Otočí příběh naruby, strhne z diváka brýle a pošle ho po trati, kterou pošlapal velký předchůdce, dotknout se známého příběhu a odhalit druhý pohled – ze strany podvedeného manžela Alexeje Karenina. To, co bylo správné, se ukázalo být chybné, bílá byla zakryta stínem, známé tváře se rozmazaly a proměnily, podtexty se změněny, činy se proměnily. Za tím vším se skrývá světoznámá postava Lva Tolstého, která poutá mysl jako magnet.”³⁰ Na konci svého článku uvádí: „Ve scénáři autor zdůrazňuje děj okolo vztahu Alexeje Karenina, Anny a Alexeje Vronského a posouvá úhel pohledu od Anny k jejímu manželovi. V centru pozornosti se ocitá Alexej Alexandrovič Karenin, který je jeden z nejtragičtějších a zároveň jeden z nejvíce nepochopených hrdinů ruské literatury. Kareninova

---

²⁶ РУДНЕВ, Павел. Новая драма № 11: Василий Сигарев. «Алексей Каренин». *ТОПОС: литературно-лилоогский журнал* [online]

²⁷ ЛЮБИМЦЕВА-НАТАЛУХА, Лариса. *ДРАМАТУРГИЧЕСКИЙ РЕМЕЙК В ЛИТЕРАТУРЕ XX-XXI ВЕКОВ: ЖАНР, ТИПОЛОГИЯ, ПОЭТИКА* [online], s. 12

²⁸ ТАМТÉЖ, s. 28

²⁹ ВИШНЯ, Юрий. Виктория Олиферчук: «Всё просто. Я трудоголик, а это болезнь». *Союз Журналистов Челябинской Области* [online].

³⁰ ОЛИФЕНРЧУК, Виктория. Толстой наизнанку. *Театр Драмы: имени Наума Орлова* [online]

tragédie podle Sigareva nespočívá v tom, že by se manželka zamilovala do jiného, ale v tom, že ho Anna nemiluje.”³¹

Novinářka Tatjana Mačnova-Paverman v článku pro web Oblgazeta.ru, píše: „Všichni Karenina upozornují na nevěru, ale on tomu do poslední chvíle nevěří. Vyvrcholením je Annino přiznání během dostihů. Jeho reakce je velmi zvláštní: křečovitě hledá Vronského dopisy, křičí na manželku. Ona, v ženském stylu, zaujímá útočnou pozici a obviňuje ze všeho manžela. Samostatnou kapitolou je Kareninův vztah se synem, který se stává obětí rozepře rodičů. ‚Ztratil jsem lásku k synovi, protože s ním je spojena moje averze k vám,‘ říká Karenin Anně. Sigarev se opakovaně zabývá tématem otců a dětí (například ve filmu *Vlček*). A v jednom z rozhovorů dramatik přiznal: ‚Je tu taková nespravedlnost ve světě: láska k dětem se s dětmi nerodí. Nebudeš milovat — a bez ohledu na to, jak se cítíš, žádný cit‘.”³²

Organizátoři divadelní hry, píšou: „Hra Vasilije Sigareva – uralského dramatika šťastného osudu, divoké povahy a fenomenálních pracovních schopností – je odpovědnou a humanitární hrou s kulturními mýty ruské slovesnosti. A je třeba okamžitě poznamenat: je to více rekonstrukce než dekonstrukce, která je charakteristická pro podobné postmoderní zkušenosti. Méně hry, více práce. Lidská tragédie má obecně takovou vlastnost: pohled umělce odlišuje některé hrdiny, osvětluje jejich činy a myšlenky, zatímco neméně zajímavé postavy zůstávají ve stínu. Je to jako sledovat, na koho je v divadle nastavené osvětlení. Sigarev změnil úhel pohledu.”³³

Vycházejí z uvedených citací je zřejmé, že odborná část hodnotí divadelní drama velmi pozitivně. Oceňují, že se poměrně mladý dramatik odhodlal přepracovat zakořeněný a tradiční ruský pohled na román a že díky svému dramatu demonstruje, že se stačí pouze podívat na děj z úhlu jiné postavy a může být mnohé jinak. Také svým počinem dokazuje, že díla Tolstého jsou nadčasová a aktuální i ve 21. století.

5.2 Divácké ohlasy

V této podkapitole budou citovány příspěvky z různých internetových diskuzí, z toho důvodu nebudou uvedena jména autorů citovaných komentářů a názorů, jelikož uživatelé diskuzí užívají internetové přezdívky. Vybrala pouze smysluplné ohlasy do této kapitoly.

---

³¹ ОЛИФЕНРЧУК, Виктория. Толстой наизнанку. *Театр Драмы: имени Наума Орлова* [online]

³² МАЧНОВА-ПАВЕРМАН, Татьяна. Василий Сигарев презентовал в Екатеринбурге новую книгу. *Облгазета.ru* [online]

³³ СПЕКТАКЛЬ Алексей Каренин: О спектакле. *Афиша* [online]

Jedna čtenářka ve svém komentáři uvádí: „Musím říct, že vůbec nemám ráda všechny ty fanfíkce: nekonečné spekulace o oblíbených, slavných dílech. Všechny ty poznámky, dopisy, domněnky, a ještě hůř, když se všechno původní obrátí naruby a z původního záměru autora originálu zbude jedna maličkost! Ale hru Uralského dramatika Vasilije Sigareva *Alexej Karenin* jsem četla s potěšením. Možná proto, že jsem sama v Tolstého románu tuto postavu postrádala. Každý má svou pravdu. A koneckonců je to živý člověk: pravděpodobně se bál, všechno ho bolelo a syn Serjoža – to není jen nástroj pomsty, ale spíše gesto zoufalství a divoké bolesti. Z nějakého důvodu jsem to tak vždy cítila.”³⁴ Dále svůj komentář končí slovy: „Nebudu tvrdit, že hra Sigareva odhalila mnohostrannou povahu Karenina. Samozřejmě, že ne. Ale jsem ráda, že jsem si znovu vzpomněla na svůj oblíbený román a přiznám se, že s dramaturgem v mnoha ohledech souhlasím!”³⁵

Další čtenářka uvádí svůj názor na hru takto: „Před čtením této hry jsem Alexeje Karenina považovala za suchého kariéristu, pro kterého je nejdůležitější jen to, co si o něm myslí ostatní. A to, že od něj manželka odchází – no, ať odejde, hlavně, aby odešla hezky. Nebudu se pouštět do zápletky – divadelní hra je krátká, čte se rychle, pokud by si chtěl někdo přečíst divadelní hru. Řeknu jen, že se drží velmi blízko originálu. Silný pocit déjà vu. Ale hlavně tam, kde byl ústup od ‚*Kareniny*‘, se hrdinové chovali stejně. Stejně manýry, stejné motivy — takto přesně se přenáší atmosféra. Je pravda, že v mé elektronické verzi se Betsy v mluvené řeči z nějakého důvodu proměnila v Besi, což trochu rušilo, dokonce rozptylovalo. Četla jsem hru hned po přečtení románu — to je nepopsatelné. Po přečtení hry jsem se jinak podívala nejen na Annu Kareninu, ale i na známé muže. Není to lepší, není to horší, je to prostě nové.”³⁶

---

³⁴ *Livelib* [online]

³⁵ TAMTÉŽ

³⁶ TAMTÉŽ

Překlad divadelní hry *Alexej Karenin*

Postavy

Alexej Karenin

Anna

Hrabě Vronský

Serjoža

Lýdie Ivanovna

Lando

Kněžna Betsy

Stěpan Arkadžič

a jiné.

PROLOG

Dům Kareninových v Petrohradu. Noc. Vyčerpaný Alexej Karenin má sklopenou hlavou, sedí na kraji židle ve své pracovně. U okna v pološeru hoří doktorova cigareta. Náhle se ozve děsivý křik. Karenin se zděšeně zadívá na doktora. Doktor se otočí za křikem, přitom skloní hlavu na bok.

KARENIN. Je to normální?

Doktor mlčky vychází z pracovny. Karenin běží po špičkách za ním. Vběhne do ložnice, kde Anna leží na zmuchlané posteli. Přiblíží se k Anně. Ta ho chytne za ruku.

ANNA. Neodcházej, neodcházej! Nebojím se, nebojím ne! Vezmi si ty náušnice. Vadí mi. Ty se nebojíš? Už to bude...

Karenin si vezme náušnice a drží je ve zdvihnuté ruce, otáčí hlavou a hledá pomoc u porodní báby a doktora.

ANNA. Ne, to je hrozné! Umřu, umřu! Běž, běž! **(Děsivě křičí).**

Karenin se prosebně dívá na doktora, uvolní ruku a ustoupí ke stěně. Stojí tam s otevřenou pusou.

DOKTOR. Nic, nic, vše je v pořádku.

Karenin si jako zmatená žena tiskne ruce ke rtům. Anna znovu křičí.

KARENIN. Co se to děje? Co se to děje?

DOKTOR (*k porodní bábě*). Končí to...

KARENIN. Končí... Končí...

Doktor a porodní bába něco dělají s Annou. Karenin se schovává za závěs a zacpává si uši. Křik, shon doktora a porodní báby, zrychlené dýchání. Potom je ticho.

DOKTOR. Hotovo...

Karenin se zamotává do závěsu. Doktor ho z toho kokonu vytáhne, chytne ho za pas a vede ho k posteli. Karenin si zakrývá oči rukama.

DOKTOR. Už to skončilo... Proč se přece jen nepodíváte?

KARENIN. Skončilo... Skončilo...

Karenin se snaží vyprostit a utéct.

DOKTOR. Podívejte se, jak to se dopadlo...

KARENIN. Nemůžu...

PORODNÍ BÁBA. A ještě k tomu chlapeček.

KARENIN. Třeba i chlapeček... co já s tím?

ANNA. Alexeji, je to chlapeček.

Karenin otevírá oči. Vidí Annu a cosi živého v ruce porodní báby.

ANNA. Dejte mi ho. Dejte, ať se i on podívá.

DOKTOR. Počkejte, nejprve to uklidíme.

ANNA. Dejte mi ho! Dejte mi ho!

Anně podají dítě v plenkách. Pokládají jí ho na hrud'.

PORODNÍ BÁBA. No tak, ať se podívá i táta.

DOKTOR. Nádherné dítě!

ANNA. To je Serjoža. (*Kareninovi.*) Ano, Alexeji?

Dítě leží na Annině hrudi. Karenin se na něj dívá skoro s odporem. Pokládá svoji hlavu vedle, zaboří tvář do Anniny hrudi. A teprve teď začíná dítě plakat. Společně s ním i Karenin.

1. Kapitola

Vlak pomalu přijíždí k nástupišti. Chrlí oblaka páry a syčí. Karenin se dívá do oken vagonů. Proplouvají před ním tváře a siluety. Už vidí i Anninu tvář, vidí, jak mluví s cestujícími. V sousedním vagonu zahlédne známý obličej důstojníka. Karenin se na něj zadívá, jejich pohledy se setkávají. Dívají se jeden na druhého, dokud se důstojník neztratí z dohledu. Karenin se těžkopádně otáčí se svou pávní a s těžkýma nohama, jde přes nástupiště směrem k vagonu, ve kterém sedí Anna. Důstojník, který se díval na Karenina, si ho všimne a schová se ve vagonu. Karenin se snaží poznat o koho jde, ale pokračuje dál. Anna vychází z vagonu.

KARENIN (*líbá jí ruku*). Jaká byla cesta?

ANNA. Dobrá.

KARENIN. Je dobře, že jsem měl přesně půl hodiny na to, abych tě mohl vyzvednout a ukázat ti, jak jsem něžný.

ANNA. Že jsi něžný mi ukazuješ příliš často na to, abych si té něhy vážila.

KARENIN. Co je nového v Moskvě?

ANNA. Stěpan Arkad'jič se nechal unést vychovatelkou a Dolly drží smutek.

KARENIN. Po kolikáté to je?

ANNA. Takhle daleko, to ještě nezašlo nikdy.

KARENIN. To bych neřekl...

ANNA. Je mi jich obou moc líto. On chce odpuštění a ona mu už odpustit nemůže, ale snažila jsem se pro to udělat všechno...

KARENIN. Každá nešťastná rodina je nešťastná po svém. Tak už ses vrátila, a teď už můžeme být znovu šťastná rodina?

ANNA. A jak je to s každou šťastnou rodinou?

KARENIN. Co je to za otázku?

ANNA. Svobodný duch Moskvy.

KARENIN. Nemyslel jsem si, že v Moskvě mají svobodného ducha.

ANNA. Věř mi, že mají.

KARENIN. Doufám, že ti nezamotal hlavu?

ANNA. Zamotal a jak.

KARENIN. A co teď máme s tím duchem dělat? Jak ho vyženeme?

ANNA. Bojím se, že se ve mně pevně usadil.

KARENIN. (*směje se*). Zatím cítím jen ducha druhé třídy. Proč spojili právě vaše vagóny? Velmi nepříjemné sousedství. Půjdeme?

ANNA. Ani jsem si nevšimla, že jsme vedle sebe.

KARENIN. Protože se ti stýskalo, předpokládám? Nic jiného v tom být nemůže.

ANNA. Možná...

Když to Anna říká, zadívá se někam do dálky za Karenina. Karenin se otáčí. Jde k nim důstojník, ten, se kterým se Karenin setkal pohledem.

ANNA (jako by ospravedlňovala svůj pohled). To je hrabě Vronský.
Vronský se přiblíží a uklání se.

VRONSKÝ. Spala jste dobře?

KARENIN. Docela dobře, nehledě na sousední vagón.

ANNA. Děkuji Vám, velmi dobře. **(Kareninovi)** Hrabě Vronský...

KARENIN. Ano! Myslím si, že se známe. Do Moskvy jela s Vaší matkou a zpátky se synem. Jedete z dovolené, že?

VRONSKÝ. Ano, vracím se k pluku.

KARENIN. Tak tedy přeji šťastnou službu. **(Anně).** Prolilo se v Moskvě při loučení mnoho slz?

VRONSKÝ. Doufám, že budu mít tu čest Vás navštívit.

KARENIN (aniž by se otočil). Rád. Přijímáme návštěvy každé pondělí.
Vronský se ukloní a odchází. Anna se snaží za ním neohlížet.

ANNA. Jak se má Serjoža?

KARENIN (skoro jedovatě). Vidím, že výlet byl úspěšný.

ANNA. Jak se má Serjoža?

KARENIN. Serjoža, a co se Serjožou... Maryetta říká, že byl velmi hodný a... musím tě zklamat... nechyběla jsi mu tolik, jako tvému manželovi. Jaký pak duch! Pojďme.

Jdou po nástupišti.

Nosič za nimi nese Anniny věci.

KARENIN. Jaképak novinky jsi ještě přivezla? Kde jsi všude byla?

ANNA. Byla jsem u Ščerbitckých na plese.

KARENIN. Na plese? To je mi, ale novinka! Tancovala jsi?

ANNA. Však víš, že netančím, pokud to jde.

KARENIN. A šlo to?

Anna mlčí.

KARENIN. Vidím, že nešlo. A kdo byli ti šťastní?

ANNA. Netančila jsem...

KARENIN. No tak dobře, netančila jsi. Pohostili tě dobře? Už si ani nepamatuji, jak to v Moskvě probíhá.

ANNA. Moskevsky.

KARENIN. Doufám, že to znamená dobře. Ještě něco nového?

ANNA. Hrabě dal vdově dvě stě rublů.

KARENIN. Hrabě?

ANNA. Hrabě Vronský.

KARENIN. To je velmi chvályhodné. A kdo je ta šťastná vdova?

ANNA. Na nádraží přejel vlak hlídače...

Karenin si zacpává uši.

KARENIN. To mi ani neříkej, Anno! Prosím tě! Přece víš...

ANNA. Možná skočil sám...

KARENIN (*zacpává si uši ještě víc*). Anno!

ANNA. Nebo byl opilý... A tancovala jsem...

KARENIN. Anno!

ANNA. Tancovala jsem s hrabětem...

KARENIN. Anno, tohle nechci poslouchat! Prosím tě!

V tu chvíli se rozjíždí vlak. Anna se odmlčí, přiblíží se k vlakové soupravě a dívá se na točící se kovová kola. Karenin se dívá také. Sníh pod soupravou se točí v podivných vírech. Vlak sténá, kvílí a chvěje se. Karenin se odvrací, jako by si něco představil.

2. Kapitola

Kareninův kabinet na úřadě. Na stole jsou hromady papíru, Alexej Alexandrovič sedí nad nimi. Něco rychle zapisuje. Vchází lokaj.

LOKAJ. Hraběnka Lýdie Ivanovna, Vaše excelence.

KARENIN. Ať vejde.

LOKAJ. Budete si přát čaj?

KARENIN. Přines ho.

Lokaj otevírá dveře dokořán. Vchází Lýdie Ivanovna. Karenin si stoupne. Lýdie Ivanovna čeká, než lokaj zavře dveře a jde k němu.

KARENIN. Jsem velmi poctěn, hraběnko.

LÝDIE IVANOVNA. Dobrý den, Alexeji Alexandroviči.

KARENIN. Prosím, posaďte se.

LÝDIE IVANOVNA. Děkuji Vám, drahý příteli.

Sedá si a Karenin také.

KARENIN. Prosím, co Vás přivedlo do této nory plné papírů? Neříkejte, že i Vy přicházíte s prosbou?

LÝDIE IVANOVNA. Ne, prosba to není.

KARENIN. A co tedy?

LÝDIE IVANOVNA (*zamlčí se*). Alexeji Alexandroviči, Vy znáte moje křesťanské přesvědčení a můj vztah k Vám...

KARENIN. Nebudete mi věřit, ale tak začínají skoro všichni, kteří přicházejí s prosbou.

LÝDIE IVANOVNA. Prosím Vás, Alexeji Alexandroviči, je to vážné.

KARENIN. Poslouchám vás.

LÝDIE IVANOVNA. Alexeji Alexandroviči, Vy znáte moje křesťanské přesvědčení a můj vztah k Vám... Můj upřímný vztah k Vám. Vztah, který můžu nazvat více než přátelským. Je to vztah skutečně křesťanský a mravný. Kdybych k Vám takový vztah neměla a kdybych nebyla takovou skutečnou křesťankou, tak bych za Vámi pravděpodobně dnes nepřišla a neřekla bych Vám to, co Vám říkám, chci říct. Ale protože jsem skutečnou křesťankou a chovám k Vám

nejvyšší úctu, nemohla jsem nepřijít a neříct Vám to, co vám nyní říkám. Celé mé křesťanské založení a můj vztah k Vám mě přiměly, abych se odhodlala. Nedovolily by mi nepřijít a mlčet a... (*trochu se ztratila*)

KARENIN. Co jste mi chtěla říct?

LÝDIE IVANOVNA. Prosím Vás, Alexeji Alexandroviči! Vyslechněte mě dokonce.

KARENIN. Lýdie Ivanovno, já Vás poslouchám.

LÝDIE IVANOVNA. V čem podle Vás, drahý příteli, spočívá skutečný cíl křesťanství?

KARENIN. Domnívám se, že ve službě Bohu...

LÝDIE IVANOVNA. Ve službě bližnímu svému, Alexeji Alexandroviči, ve službě bližnímu svému spočívá skutečný cíl křesťanství. Tomu, kdo tě udeří do tváře, nastav i druhou a bude-li ti brát plášť, ponech mu i košili. Souhlasíte?

KARENIN. Souhlasím.

LÝDIE IVANOVNA. Ano, Alexeji Alexandroviči, ano! Přesně tyto ušlechtilé city mě přivedly k Vám. Pouze tyto čisté city a nic víc. Jenom ty nejčistší a nejušlechtilější city, Alexeji Alexandroviči. Ty nejčistší a nejušlechtilější.

KARENIN. Lýdie Ivanovno, poslouchám Vás.

LÝDIE IVANOVNA. Prosím pouze o jedno, Alexeji Alexandroviči. Prosím Vás, abyste nepochyboval o mém křesťanském přesvědčení a nejhlubší úctě k Vám.

KARENIN. Lýdie Ivanovno, vůbec o tom nepochybují.

LÝDIE IVANOVNA. Slibte mi také, že náš vztah i nadále zůstane takový, jaký byl doposud.

KARENIN. Slibuji.

LÝDIE IVANOVNA. Takže... (*významně se odmlčí*). Důvod, který mě přivedl k Vám, se týká Vaší cti. Konkrétně Vás a Anny...

KARENIN. Co je to za důvod?

LÝDIE IVANOVNA. Je to velmi nepříjemný a delikátní důvod.

KARENIN. V čem tkví jeho podstata?

LÝDIE IVANOVNA. Tkví v zachování Vašeho dobrého jména.

KARENIN. Jak chcete ochránit mé dobré jméno a jakým způsobem utrpělo?

LÝDIE IVANOVNA. Chci Vás upozornit... Je to moje křesťanská povinnost a můj vztah k Vám vyžaduje Vás upozornit...

Pauza.

KARENIN. Na co mě Vaše povinnost potřebuje upozornit.

LÝDIE IVANOVNA. Na to, že... Protože jsem skutečnou křesťankou, nemohu Vás na to neupozornit...

KARENIN. Na co, Lýdie Ivanovno?

LÝDIE IVANOVNA. Chci Vás upozornit... Všimla jsem si... A nejen já... Chci Vás upozornit o nevhodném... Již se o tom dokonce mluví... Mnoho se mluví... Takže, Vás chci upozornit na to...

KARENIN. Na „to“?

LÝDIE IVANOVNA. Chci Vás upozornit na nevhodné sblížení Vaší ženy a hraběte... Vronského...

Dlouhé mlčení. Lýdie Ivanovna se upřeně dívá na Kareninovu tvář. Ta je bez emocí. Vchází lokaj s čajem.

LOKAJ. Čaj pro Vaši excelenci a hraběnku.

Karenin přikyvuje. Lokaj prostírá čajovou soupravu, nalévá čaj, odchází.

KARENIN. Čaj, Lýdie Ivanovno?

Přidá si cukr, dlouho míchá, cinká lžičkou.

KARENIN. Nedonesl citron. Pijete čaj s citronem, Lýdie Ivanovno?

Lýdie Ivanovna nesouhlasně vrtí hlavou.

KARENIN. Já také ne. Ale, cukr máme řepný, ten je zdravý.

Lýdie Ivanovna ani nedutá.

KARENIN. Jak pokračuje ta věc se sestřičkami?

Lýdie Ivanovna přikývne.

KARENIN. To je dobře. A my máme starosti se zavražďováním polí v Zarájské gubernii. To vše dělají zlomyslní lidé. Však my víme, o koho jde... ale já je také nenechám na pokoji. Pamatujete si na ten případ s těmi národnostními menšinami?

Lýdie Ivanovna nesouhlasně vrtí hlavou.

KARENIN. Ach ano! Odkud byste o tom měla vědět. Budeme teď tu věc řešit a potřebujeme sestavit tu komisi. Jen se podívejte, co na ně všechno mám.

Začal se hrabat v papírech. A položil před sebe několik z nich.

KARENIN. Tady jsou: pod číslem 17015 a 18308, z 5. prosince roku 1863 a 7. června roku 1864. Z těchto dokumentů vyplývá, že jednali v přímém rozporu se smyslem zákona o národnostních menšinách, konkrétně s paragrafem 36. Co vy na to?

Hraběnka přikyvuje.

KARENIN. Tak tak! Rukavice je hozena, ale já ji odvážně zvedám! A později budeme potřebovat ještě jednu komisi a probereme všechno ze všech úhlů pohledu: a) politického,

b) administrativního, c) ekonomického, d) etnografického, e) materiálního i f) náboženského...
Co Vy na to?

LÝDIE IVANOVNA. Já, už asi půjdu...

KARENIN. Buďte zdráva!

LÝDIE IVANOVNA. Na shledanou.

KARENIN. Vám také. Lýdie Ivanovno, a co čaj?

LÝDIE IVANOVNA. Příště.

KARENIN. Na shledanou.

Lýdie Ivanovna se uklání, odchází. Úsměv na Kareninově tváři zamrzá.

3. Kapitola

Dům Kareninových. Anna si za pomoci spon dělá účes. Vchází Karenin ve slavnostním obleku a kabátu a sedá si do křesla.

KARENIN. Někam jedeš?

ANNA. Ke kněžně Betsy. Budeš jako vždy v úřadě až do večera?

KARENIN. Dnes mám volno.

ANNA. Pojedeš k Lýdii Ivanovně?

KARENIN. Přál bych si veselejší společnost...

ANNA. Nepovídej! Copak to je za společnost, za kterou jedeš? Jenom mi neříkej, že pojedeš do klubu, znám tě, nikdy tomu neuvěřím.

KARENIN. A proč by ne do klubu?

Anna se otáčí, směje se.

ANNA. Alexeji Alexandroviči, co je to s tebou? Kdo je to, jsi to ty?

KARENIN. Předpokládám, že je ještě brzy mě házet do starého železa...

ANNA. Bože chraň, neházím tě tam, jen klub je nad mé chápání.

KARENIN. Řekněme, že nepojedu do klubu, ale že klidně můžu jet ke kněžně Betsy. S tebou...

ANNA. Se mnou? K Betsy? To je mi, ale překvapení.

KARENIN. Proč překvapení? Však jsme spolu po tvém návratu nikde nebyli.

ANNA. Ty a k Betsy. Přece jen neschvaluješ takovou společnost a tady...

KARENIN. Teď mám jiný názor.

ANNA. Copak se stalo?

KARENIN. Nevím, co jsi přivezla z Moskvy, ale teď jsem to pochytil i já.

ANNA. Co jsem mohla tak výjimečného s sebou přivést?

KARENIN. Nemám tušení, ale cítím se lehčeji. Možná je to duch svobody, který pomotal hlavu i mne.

Anna se směje.

KARENIN. Jsem připraven dokonce i tančit.

ANNA. O!

KARENIN. I ambice mám, jako bych omládl o dvacet let.

ANNA. Nejsi ani tak starý.

KARENIN. Lichotíš mi.

ANNA. Vůbec.

KARENIN. Moc dobře znám svůj věk, dej Bože každému dožít do takového věku. Dej, aby se všichni dožili, zachovali a získali můj věk.

ANNA. To je dobře, že jsi na to hrdý. Znáš některé, kteří se tomu všelijak vyhýbají.

KARENIN. To jen od své hlouposti. Jak mohou opovrhovat zaslouženou moudrostí? Pravděpodobně nic takového nemají.

ANNA. Doufám, že tvoje moudrost ti dneska pomůže vyhrát.

KARENIN. Co dnes můžu vyhrát? Budou hry?

ANNA. Přece budeš hrát v klubu?

KARENIN (*zaváhal*). ... Já myslel, že my...

ANNA. Bohužel, nemůžu ti dělat společnost. Jsem už domluvená s Betsy. Nemyslel si to přece vážně, že by si byl ochoten jet se mnou k ní?

KARENIN. ... Možná...

ANNA. To jsem si i myslela. Bylo by to hezké jet k Betsy společně, ale znám tvůj postoj k ní, byla bych nucena být na tvé straně. Přece jen jsem ráda, že ses rozhodl zkusit i tuto stranu života. Bez vášně je nuda a dusno.

Anna vstává, nasazuje si bašlyk.

ANNA. Jedeme?

KARENIN (*jaksi odsouzeně*). Jedeme.
Vycházejí z pokoje. Jdou po schodišti.

ANNA. Co teď čteš?

KARENIN. Leconte de Lisle...

ANNA. Je dobrý?

KARENIN. Pro mě je dobré každé čtení.

ANNA. Závidím tvému umění nacházet ve všem jen to dobré. Pro mě je tak polovina knih hrozně nudná.

KARENIN. To je jen věc zvyku.

ANNA. Doufám, že klub nebude jednou z nich?

KARENIN. Nic se nestane, pokud nechám klub na jindy...

ANNA. V žádném případě! Ničeho se neboj, vdechni ten vzduch a buď svobodný...

KARENIN. Máš pravdu, možná bych to měl říct lépe, musím překonat pýchu.

ANNA. Nezklam mě, Alexeji Alexandroviči, nezklam.
Vycházejí na ulici. Padá sníh.

KARENIN. Bojím se, že v takové počasí bude klub prázdný.

ANNA. Kuš, vezmu si Kondratija ...

Běží ke kočáru, jde dovnitř a mizí. Kočár se rozjede a ztrácí se z dohledu. Karenin stojí na schodech. Chce se vrátit do domu (vrátný mu dokonce otevře dveře), ale najednou jde odhodlaně ke svému kočáru.

KARENIN. Jed' na Něvský.

Sedá si. Kočár jede po čerstvém sněhu. Karenin se dívá z okna. Lidé jsou za oknem, jsou celí od mokrého sněhu, jdou si po svém ve dvou řadách. Karenin vidí mezi nimi Annu. Ještě jednu. Ještě. Objevují se třásně jejího baršlyka a zase mizí v davu. Karenin se vykloní.

KARENIN. Jed' ke kněžně Betsy.

Kočár se neohrabaně otáčí a jede na druhou stranu.

Karenin si přeseďá naproti a zase zpět. Opět si přeseďává, dokud kočár nepřijede k domu kněžny. Karenin nevystupuje, dívá se z okna.

Přijíždí ještě jeden kočár s hosty. Vycházejí z něho dvě postavy podobající se stímu.

PRVNÍ. Anna se od příjezdu z Moskvy hodně změnila. Něco je na ní zvláštní.

DRUHÁ. Hlavní proměna je ta, že s sebou přivezla stín Alexeje Vronského.

PRVNÍ. Nepovídej? Grimm má báseň: člověk bez stínu, je člověk zbaven stínu. Je to trest za něco. Nikdy jsem nemohla přijít na to, co to je za trest. Pro ženu to musí být nepříjemné, být bez stínu.

DRUHÁ. Ano, ale ženy, které mají stín většinou špatně skončí.

PRVNÍ. Ticho už. Karenina je překrásná žena. Jejího manžela nemám v oblibě, ale ji mám.

DRUHÁ. Z jakého důvodu nemáte ráda jejího manžela? Je to tak pozoruhodný muž. Můj manžel říká, že takových státníků není v Evropě mnoho.

PRVNÍ. To samé mi říká i můj manžel, ale nevěřím mu. Kdyby naši manželé nemluvili, viděli bychom přesně to, jak to je. A Alexej Alexandrovič je podle mě hloupý. Řeknu ti to potichu... Není-li očividné, že je vše jasné? Dříve, když mi řekli, abych ho považovala za chytrého, tak

jsem si myslela, že jsem já hloupá, protože jsem neviděla jeho chytrost. Jak jsem teď řekla: šeptám, že je hloupý. Je vše jasné, že?

Postavy vcházejí do domu kněžny. Karenin opět šmátrá pohledem do oken. A tady to je. Na sedačkách naproti sobě sedí Anna a Vronský. Jejich tváře jsou nemravňě blízko sebe. Vronský něco říká Anně. Ji se rozzáří oči, něco mu odpovídá. Směje se. Karenin se odvrací.

KARENIN. Jeď...

Kočár se rozjíždí. Karenin dlouho nehybně sedí.

KARENIN. Musí se to vyřešit a skončit to, musím říct svůj názor a vyřešit to. Říct jí to. Vyjádřit se... Ale co vyjádřit? Jaké řešení? A co se takového stalo? Nic. Nesmysl. Mluvila s ním. Tak ať. Může mluvit s kýmkoliv? A přece žárlivost je znak ponížení sebe samého i jí. Ale proč byli k sobě tak blízko? Bylo to velmi blízko, jak u sebe seděli. Je mladý. Ano, musí se to vyřešit a zastavit. Musím vyjádřit svůj pohled. Stůj!

Kočár se zastavuje.

KARENIN. Co dělat? Musím to promyslet, vyřešit a zahodit to. Ano, seděli k sobě nemravňě blízko, no a co z toho. Takhle může sedět každý a nic z toho. Připustíme, že Lýdie Michajlovna seděla nedávno naproti mně u stolu. To je přece dostatečně blízko. (*natáhl ruku a představil si rozměr stolu*). A co z toho? Proč přišla, nepochopil jsem to, ale přece jen... Co se stalo? Nic.... Jeď.

Kočár se rozjel.

KARENIN. Jediné co tak, že je mladý. Očividně jí je to příjemné. A co? Jen ona musí vědět, co jí je příjemné. A jak se rozhodne, tak to bude. On je mladý a ona má na to právo... Stůj.

Kočár zastavil.

KARENIN. Proč by měla jenom ona rozhodovat? Ona je vdaná a musí si vážit manželství. Já jsem hlava rodiny, jsem zodpovědná osoba, musím jí vést, mám zodpovědnost. Musím jí ukázat nebezpečí, které vidím, varovat, a dokonce využít svou moc. Musím jí to vysvětlit. Musím jí to vysvětlit. Nevidím důvod, proč bych se neměl vyjádřit. Není to žárlivost, je to dobrá rada... Řeknu jí to jako radu... Řeknu jí to jako radu... Ano, jako radu... Jeď!

Kočár se rozjel a mizí ve vánici.

4. Kapitola

Dům Kareninových. Půlnoc. Karenin sedí ve svrchním oděvu v předsíni.

KARENIN (*sám se sebou, jako by někoho napodoboval*). Hrabě dal dvě stě rublů vdově... A co jako? Tohle není hrdinství. Můžu jet a dát té vdově tři sta. A co z toho? Udělám stovky věcí za rok, váží si mě. Jediné, co tak, že je mladý... (*vstává a znovu si sedá*). Ano, musí se to vyřešit a zastavit se to, říct svůj pohled na věc a své řešení. Musím říct svoje řešení.

MLČÍ.

Anna vchází do domu, hraje si s třásněmi bašlyka, a má záblesky šampaňského v očích.

Karenina si nevšimá, jde po schodech nahoru. Karenin stoupá, chce na ni zavolat, ale nemůže překonat sám sebe. Anna jde nahoru.

KARENIN (*potichu*). Anno...

Anna se pozastavila, jako by se jí něco zdálo.

KARENIN (*odvážněji*). Anno, musím si s tebou promluvit.

Anna se otáčí, zadívá se do pološera před sebou.

ANNA. Ty nejsi v posteli? To je mi, ale překvapení! Je na čase, Alexeji Alexandroviči, je na čase.

Sundává si bašlyk, a jde dál.

KARENIN. Anno, musím si s tebou promluvit.

ANNA (*aniž by se otočila*). Se mnou?

KARENIN. Musím si s tebou promluvit, Anno,

Anna se otáčí a sedá si na schodiště.

ANNA. No, tak si tedy promluvíme, jestli je to potřeba. Ale nejlepší by bylo jít spát. Prohrál jsi?...

KARENIN. Anno, musím tě varovat...

ANNA (*skoro se vysmívá*). Varovat? Před čím?

Karenin se vrtí.

ANNA. Tak před čím jsi mě chtěl varovat, Alexeji Alexandroviči?

KARENIN. Přijela jsi jiná, Anno.

ANNA. A proto si mě chtěl varovat?

KARENIN. Chci tě varovat před něčím jiným... Vrátila ses lehkomyšlná.

ANNA. Z tohoto důvodu mě musíš varovat.

KARENIN. Chci tě varovat před tím, že nemůžeš dávat příležitost společnosti, aby se o tobě bavila, z důvodu neprozřetelnosti a lehkomyšlnosti. Tvůj dnešní velmi živý rozhovor s hrabětem Vronským dal o sobě velmi znát.

ANNA. Jo takhle. Byl jsi snad u hraběnky? Že jsem tě neviděla.

KARENIN. Nebyl jsem tam.

ANNA. Tak v čem je problém? Donášejí ti?

KARENIN. Slyšel jsem rozhovor.

ANNA. Věříš rozhovorům?

Pauza.

ANNA. Předpokládám, že přesvědčení o tom, co se vykládá ve společnosti, není úděl mužů. Proto mě to celkem zajímá. Věříš v to, co se o mně říká?

KARENIN. Ne, nevěřím...

ANNA. Takže tvoje slova, která byla: „Slyšel jsem rozhovor...“ Můžu jim rozumět jenom tak, že věříš všemu, co se ve společnosti říká.

KARENIN. Ty jsi to špatně pochopila.

ANNA. Tak mi řekni, jak to mám chápat?
Karenin jde blíž, sedá si na schodiště vedle.

ANNA. Alexeji Alexandroviči, vysvětli mi, jak mám tvoje slova chápat. Věříš pomluvám?

KARENIN. Ne...

ANNA. O co tedy jde?

KARENIN. Anno...

ANNA. Anno.

KARENIN. Anno...
Pokouší se dát k ní blíž hlavu.

ANNA (uhýbá). Prosím, nemačkej se na mě, nemám to ráda.

KARENIN (poposedá si). Anno, jsi to ty?

ANNA. Ano, jsem.

KARENIN. Anna...

ANNA. Anno...
Karenin zase dělá pohyb s hlavou k její hrudi. Anna se chechtá, odskakuje.

ANNA. Ale co to je? Co potřebuješ ode mě?
Karenin vstane, jde dolů.

ANNA. Tak si teda vyhrál nebo prohrál?

KARENIN. Prohrál...

ANNA. Už je vše vyřešeno? Můžu jít spát?

Karenin si smutně sedá na lenošku.

ANNA. Prohrávat je také potřeba umět, Alexeji Alexandroviči?

KARENIN. Nejsem ještě stařeček...

ANNA. Kdopak tě nazval stařečkem? Někdo v klubu?

KARENIN. „Je na čase, Alexeji Alexandroviči, je na čase.” se říká stařečkům.

ANNA. Tak takhle... pokud je to tak, prosím o odpuštění. Nikdy jsem si nemyslela, že tohle se říká stařečkům. Co se ještě říká stařečkům, abych tě opět nedostala do nepříjemné situace?

KARENIN. Ještě se říká, že si ona s sebou přivezla stín Alexeje Vronského...

ANNA. Takže přece jen věříte v to, co se říká, jsem připravena se zeptat: a kdo je ona?

KARENIN. Copak to není jasné?

ANNA. Pravděpodobně ne. Přece jen, kdo to je?

Karenin mlčí.

ANNA. No, prosím, já poslouchám.

Karenin neodpovídá.

ANNA. A dokonce se zájmem poslouchám, kdo to je...

KARENIN. Své pocity máš pouze na svém svědomí...

ANNA. Je to tak, ale na mém svědomí nic není...

KARENIN. ... ale já jsem zavázán před tebou, před sebou a před Bohem, musím ti připomenout tvoje povinnosti. Naše životy jsou svázané, nejsou svázané lidmi, ale Bohem. Rozervat je může pouze zločin takového druhu, za který bude strašný trest.

ANNA. Nejsi zdrav, Alexeji Alexandroviči. A mně se, jak naschvál, chce jít spát.

KARENIN. V tom případě, tě prosím o odpuštění.

ANNA. Je ti odpuštěno. Můžu jít?

KARENIN. Jdi...

ANNA. I ty běž, Alexeji Alexandroviči, už je čas. A nauč se prohrávat...

Vyběhne po schodech. Karenin zůstává sám.

Nemrká, je zahleděný do rohu v předsíni.

* * *

Z nějakého neznámého plesu, vybuchuje jiskra jedna za druhou. Objevují se lidé v bílých fracích a v překrásných šatech. Všichni jsou mladí, svěží a půvabní. Hraje valčík. Lidé začínají tančit. Mezi nimi je Anna s Vronským. Točí se při tanci. Jejich tváře jsou velmi blízko u sebe. Karenin těžce vstává a jde k nim. Stojí velmi blízko. Dívá se.

ANNA. Co potřebuje ten stařeček?

VRONSKÝ. Nemám ponětí...

ANNA. Dívá se na nás. Řekněte mu něco...

VRONSKÝ. Co potřebujete?

KARENIN. Je to moje manželka.

VRONSKÝ. Říká, že jste jeho manželka.

ANNA. Když je to můj manžel, tak proč mu odstávají uši? Můj manžel nemůže být s takovými ušima. Nemůžu milovat takového.

VRONSKÝ. Ona říká, že vám odstávají uši.

Karenin si sahá na svoje uši.

KARENIN. Ostříhal jsem se...

VRONSKÝ. On se ostříhal.

ANNA. Řekněte staříkovi, že se jeho účes nepovedl.

KARENIN. Vždy jsem se tak stříhal.

ANNA. A co z toho?

KARENIN. Nevím...

ANNA. Tak jdete a ostříhejte se jinak.

KARENIN. Teď je noc...

ANNA. Ostříhejte se zítra. Jenom tak nechoďte. Je to protivný.

KARENIN. Ostříhám se. Zítra...

A s křikem: „mládeži rozestup!“ Dav tančících lidí smétá Karenina.

* * *

Karenin zjistí, že spadl z lenošky. Je pořád oblečen v kabátě. Rozednívá se. Po schodišti jde Serjoža v nočním úboru. Má ze spaní rozčepýřené vlasy.

SERJOŽA: Snad jsi tady nespal tati?

Karenin nechápavým pohledem se otáčí do předsíně. Serjoža jde k němu blíž.

SERJOŽA. Proč jsi, tati, tady spal?

KARENIN. Já, Serjožo, ... Já, Serjožo, tady nespal... Já, Serjožo...

Objímá Serjožu, dlouho mlčí.

KARENIN. Serjožo, je pravda, že mi moc odstávají uši?

Serjoža se dívá Kareninovi na ucho.

SERJOŽA. Moc ne. Ale máš v uších chlupy, tati.

Karenin se snaží zakrýt si ucho svými vlasy.

5. Kapitola

Dům Kareninových. Karenin, Anna a Serjoža sedí u snídaně. Anna si hraje se Serjožou, namáčí si prsty ve sklenici a střílí do něj kapkami vody. Serjoža se směje. Karenin mlčí. Ji.

KARENIN. Včera jsem ti říkal špatné věci...

ANNA (střílí do Serjoži). Říkal.

KARENIN. Tak musíš vědět, že přiznávám žárlivost s pocitem hanby a ponížením, víckrát nedovolím, aby mě tyto pocity vedly.

ANNA. O čem to mluvíš? Přece nežárlíš? Jsi tak roztomilý... Slyšíš, Serjožo, táta žárlí...

Serjoža se dívá na Karenina tak, jako kdyby byl vzácný podivín.

KARENIN. Neřekl jsem, že žárlím. To byla chvilková slabost.

ANNA. Doufám, že už uplynula?

KARENIN. Uplynula, ale moc tě prosím, abys nepřekračovala zákony slušného chování....

ANNA. Předpokládám, že jsme se vrátili na začátek. Jaké jsem porušila zákony?

KARENIN. Nechci o tom mluvit v přítomnosti Serjoži.

ANNA. Pročpak? Pro Serjožu je dobré vědět, jaké zákony existují, a které z nich se nemají porušovat. Že jo, Serjožo?

Stříká po Serjožovi kapky vody. Serjoža kýve, směje se.

KARENIN. Myslím si, že dobře znáš tyto zákony.

ANNA. Myslím si, že je Serjoža nezná... Že, Serjožo?

SERJOŽA. Neznám.

KARENIN. A Vy, mladý muži, mlčte, když mluví dospělí.

ANNA. Proč by měl mlčet, když jsem se ho zeptala?

KARENIN. Minimálně z úcty.

ANNA. Předpokládám, že je neuctivé neodpovídat na otázku, a ne jinak. Nebo nesouhlasíš, Alexeji Alexandroviči?

KARENIN. Souhlasím, ale...

ANNA. Jakáže můžou být v této situaci „ale“?

KARENIN. Máš pravdu, žádná.

ANNA. Myslím si, že nemám pravdu.

KARENIN. Proboha, Anno.

ANNA. Proboha, co?

KARENIN. Prosím o prominutí, pokud to bylo něco nepříjemného v mých slovech.

ANNA. Co nepříjemného může být v slovech o slušnosti?

KARENIN. Je možné, že jsem nevybral správná slova...

ANNA. Pročpak?

KARENIN. Teď se mi to tak zdá. Myslím si, že tento rozhovor bychom měli ukončit.

ANNA. Je to velmi milé z tvé strany. Nicméně, nechtěla bych se k tomu příště vracet.
Čeká na reakci.

KARENIN *(po dlouhé odmlce)*. Slibuji, že se k tomu nebudu vracet.

ANNA. Tak tedy dobře...

Stříká na Karenina kapky, trefí ho do oka. Karenin sebou škubne, tře si oko prstem. Serjoža se směje.

ANNA *(vstává)*. Už musím jít. Jdeš dnes do úřadu? Já budu u Betsy...

Políbí Serjožu, odchází. Karenin pokračuje ve mnutí oka, dívá se, jak odchází.

SERJOŽA. Tati, bolí tě to? Je to přece jen voda...

Karenin se škaredě podívá na Serjožu.

KARENIN. Pojd'te sem, mladý muži.

SERJOŽA. Já jsem Serjoža.

KARENIN *(přísně)*. Pojd'te sem, mladý muži.

Serjoža jde.

KARENIN. Neříkali Vám, že...

Najednou štípně Serjožu do stehna. Ten zaječí a utíká pryč. Karenin se s hrůzou dívá na svou ruku, kterou štípl syna. Vyskakuje a rozběží za Serjožou.

KARENIN. Serjožo! Serjožo! Nechtěl jsem! Serjožo!

Anna s plačícím Serjožou mu jdou naproti.

ANNA. Co jste mu udělal?

KARENIN. To bylo nechtěně... Nechtěl jsem. Promiň mi to, Serjožo.

Naklání se k Serjožovi, ten se schovává za matku.

ANNA. Co jsi mu to udělal?

KARENIN *(se červená, promačkává si provinilé prsty).* Štípl jsem...

ANNA. Proč?

KARENIN. Posmíval se mi.

ANNA. On se ti posmíval a ty jsi ho štípl?

KARENIN. Štípl...

ANNA. Pravděpodobně jsi hodně omládl, Alexeji Alexandroviči. Hodně. Pojd', Serjožo.

Odcházejí. Karenin chce něco říct, ale nenachází slova, klesá na židli. Dívá se na svoje prsty, překříží se, zakrývá si rukama tvář. Dlouho sedí. Kolem něj procházejí oblečení Anna a Serjoža. Serjoža nespouští oči z otce.

ANNA. Jeď na úřad.

Karenin si odkrývá obličej, kýve.

KARENIN. Tak to bude lepší... V přítomnosti Serjoži si nedovolí.

Vstává, jde do kabinetu. Jeho nálada je o hodně lepší.

6. Kapitola

Dům Kareninových. Pokoj Serjoži. Noc. Serjoža spí ve své posteli. Karenin potichu otevírá dveře, vchází, sedá si na židli vedle postele. Sklání se nad synem. Sáhne na jeho rameno.

KARENIN. Serjožo... Serjožo...

Serjoža otevírá oči, trhne sebou.

SERJOŽA. Neštípej mě...

KARENIN. Nebudu, Serjožo. Přišel jsem tě poprosit o prominutí. Odpustíš mi?

SERJOŽA. Proč si mě štípal?

KARENIN. Nevím, Serjožo... Kvůli mámě.

SERJOŽA. Protože stříkla na tebe? To jsem ale nebyl já. Ji štípej.

KARENIN. Já nemůžu, Serjožo.

SERJOŽA. Proč?

KARENIN. Jsem, Serjožo, slabý. Úplně slabý.

SERJOŽA. Proto štípeš jen slabé?

KARENIN. Myslím si, že proto. Odpustíš mi, Serjožo?

SERJOŽA. Odpustím. Jen pokud mě nebudeš víckrát štípat.

KARENIN. Nebudu, Serjožo. Odpustil jsi mi?

SERJOŽA. Odpustil. A máma je asi silná, když ji neštípeš?

KARENIN. Myslím si, že ano.

SERJOŽA. To znamená, že je asi silnější než ty?

KARENIN. Myslím si, že je.

SERJOŽA. Tak proč ses s ní ženíl? S tak silnou ženou?

KARENIN. Miluju ji, Serjožo.

SERJOŽA. A ona tě nemiluje?

KARENIN. Proč by?

SERJOŽA. Můžeme milovat slabé?

KARENIN. Můžeme.

SERJOŽA. Slabé nemám rád.

KARENIN. Ani mě?

SERJOŽA (*zamyslí se*). To je něco jiného. Ty jsi přece táta.

KARENIN. Tak vidíš... Láska je různá, Serjožo. To znamená, že i máma mě má ráda.
Serjoža si sedl na postel.

SERJOŽA. Proč ty jsi starý a máma je mladá?

KARENIN. Nejsem starý.

SERJOŽA. Jaký teda jsi?

KARENIN. Já jsem, Serjožo... Jiný...

SERJOŽA. Jaký jiný?

KARENIN. Starší...

SERJOŽA. To je co?

KARENIN. Starší, když... Ty, Serjožo, neptej se mě na to. Bude lepší, když se tě zeptám já...

SERJOŽA. Na co se mě chceš zeptat?

KARENIN (*jeho hlas se třásí*). No, zeptám se tě na mámu...

SERJOŽA. Co máma?

KARENIN. Zeptám se, kde jste spolu byli...

SERJOŽA. Na návštěvě jsme byli.

KARENIN. Na dobré návštěvě?

SERJOŽA. Nevím, mě nechali s chůvou cizinkou.

KARENIN. A co máma?

SERJOŽA. Máma jela jinam na návštěvu.

KARENIN. Kam?

SERJOŽA. Co já vím? Mně nic neřekli. Byl jsem s chůvou.

KARENIN. A co chůva?

SERJOŽA. Byla špatná. Smrděla cibulí.

KARENIN. Smrděla cibulí? To je hrozné... A máma se brzy vrátila?

SERJOŽA. Ne, brzy ne. Stmívalo se už.

KARENIN. Jeli jste potom domů?

SERJOŽA. Jeli jsme, potom jsme se zastavili a máma plakala.

KARENIN. Proč plakala?

SERJOŽA. Neřekla proč. Jen říkala: „Bože můj“ a znovu „Bože můj, odpusť mi“ a znovu „Odpusť mi“ říkala.

.

KARENIN. Říkala „Odpusť mi“?

SERJOŽA. Mnohokrát říkala „Odpusť mi“.

KARENIN. A kdo jí má odpustit?

SERJOŽA. Nepochopil jsem to, Bůh, asi.

KARENIN. Bůh, myslíš?

SERJOŽA. Bůh, myslím.

Mlčí.

KARENIN. Tak, Serjožo...

SERJOŽA. Co?

KARENIN. Neříkala o mně něco?

SERJOŽA. Nic neříkala.

KARENIN. Nic neříkala? Myslíš?

SERJOŽA. Slyšel jsem, nic neříkala.

KARENIN. Neříkala, tak neříkala... Ty, Serjožo, taky jí nic neříkej.

SERJOŽA. Co nemám říkat?

KARENIN. Neříkej, že jsem se vyptával.

SERJOŽA. A to, že jsi prosil o odpuštění, můžu?

KARENIN. Tohle řekni.

SERJOŽA. A to, že si taky myslíš, že je jejich chůva špatná, mám říkat?

KARENIN. Která chůva?

SERJOŽA. Ta, co smrděla cibulí?

KARENIN. Tohle, Serjožo, není potřeba říkat.

SERJOŽA. Proč?

KARENIN. Prostě jen, Serjožo, tohle neříkej. Není potřeba.

SERJOŽA. Pokud to neřeknu, můžou mě k ní zase poslat.

KARENIN. Nepošlou.

SERJOŽA. Slibuješ?

KARENIN. Slibuji. Serjožo, lehni si. Lehni si.
Serjoža si lehá.

SERJOŽA. A co ty?

KARENIN. Já půjdu, půjdu...
Vstává, pomalu vychází z pokoje.

SERJOŽA. Proč tak chodíš?

KARENIN. Jak, Serjožo, chodím?

SERJOŽA (*v leže ukazuje shrbení*). Tak jako děda...

KARENIN. Já tak nechodím, Serjožo...

SERJOŽA. Takhle. Srandovně.

KARENIN. Já tak nechodím.

Vychází a zavře dveře. Stojí na chodbě před zrcadlem. Jeho oči září. Snaží se chodit na místě, a přitom se dívá do zrcadla. Je to ještě více neohrabané, než to ve skutečnosti je. Dívá se na své uši. Opět chodí na místě. Znovu se podívá na své uši. Jde a prohlíží uši. Stojí před zrcadlem. Nakonec jde do ložnice. Anna spí ve své posteli. Karenin jde k ní, křupou mu kosti, dřepne si, málem padá, kleká si na kolena. Položí hlavu na její hrud'. Anna se neprobouzí.

KARENIN. Jsem tvůj manžel.... Prosím tě... Vše prosím... Prosím tě...

7. Kapitola

Ložnice. Ráno. Karenin je pod peřinou. Anna stojí nad ním.

ANNA. Alexeji Alexandroviči, je to důležité...

Karenin otevírá oči, dívá se na ni.

ANNA. Už jste si toho dovolil moc...

Karenin mrká, snaží se vzpomenout, co udělal...

ANNA. Zašel jste ve svých podezřeních příliš daleko. Neměl jste do toho zamotat Serjožu. Ale již se stalo, musím Vás požádat, abyste mě odvezl na chalupu. Společně se Serjožou.

KARENIN. Anno...

ANNA. Myslím si, že se uleví nám všem.

KARENIN. Jen jsem se zeptal na jedno... zda je chuva u kněžny dobrá...

ANNA. Neptal jste se jen na to. A vy víte, na co jste se ptal. Je to hloupé se ptát chlapce na toto.

KARENIN. Chuva smrděla cibulí... řekl...

ANNA. Alexeji Alexandroviči, jste směšný ve svých výmluvách. Chci odjet dneska. Zařídíte to?

KARENIN. Anno...

ANNA. Můžete nás navštěvovat kdykoliv chcete. Vyhovuje Vám to?

KARENIN. Zeptal jsem se na jedno, přísahám. On začal vyprávět...

ANNA. Alexeji Alexandroviči, měl by ses bát Boha, za to, že pomlouváš dítě.

KARENIN. Přísahám...

ANNA. Zařídíš náš odjezd?

KARENIN. Víckrát nebudu tohle...

ANNA. Myslím si, že by to mělo už skončit. Dnes odjíždíme.

Odhodlaně vyšla z ložnice. Karenin se odkryl. Je v oblečení, dokonce i v obuvi. Udiveně se na sebe podívá, sedá si. Sundává si boty...

KARENIN. Co to je?

Povyskočí, jde bosý na chodby, vidí Serjožu, který má v rukách dřevěného koně. Serjoža se tiskne ke stěně. Karenin se na něj dívá jako na protivníka. Anna vychází z pokoje.

ANNA. Budete ho štípat, Alexeji Alexandroviči? Štípněte!

KARENIN. *(najednou rozhodně)* Nebudu. Jen prosím o jedno, když se to vše vykreslilo v takových barvách. Prosím vás, držte se v mezích slušného chování a nedovolte, aby zlé jazyky špinily mé i Vaše jméno. Dávám Vám souhlas s Vaším odjezdem pouze s touto podmínkou. Slibujete?

ANNA. Slibuju.

KARENIN. Zařídím Váš odjezd.

ANNA. Děkuji Vám.

Karenin, aniž by se podíval na Serjožu, otáčí se a odchází do ložnice. Tam se převléká do nočního úboru a lehá si pod peřinu. Dlouho se dívá na strop. Zakrývá si hlavu.

8. Kapitola

Noc. Karenin jde se svíci po chodbě. Je přio opilý a jen v kalhotách. Vchází do ložnice, bere si ze stolku tlustou knihu. Sedne si a čte si, svítí svíčkou skoro až do stránek. Najednou začíná číst nahlas. Kostrbatě, neohrabaně, skoro až dětinsky.

KARENIN. „Nevěděl, je-li pozdě či brzy. Všecky svíce už dohořivaly. Dolly byla právě v kabinetě a domlouvala doktorovi, aby si lehl, Levin seděl, naslouchaje doktorovu vyprávění o šarlatánu-magnetisérovi, a díval se na popel jeho cigarety. Byla to perioda oddechu a Levin

propadl zapomenutí ... Zapomněl úplně na to, co se teď děje. Poslouchal vyprávění doktorovo a rozuměl mu. Náhle se ozval křik, ničemu nepodobný. Křik byl tak strašlivý, že Levin ani nevyskočil. Jen se polekaně a tázavě podíval na doktora, ani nedýchaje. Doktor sklonil hlavu na stranu, naslouchal a pochvalně se usmál. Vše bylo tak neobvyklé, že Levina už nic nepřekvapovalo. „Patrně je to tak třeba,“ pomyslně si a seděl dál. Čí to byl křik? Vyskočil, po špičkách vběhl do ložnice, obešel Lizavetu Petrovnu a kněžnu a postavil se na své místo u hlav. Křik ztichl, ale cosi se nyní změnilo. Co – to neviděl a nechápal, ba ani nechtěl vidět a chápat. Ale viděl to podle tváře Lizavety Petrovny: tvář Lizavety Petrovny byla přísná a bledá a stále stejně odhodlaná, ačkoliv se jí čelisti trochu třáslly a oči její byly upjatě upřeny na Kitty. Rozpálený, zmučený obličej Kittin s pramenem vlasů, připnutým ke zpcené tváři, byl obrácen k němu a hledal jeho pohled. Zvednuté ruce vztahovaly se po jeho ruku. Chopivši zpcenýma rukama jeho chladné ruce, jala se je stisknouti ke své tváři.

„Neodcházej, neodcházej! Nebojím se, nebojím se!“ mluvila rychle. Maminko, odepněte mi náušnice. Překážejí mi. Nebojíš se? Brzy, brzy, Lizaveto Petrovno...“ Mluvila rychle, rychle a chtěla se usmát. Ale pojednou se její tvář zhyzdila a Kitty odstrčila od sebe.

„Ne, to je strašné! Já umřu, umřu! Jdi pryč, jdi pryč!“ vzkřikla a opět se rozlehl onen křik, ničemu lidskému. Levin se chytil za hlavu a vyběhl z pokoje. „Nic, nic, všecko je dobré!“ zavolala za ním Dolly.

Ať si však říkali, co chtěli, on věděl, že teď je všemu konec. Opřev se hlavou o veřej, stál v sousedním pokoji a slyšel čísi skřek a řev, jakého dosud nikdy neslyšel, a věděl, že tak křičí to, co bylo kdysi Anna. Dítě si už dávno nepřál. Nenáviděl nyní to dítě. Nepřál si už teď ani to, aby žila, přál si jen, aby toto strašlivé utrpení skončilo.

„Doktore! Co je to? Co je to? Bože můj!“ zvolal, chytaje vešedšího lékaře za ruku. „Nadchází konec,“ řekl doktor. A tvář lékařova byla tak vážná, když to říkal, že Alexej Alexandrovič pochopil jeho slova „nadchází konec“ v tom smyslu, že Anna umírá. Nevěděla o sobe, vběhl do ložnice. První, co uviděl, byla tvář Lizavety Petrovny. Byla ještě zachmuřenější, ještě přísnější. Obličej Anny nebylo. Na místě, kde byl dříve její obličej, bylo cosi strašného i co do výrazu napětí i co do zvuku, který tam odtud vycházel. Přitiskl hlavu k pelesti postele, cíť, že srdce mu puká. Strašlivý výkřik neumlkal, stal se ještě hroznějším, a náhle, jako by dostoupil poslední hranice hrůzy, zmlkl. Alexej Alexandrovič nevěřil svým uším, ale nebylo lze o tom pochybovati: křik ztichl a bylo slyšet tichý shon, šelest a spěšné oddychování a její přerývaný, živý a něžný, šťastný hlas pronesl tiše: „Hotovo.“ Alexej Alexandrovič zvedl hlavu. Bezmocně spustivši ruce na příkrývku, neobyčejně krásná

atichá, hleděla Kitty mlčky na něho a chtěla, ale nemohla se usmáti. A pojednou pocítil Alexej Alexandrovič, že z tajemného a strašlivého vezdejšího světa, ve kterém žil tyto dvacetdvě hodiny, v okamžiku je přenesen do dřívějšího, obvyklého světa, který však teď zářil takovým novým světlem štěstí, že to Alexej Alexandrovič nesnesl. Napjaté struny se všechny zpřetrhaly. Vzlykot a slzy radosti, jichž vůbec nepředvídal, zvedaly se v něm s takovou silou, otřásající celým jeho tělem, že dlouho nemohl pronést slovo. Padnuv na kolena před postelí, držel ruku ženinu před svými ústy a líbal ji a ruka ta slabým pohybem prstů odpovídala na jeho polibky. A zatím tam v nohou postele, v obratných rukou Lizabety Petrovny, kmital se jako plamének nad kahancem život lidské bytosti, které nikdy dříve nebylo a která teď stejně, s tímž právem a s touž významností pro sebe bude žít aploditi sobě podobné.

„Žije, žije! A k tomu klouček! Nestarejte se,“ uslyšel Alexej Alexandrovič hlas Lizavety Petrovny, jež chvějící se rukou poplácávala zádička dítěte.“³⁷

Karenin pláče. Kniha mu vypadne z rukou. Plamen se chvěje. Nějakým způsobem ji položí na skříň. Postaví se na slabé nohy a přejde k Annině prázdné posteli.

KARENIN (*dusí se slzami*). ... chvějící se rukou poplácává zádička dítěte.

Z deky dělá něco, co vůbec nepřipomíná ženskou figuru. Vítězoslavně se dívá na svůj výtvar. Usmívá se s uplakaným obličejem. Lehá si vedle, tiskne se, usmívá se tam, kde by podle něho měla být hrud'. Za malou chvíli usíná.

9. Kapitola

Kabinet Lýdie Ivanovny je ověšen portréty. Na kulatém stole je ubrus, stojící čínská souprava a stříbrná lihová konvička. Lýdie Ivanovna zde není. Karenin váhá při čekání na ní, pořád něco dělá s rukama. Za šumu hedvábných šatů se objevuje hraběnka. Karenin vstává. Lýdie Ivanovna jde ke stolu, oba se ocitají v té samé situaci, jako při jejich posledním setkání. Jen naopak.

LÝDIE IVANOVNA. Jsem ráda Vaší návštěvě, Alexeji Alexandroviči.

---

³⁷Pro překlad románové pasáže jsem použila české vydání Anny Kareninové z roku 1947, dostupné online. Záměna vlastních jmen je součástí autorského záměru V. Sigareva

KARENIN. Lýdie Ivanovno, při našem minulém setkání...

LÝDIE IVANOVNA. Bojím se, že jsme jeden druhého při minulém setkání nepochopili.

KARENIN. Velmi dobře jste to vyjádřila.

LÝDIE IVANOVNA. Ale je to minulost.

KARENIN. Děkuji Vám, Lýdie Ivanovno.

LÝDIE IVANOVNA. S čím jste přišel dnes?

KARENIN. S největší částí jsem přišel, zahladit svou vinu.

LÝDIE IVANOVNA. Rozumím Vašemu náporu. Přece si pamatujete slova o tváři a o plášti?
Tak ať je tu můj plášť.

KARENIN. Děkuji vám.

LÝDIE IVANOVNA. Dovolím si říct, Alexeji Alexandroviči, že mě Váš vzhled trochu
znepokojuje. Jste nemocen?

KARENIN. Jsem trošku unavený. Problém je v národno... poslední těžkosti zvládam
s obtížemi.

LÝDIE IVANOVNA. Budu trvat na tom, aby se na Vás podíval doktor.

KARENIN. Jsem celý Váš.

LÝDIE IVANOVNA. Jste neocenitelný člověk pro Rusko, trvám na tom ve prospěch Ruska.

KARENIN. Udělám Vše, co mi přikážete.

LÝDIE IVANOVNA. Tak to tedy nebudeme otálet, pošlu okamžitě pro doktora.

KARENIN. Jak si přejete.

Lýdie Ivanovna zazvoní. Objeví se Lokaj.

LÝDIE IVANOVNA. Pošli pro doktora.

LOKAJ. Ano, hraběnko.

LÝDIE IVANOVNA. Ať si pospíší. Alexeji Alexandroviči není dobře.

LOKAJ. Ano, hraběnko.

Odchází.

KARENIN. Jsem v rozpacích z Vaší péče, hraběnko.

LÝDIE IVANOVNA. To je spíše péče o osud Ruska. Doktor je úžasný a bydlí poblíž. Zatím Vám nabídnu čínský čaj.

Karenin. S radostí.

Lýdie Ivanovna nalévá čaj.

LÝDIE IVANOVNA. Čínský čaj je velmi dobrý na únavu. Nechápu, proč ho nedávají pracujícím lidem. Všichni pořád mluví o produktivitě práce, vše by mohl vyřešit čínský čaj. Pokud byste tento návrh přednesl ve výboru, myslím si, že by byl velmi kladně přijat.

KARENIN. V nejbližší době se pokusím podat tento návrh.

LÝDIE IVANOVNA. Čínský čaj je dobrý, protože nepotřebuje cukr. Né každý pracující člověk si může dovolit cukr, že ano?

KARENIN. Máte pravdu, hraběnko.

LÝDIE IVANOVNA. Teď se sám přesvědčíte v jeho síle.

Podává Kareninovi hrnek. Karenin si dá doušek. Kýve.

LÝDIE IVANOVNA. Cítíte nával síly?

KARENIN. Cítím.

LÝDIE IVANOVNA. Tak. Vůbec nepřiznávají jeho prospěch. Je to přímo jako spiknutí proti Bohu.

KARENIN. Chtěl bych se Vás na něco zeptat, Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Nemám žádné tajemství před Vámi, Alexeji Alexandroviči... Čaj mi přivezl jeden skvělý cestovatel. Tady máte jeho brožuru. Prosím Vás o důkladné přečtení. Je to člověk velmi zajímavý a potřebný.

Dává Kareninovi brožuru. On ji přijímá a prolistovává.

KARENIN. Bezpodmínečně si ji přečtu.

LÝDIE IVANOVNA. Vše je velmi zajímavé.

KARENIN (kýve). Chtěl jsem se Vás ještě na něco zeptat, Lýdie Ivanovno....

LÝDIE IVANOVNA. Na co jste se mě chtěl zeptat?

KARENIN. Všiml jsem si, že nyní více obýváte město. Město unavuje. Býváte nyní i na chalupě v Petrodvorci?

LÝDIE IVANOVNA. Proč Vás to zajímá?

KARENIN. Ne že by... no... město unavuje... A... Anna Arkad'jevna... ona vyjádřila přání... byl jsem donucen jí ustoupit... Jste v našem sousedství...

LÝDIE IVANOVNA. Nabízíte mi, abych byla její špiónkou?

KARENIN. Prosím Vás?! Jak je to možné? Anna Arkad'jevna nepotřebuje... Ale možná bude potřebovat nějakou pomoc...

LÝDIE IVANOVNA. S čím pomoci?

KARENIN. Život na chalupě není jednoduchý... je těžký...

LÝDIE IVANOVNA. Bojím se, že její život na chalupě je velmi bezstarostný. A pomocníci nebo, jak to správně říct, její společníci je obvykle kněžna Betsy...

Vstupuje Lokaj.

LOKAJ. Doktor přišel.

KARENIN. Už?

LÝDIE IVANOVNA. Zavolej ho.

KARENIN (*spěšně*). Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Nepřeju si mít nic společného s Vaší ženou.

KARENIN. Nejvíc se bojím o syna...

LÝDIE IVANOVNA. Přítomnost dítěte... Vy víte, jak to můžu nazvat, považuji to za zločin.

Karenin chce něco namítnout, ale vchází doktor.

DOKTOR. Jsem rád, Lýdie Ivanovno, že nezapomínáte na mě.

LÝDIE IVANOVNA. Je to naléhavé, doktore. Tady je náš pacient.

Karenin pokorně kýve. Doktor otevírá kufr.

DOKTOR. No. Vysvlékněte se, holoubku.

KARENIN. Někdy jindy by to bylo příjemnější...

LÝDIE IVANOVNA. O tom nemůže být ani řeč. Vysvlékejte se.

DOKTOR. Vysvlékněte se...

Lýdie Ivanovna a doktor stojí nad Kareninem, jako u výslechu. Karenin si rozepíná háčky v žaketu. Prosebně se dívá na Lýdii Ivanovnu.

LÝDIE IVANOVNA. Vysvlékejte se, Alexeji Alexandroviči. Teď už neutečete.

KARENIN (najednou našel klíčku). Já nemůžu před Vámi.

Zapíná si háčky.

LÝDIE IVANOVNA (červená se). Pravda, co mě to napadlo. Doktore, podívejte se na něj jaksepatří. Je neocenitelný člověk pro Rusko.

Jde k východu.

DOKTOR. Nejlépe, hraběnko. Nejlépe.

Lýdie Ivanovna vychází.

.

DOKTOR. No, holoubku.

Karenin si sundává žaket. Doktor se dívá na jeho nespportovní trup.

DOKTOR. To není Samson! Určitě to není Samson.

Karenin si položí ruce na hrud', snaží se zakrýt svoje vypuklé břicho a svou ochablou hrud'.

DOKTOR. Jíte mnoho cukru?

Karenin kýve.

DOKTOR. Tak tady je i výsledek. **(Štípe do ruky Karenina.)** Biceps nejde ani najít. Dámám se bicepsy a tricepsy líbí, holoubku. S dámami to máte jak?

KARENIN. (odtáhne se od doktorova ohmatávání). Vaše otázky považuji za nevhodné.

DOKTOR. Marně, holoubku. Mužské zdraví je celkově a plně propojeno se sexuální sférou. Jde zde o srdce i milostné cévy v mozku. Vše je podmaněno této sféře. Je s Vámi žena spokojená?

KARENIN (*chytá žaket, obléká se*). Moje žena je se vším spokojená...

DOKTOR. Nyní se s tím nemůže pochlubit každý.

KARENIN. Nevidím nutnost se s tím chlubit.

DOKTOR. Naopak, mužská síla je na to, aby se uvolnila. Jako například rohy u jelena nebo býka... Proč jste se oblíkl?

KARENIN. Protože nejsem ani jelen ani býk...

Vychází.

DOKTOR. Kam jdete, holoubku?

Karenin rychlou chůzí prochází chodbou.

LÝDIE IVANOVNA. Alexeji Alexandroviči...

Karenin se neotáčí, vybíhá z hraběččiného domu.

KARENIN (*sobě pod nos*). Musím to vyřešit...

10. Kapitola

Hotel. Pokoj Stěpana Arkadžiče. Karenin sedí na krajičku židle. Je vidět, že mu to je nepříjemné. Stěpan Arkadžič si utírá ručníkem porostlý trup.

STĚPAN ARKAŽIČ. Tak tedy, jsem připraven tě vyslechnout, drahý švagře.

KARENIN. Přišel jsem Vám oznámit, že se začínám rozvod s Vaší sestrou, mou manželkou.

STĚPAN ARKAŽIČ. Ne, Alexeji Alexandroviči, co to mluvíš!

KARENIN. Je to tak.

STĚPAN ARKAĐIČ. Promiň mi to, nemůžu a nemůžu tomu věřit...

KARENIN. Ano, jsem vystaven naléhavé nutnosti žádat o rozvod.

STĚPAN ARKAĐIČ. Řeknu jediné, Alexeji Alexandroviči. Zním tě jako vynikajícího a spravedlivého člověka. Annu, promiň mi, nemůžu na ni změnit názor, znám jako překrásnou a vynikající ženu, a proto, promiň mi, nemůžu tomu věřit. Je to nedorozumění...

KARENIN. Ano, kdyby to bylo nedorozumění... Ale jsem postaven do situace, kdy mi i návštěva doktora je nepříjemná. Je to nad moje síly.

STĚPAN ARKAĐIČ. Samozřejmě, rozumím. Ale, ovšem... jen jedno, nemusí se spěchat. Nemusí se, nemusí se spěchat!

KARENIN. Nikam jsem nespěchal a nemůžu se s nikým o téhle věci poradit. Tvrdě jsem se rozhodl.

STĚPAN ARKAĐIČ. To je hrozné! Udělal bych jediné, Alexeji Alexandroviči. Prosím tě, udělej to! Ještě to není v procesu, jak jsem pochopil. Předtím, než začneš proces, sejdi se s Annou, promluv si s ní.

KARENIN. Bojím se, že si nemyslím...

STĚPAN ARKAĐIČ. Proboha, promluv s ní! Udělej to pro mě, prosím tě!

KARENIN. Nemyslím si, že to potřebuje.

STĚPAN ARKAĐIČ. Potřebuje, drahý, Alexeji Alexandroviči! Potřebuje! Tím líp, dnes jsou dostihy a ona tam bude. Vezmu tě s sebou a zajistím Vaše setkání. Udělej to pro mě.

KARENIN. Co to jsou za dostihy?

STĚPAN ARKAĐIČ. Důstojnické dostihy s překážkami. Ale záleží ti na nich? Zajistím Vaše setkání. Jedeme?

KARENIN. Je to nutné vyřešit teď?

STĚPAN ARKAĐIČ. Hned teď. Zrovna jsem se chystal jet.

KARENIN. Musím si to promyslet.

STĚPAN ARKAĐIČ. Žádné rozmýšlení, drahý švagře! Neprodleně jedeme.
Obléká se, odvede Karenina z pokoje. Jdou po chodbě.

STĚPAN ARKAĐIČ. Jsem si jist, že to je nedorozumění, velmi doufám v kladný výsledek při jeho řešení. Anna je překrásná žena a nemohla poskytnout žádné důvody v pochybnosti.

KARENIN. Jindy si myslím, že to je jen iluze. Nikdy jsem předtím nic takového nezažil. Jako bych se zbláznil.

STĚPAN ARKAĐIČ. Věř mi, že tvoje myšlenky jsou nejvěrnější.

KARENIN. Když je to tak, jak mi má odpustit.

STĚPAN ARKAĐIČ. Anna je schopná odpustit, drahý švagře. A odpustí...

KARENIN. Hrozně se před ní stydím...

STĚPAN ARKAĐIČ. Pryč s hanbou. Kdybych si to neříkal pokaždé, když podlehnu další blbosti, tak bych dávno vyhořel.

KARENIN. Co jí jen řeknu?...

STĚPAN ARKAĐIČ. Jazyk si sám najde správná slova. Věř mi, bylo velmi těžké vybrat správná slova v předchozím objasňování před Dolly, ale jazyk si je sám našel. Vysvětlení bylo nepříjemné mně, i jí. A zde je podezření. Nesmysl!

KARENIN. Jsou to jen podezření?

STĚPAN ARKAĐIČ. Pouze jen ony, drahý švagře. Nic se nemohlo stát. Pouze nesmysl...
Vycházejí z hotelu. Stěpan Arkadžič píská na drožkaře. Karenin vypadá jako býček, kterého vedou na jatka.

11. Kapitola

Hypodrom. Dav vojáků. Altánky jsou plné. Stěpan Arkadžič a Karenin se prorývají ke svému místu. Anna sedí v altánku s kněžnou Betsy.

STĚPAN ARKAĐIČ. Tady je!

Jdou k Anně. Karenin je za zády Stěpana Arkadžiče.

STĚPAN ARKAĐIČ. Sestro, jsi božsky krásná. Dovol mi ti políbit tvou ruku.

Políbí Anně ruku.

STĚPAN ARKAĐIČ. Podívejte se, s kým tu jsem!

Jde na stranu, demonstruje Karenina.

BETSY. Alexeji Alexandroviči! To je překvapení. Vy nezávodíte?

KARENIN. Moje jízda je složitější.

BETSY. V čem je složitější?

Stěpan Arkadžič gestem ukazuje Kareninovi, že je ještě brzo o tom mluvit.

KARENIN. Věc úřadu...

ANNA. Je to od tebe milé, že jsi přijel.

Stěpan Arkadžič dává Kareninovi schvalující gesto. Karenin políbí Anně ruku.

KARENIN. Jak se má Serjoža? Vyrostl?

ANNA. Jsem pořád s ním, proto si toho nemůžu všimnout.

KARENIN. Měl by vyrůst. Děti rostou rychle.

Anna automaticky tře to místo, kde ji Karenin políbil.

BETSY. Nemyslela jsem si, že Vás uvidím na dostizích, Alexeji Alexandroviči. Co Vás tady mohlo tak zaujmout?

KARENIN. Myslím si, že sport má velký význam...

BETSY. Nikdy jsem si nevšimla, že se zajímáte o sport...

KARENIN. Nehorázný sport pěstního boje nebo španělských toreador nesou v sobě znak barbarství. Specializované sporty nesou znak rozvoje.

BETSY (s ironií). Vy jste jako vždy nehorázně chytrý, Alexeji Alexandroviči...

KARENIN. Nemyslím si, že moje slova...

STĚPAN ARKAĐIČ. Kněžno, vsadíme si! Na koho sázíte?

BETSY. My jsme s Annou za knížete Kuzovleva.

STĚPAN ARKAĐIČ. Já jsem za Vronského. Platí.

BETSY. Platí!

STĚPAN ARKAĐIČ. Do toho!

Dav diváků se zvedl ze svých míst. Anna vzala kukátko, hledí do dáli. Její obličej je bledý a strohý. Karenin se na ni dívá.

STĚPAN ARKAĐIČ (*Kareninovi*). Ted' ne.

Karenin neodpovídá. Dívá se na Annu, ona se dívá na jednoho z žokejů. Najednou se otáčí na Karenina.

ANNA. Co ti je?

Karenin se odvrací.

STĚPAN ARKAĐIČ. Dívejte! Kněžno, Váš Kuzovlev spadl!

BETSY. To je Kuzovlev?

STĚPAN ARKAĐIČ. A kdo jiný! Ještě jeden! To je závod! To je jen smetiště! Vronský spadl!
To spadl Vronský?

BETSY. Vronský...

Anna vyskočila z místa. V obličeji se jí zrcadlí hrůza. Dav běží ke spadlým.

STĚPAN ARKAĐIČ. Smetiště!

Běží směrem k žokejům. Betsy běží za ním.

ANNA. Půjdeme tady!

KARENIN. Je-li Vám libo, půjdeme.

Natahuje jí ruku. Anna se odvrací od ruky.

ANNA. Stivo! Stivo!

Snaží se vyjít z altánku, ale Karenin jí stojí v cestě. Ted' jsou v altánu sami.

KARENIN. Ještě jednou Vám nabízím svou ruku, pokud chcete jít.

ANNA. Ne, ne, nechte mě, zůstanu.

Sedá si.

KARENIN. Jak chcete. Můžeme být tady. *(Také si sedl)*. Jak jsme však všichni náchylní k těmto krutým podívaným...

ANNA. *(v kukátku se snaží rozeznat spadlé)*. Co? Nerozumím...

KARENIN. Musím Vám říct, že ty myšlenky ve vztahu s Vámi, které jsem si dovolil dříve říci...

ANNA. Nechci Vás poslouchat.

KARENIN. Přijel jsem to vysvětlit a hodlám to udělat. Ty myšlenky se mi zdály jako přelud, ale jak jsem spatřil zoufalství, které jste nemohla skrýt při pádu jednoho z žokejů...

ANNA. Co je Vám do toho?! On je tam, a Vy jste tady!

KARENIN. Moje myšlenky...

ANNA. Vaše myšlenky jsou správné!

KARENIN. Můžu se mýlit...

ANNA. Ne, nemýlíte se. Nemýlíte se. Byla jsem a budu zoufalá. Poslouchám Vás, přitom myslím na něj. Miluju ho, jsem jeho milénka, nemůžu to snést, obávám se, že Vás nesnáším...
Dělejte si se mnou, co chcete.

Karenin si sedl, přikývl.

ANNA. Jste spokojen? Nicméně čekám s ním dítě. Pusťte mě.

KARENIN. Přinesl jsem Vám peníze na výdaje.

ANNA. Nepotřebuji Vaše peníze. Pusťte mě.

Karenin dal nohy na stranu. Anna vyběhla z altánku, běžela ke spadlým žokejům. Karenin se dlouho díval před sebe, potom zvedl kukátko. Prohlíží si své nohy. Děťinsky překrucuje rty, náhle se uhodí do kolena, ale oči v kukátku nejsou vidět.

12. Kapitola

Chalupa Kareninů. Pokoj Anny, Karenin se hrabe v šuplíku psacího stolu. Vchází Anna. Je jasné, že se právě vrátila z dostihů.

ANNA. Potřebujete něco?

KARENIN. Dopisy od Vašeho milence.

Anna jde ke stolu, rychle zavírá šuplík.

ANNA. Tady nejsou.

Karenin ji odstrčí, popadne ze stolu brašnu. Anna se snaží brašnu mu vytrhnout...

ANNA. To není ono!

Karenin ji znovu odstrčí!

KARENIN. Sedněte si!

Anna si sedá.

KARENIN. Doufám, že si Váš milenec zlomil vaz?

Bere si ze stolu tužku a láme jí.

ANNA. Krutost, tuto novou Vaší vlastnost, jsem ještě u Vás neviděla.

KARENIN. Nazýváte krutostí to, že se manžel všelijak snaží udržet si manželku? To je krutost?

ANNA. To je horší než krutost, je to podlé, pokud to chcete vědět!

KARENIN. Ne! Podlé? Pokud chcete užívat toto slovo, tak podlé je to, když opustíte manžela a syna kvůli milenci, a také to, když jíte manželův chléb.

ANNA. Nemůžete hůře popsat mou situaci, než jak ji chápu já...

KARENIN. Vaši situaci? Nemyslím si, že Vás zajímá moje situace. Situace, kdy i návštěva doktora... Zničili jste mě a teď mi tady hovoříte o své situaci. Copak já jsem vás dostal do této situace? Vy jste mě dostali do této situace se svým milencem. Ale teď přijmu opatření, aby tato situace skončila...

ANNA. Brzy, brzy to skončí, i tak...

Slzy se shromáždily v jejích očích.

KARENIN. Nesnažte se mě obměkčit. Tohle skončí dříve, než jste si se svým milencem mysleli! Potřebujete uspokojit zvířecí vášně...

ANNA. Alexeji Alexandroviči! Neříkám, že to není velkorysé, ale je to neslušné bít zraněného.

KARENIN. Ano, myslíte jen na sebe, ale nemyslíte na trápení člověka, který byl Vaším manželem, to Vás nezajímá. Vám je to jedno, že se jeho život rozpadl, co on si musel vyd... vytř... vytrpět.

ANNA. Vytrpěl. Jste schopen...

Karenin se na ni s odporem podíval...

KARENIN. O mém rozhodnutí se dozvíte prostřednictvím mého advokáta, kterému svěřím případ o rozvodu. Můj syn se přestěhuje k sestře...

ANNA. Využíváte Serjožu, abyste mi ublížil? Přece ho nemáte rád... Nechte mi Serjožu.

KARENIN. Ano, ztratil jsem dokonce lásku k synovi, protože s ním je spjat můj vztah k Vám. No, přece jen ho budu mít u sebe. Na shledanou!

Anna mu vstoupí do cesty.

ANNA. Alexeji Alexandroviči, nechte mi Serjožu! Já nic víc nemůžu říci. Nechte mi Serjožu do mého... Já budu rodit, nechte ho!

KARENIN. Nezasloužíte si lítost.

Odstrkuje ji a odchází. Jsou slyšet Anniny vzlyky. Na chodbě stojí Serjoža. Drží v rukách pohrabáč.

SERJOŽA. Proč jsi ji štípl?

KARENIN. Aha! Mladý muži! Jděte k sobě do pokoje.

SERJOŽA. Proč jste ji štípl?

KARENIN. To ona první mě štípla, mladý muži.

SERJOŽA. Teď prostě o odpuštění.

KARENIN. Serjožo, moje vina je jen v tom, že jsem starý a nejsem Samson. V tom je jen moje vina, že si nejsem jistý. Pouze v tom je moje vina, že nejsem výrazný a silný, Serjožo...

SERJOŽA. Proč tedy pláče?

KARENIN. Já nevím, Serjožo, já nevím.

Prošel chodbou kolem Serjoži. Serjoža se na něj dívá.

13. Kapitola

Přijímací pokoj advokáta. Stařenka, mladá obchodnice a tři pánové čekající na schůzku. Vchází Karenin a jde přímo k pomocníkovi.

POMOCNÍK. Co potřebujete?

KARENIN. Mám jednání s advokátem.

POMOCNÍK. Advokát je zaneprázdněn.

KARENIN. Nemůže si najít chvíličku?

POMOCNÍK. Nemá žádný volný čas, je vždy zaneprázdněn... Račte počkat.

KARENIN. (*podouvá vizitku*). Neobtěžujete se mu podat moji vizitku?

Pomocník bere vizitku, dlouho ji zkoumá, jde za dveře. Karenin se tajně ohlíží po návštěvnicích. Vychází pomocník.

POMOCNÍK. Hned vyjdou...

Sedá si za stůl, píše. Advokát vykukuje, je elegantní jako ženich.

ADVOKÁT. Račte...

Karenin prochází čekárnou. Advokát si sedá na své královské místo. Ukáže Kareninovi na křeslo.

ADVOKÁT. Nabídnete si?

Karenin se posadí, a právě v tu chvíli právník ostrým plácnutím plácne mola. Karenin se otřese a překvapeně pohlédne na advokátovy ruce.

KARENIN. Dřív, než začneme mluvit o mém případě, smím podotknout, že tento případ, o kterém s Vámi chci hovořit, musí být tajný.

ADVOKÁT. Nebyl bych advokátem, kdybych neuměl udržet tajemství, která jsou mi svěřena. Pokud potřebujete potvrzení...

KARENIN. Znáte moje příjmení?

ADVOKÁT. Znáám Vás a Vaši užitečnou činnost, jako každý Rus.

Opět hlasitě chytá mola. Karenin se otřese

ADVOKÁT (*zkoumá zbytky mola na ruce*). No tak?

Karenin se také zadívá na jeho ruku, zvedá pohled.

KARENIN. Mám to neštěstí být oklamáným manželem a chci cestou zákona přerušit vztah s manželkou, to znamená rozvést se, ale to tak, aby syn nezůstal s matkou.

ADVOKÁT (*velmi nečitelně*). Cizoložství?

KARENIN. Prosím?

ADVOKÁT. Přejete si mou pomoc při rozvodu?

KARENIN. Ano, přesně tak, ale musím Vás varovat, že nechci zneužívat Vaši pomoci. Přijel jsem se s Vámi pouze poradit. Přeji si rozvod, pro mě jsou důležité způsoby, při kterých by to bylo možné.

ADVOKÁT. Ó, to je tak pořád a vždy je to na Vaší vůli.

KARENIN. Celkově znám hlavní rysy našeho zákonného ustanovení této věci, chtěl bych znát formy, které se v podobných případech využívají v praxi.

ADVOKÁT (*nezřetelně tleskne po molu*). Nač to, stejně brzy umře... (*Jistě*). Přejete si, aby jsem Vám předložil možnosti, kterými je možné splnit Vaše přání.

Karenin pozoruje jeho ruce, přikyvuje.

ADVOKÁT. Podle našich zákonů je rozvod možný, jak již víte, v následujících případech: (*Počítá na prstech.*) fyzické nedostatky manželů, pak nezvěstné pětileté odloučení, poté cizoložství... cizoložství... Podrozdělení jsou následující: Fyzické nedostatky, muže nebo ženy, poté cizoložství muže či cizoložství ženy. Cizoložství ženy. Je to pohled teoretický, ale předpokládám, že jste mi udělil jistou čest, když jste mě oslovil, abych zjistil, jak to bývá v praxi. Proto, vést antecedens, Vám musím oznámit, že všechny případy rozvodů končí následujícími způsoby: fyzické nedostatky nejsou, jak tomu mám rozumět? A také neznámé odloučení?...

KARENIN. Není.

ADVOKÁT. Tak co nám tedy zbývá?

Dívá se na Karenina. Dělá pohyb k molu, ale nechytá ho.

ADVOKÁT. Tak co nám tedy zbývá?

Karenin mlčí.

ADVOKÁT. Zbývá tedy, cizoložství jednoho z manželů, usvědčení v trestné činnosti po vzájemné domluvě a, kromě toho, domluva z důvodů nedobrovolného obvinění. Musím říci, že poslední důvod je velmi vzácný v praxi. Nejobyčejnější, nejlehčí a nejrozumnější, si myslím, že je cizoložství po vzájemné dohodě. Nedovolil bych si to říct, kdybych mluvil s člověkem nevyvinutým, doufám, že tomu rozumíte.

KARENIN. Zde je pouze možná jedna možnost. Nedobrovolné obvinění, potvrzující dopisy, které vlastním.

ADVOKÁT. Dovolte mi je vidět.

Karenin mu podává dopisy. Advokát je s lehkým úšklebkem studuje.

ADVOKÁT (čte). „Nemůžu si nevzpomenout, jaký je můj život. Na minutu tohoto štěstí...”
Překrásné. Jako Tristan a Isolda. Nebo tohle to: „Ani já, ani Vy jste se neřivali na náš vztah jako na hračku a teď je náš osud jasný”...

KARENIN. Promiňte...

ADVOKÁT. Promiňte.

KARENIN. Můžu předpokládat to, že při podobných důvodech je rozvod možný.

ADVOKÁT. Možné je vše, pokud mi dáte volnou ruku.

KARENIN. Dávám Vám volnost v jednáních.

ADVOKÁT. Velmi dobře, pane. Udělám vše, co bude v mých silách.

KARENIN. Informujte mě o krocích.

Zamířil k východu.

ADVOKÁT. Přece jen by se mělo počkat a případ se vyřeší sám...

Plesnutí mola. Karenin se otočil. Advokát se uctivě uklonil. Karenin se mechanicky uklonil a vychází.

14. Kapitola

Dům Kareninů. Prostírá se stůl k večeři. Karenin večeří o samotě. Přichází lokaj.

LOKAJ. Přinesli dva telegramy, Vaše excelence. Podat je teď, nebo potom?

KARENIN. Podej je.

Lokaj jde s telegramy.

KARENIN. Přečti je.

LOKAJ (čte). „Alexeji Alexandroviči, informujeme Vás o jmenování Stremnova..”

KARENIN. Tenhle hod' pryč.

Lokaj dává pryč telegram.

KARENIN. Doslova hod'. Koho chce Bůh zničit, toho zbaví rozumu. Pokud nevidí, že tímto kazí svou prestiž, tímhle jmenováním, je potřeba ho vyhodit. Proto to hod'.

LOKAJ. Na zem?

KARENIN. Na zem.

Lokaj opatrně hází telegram.

KARENIN. A stoupni si na něj. Vše, co je vulgární a nesprávné se musí neodkladně rozšlapat. A nezákonné se musí zničit a nenabízet více šancí. Stoupni si na něj, na co čekáš.

Lokaj si stoupá na telegram.

KARENIN. Druhá je ve stejném stylu? Čti...

LOKAJ. Tento, Vaše excelence, je od ... Anny Arkad'jevny...

KARENIN. Stejně i s tímto.

Lokaj pouští telegram.

KARENIN. Stůj. Co píše?

Lokaj zvedá telegram.

KARENIN. Čti.

LOKAJ. „Umírám, prosím, přemlouvám Vás, abyste přijel. Klidněji umřu s odpuštěním.”

Karenin se ušklebuje.

KARENIN. Přečti to ještě jednou.

LOKAJ. „Umírám, prosím, přemlouvám vás, abyste přijel. Klidněji umřu s odpuštěním.”

KARENIN. Co potřebuje ode mě?

LOKAJ. To nemůžu vědět, Vaše excelence.

.

KARENIN. K čemu to vede?

Lokaj zvedá ramena.

KARENIN. Již jsem vše zapomněl. Pro mě nikdo už není. A co oni?... Co je tam s ní? Porodní bolest?

LOKAJ. To nemůžu vědět, Vaše excelence.

KARENIN. Není to napsané?

LOKAJ. Nic víc.

KARENIN. Asi porodní bolesti... Se Serjožou to tak bylo. A co mám tady dělat? Nejsem doktor... Co je tam ještě?

LOKAJ. Nic.

KARENIN. To nemůže být. Ukaž.

Lokaj podává telegram. Karenin čte.

KARENIN. Kdo ho přinesl?

LOKAJ. Jejich člověk.

KARENIN. Je tady?

LOKAJ. Odešel.

KARENIN. Proč jste ho nechal odejít?

LOKAJ. Odpověď nezádal, proto jsem ho nechal odejít.

KARENIN. Tak nechal jít... Takový věci se musí řešit. Myslím si, že má porodní bolesti, a vy jste ho nechal jít.

LOKAJ. To jsme nemohli vědět.

KARENIN. Příkaž nachystat kočár.

LOKAJ. Příkážu, Vaše excelence.

Odešel.

KARENIN. Stůj.

Lokaj se otáčí.

KARENIN. Něco o porodních bolestech víš?

LOKAJ. Nic nevím, Vaše excelence.

KARENIN. Protože jsi hlupák. Běž.

Lokaj odchází. Karenin znovu čte telegram. Opatrně ho skládá a čichá si k němu a pokládá si ho do kapsy.

15. Kapitola

Chata Kareninů. Noc. Karenin jde po schodech ke dveřím. Vrátný mu otevírá.

KARENIN. Copak milostpaní?

VRÁTNÝ. Včera se vše úspěšně vyřešilo.

KARENIN. Vyřešilo?

VRÁTNÝ. Přesně tak, Vaše excelence.

KARENIN. A zdraví?

VRÁTNÝ. Velmi špatné. Včera byl doktorský sjezd, a teď je doktor zde.

KARENIN. Vem kabát.

Sundává kabát. Vrátný ho pověsí vedle vojenského.

KARENIN. Kdo je zde?

VRÁTNÝ. Doktor, porodní bába a hrabě Vronský.

Karenin sebou trhne při zmínce o Vronském, dívá se na vojenský kabát. Vychází porodní bába, na čepečku má stužky v šeríkové barvě. Karenin vidí, že to je ta samá porodní bába, která byla u porodu Serjoži.

PORODNÍ BÁBA. Díky Bohu, za to, že jste přijeli! Jen o Vás a o Vás mluví...

Bere Karenina za ruku, vede ho do ložnice.

Hlas DOKTORA. Dejte mi rychle led!

Vronský sedí u vchodu do ložnice, pláče, zakrývá si obličej rukama. Najednou poposkočí, když se s hrůzou podívá na Karenina. Opět si sedá a přikrčí si hlavu do ramen.

VRONSKÝ. Ona umírá. Doktoři řekli, že není naděje. Jsem celý ve Vaší moci, dovolte mi být zde... Nicméně, jsem Váš, já...

Karenin si zacpává uši a vchází do ložnice. Anna je v posteli pod peřinou. Její oči hoří, tváře se červenají.

ANNA. Protože, Alexeji, já mluvím o Alexeji Alexandroviči (jaký to je divný a hrozný osud, že jsou oba Alexejové, není-li tak?) Alexej mě neodmítl. Já bych zapomněla, on by mi odpustil... Ale pročpak nejede? On je hodný, sám neví, jak moc je hodný. Ach, Bože můj, jaká nuda! Dejte mi rychle, rychle vodu! Ach, to je pro ni, holčičce mé, bude to pro ni škodlivé! No, dobře, dejte k ní kojnou. No, souhlasím, že to je i lepší. On přijede, bude pro něj bolestné se dívat na ní. Dejte mi ji.

PORODNÍ BÁBA. Anno Arkad'jevno, on přijel. Tady je!

Anna se dívá na Karenina, ale nevidí ho.

ANNA. Jaký nesmysl! Dejte mi ji, holčičku, dejte! On ještě nepřijel. Vy jen říkáte, že neodpustí, ale Vy ho neznáte. Nikdo ho nezná. Jediná já, i mně se přitížilo. Jeho oči, musíte znát, Serjoža má stejné, proto je nemůžu vidět. Dali jste Serjožovi oběd? Přece vím, že na vše zapomenou. On by nezapomněl. Serjoža by měl být přenesen do uhelné místnosti a Mariettu poprosit, aby si lehla vedle něj.

KARENIN. Musí to tak být?

DOKTOR. Co musí?

KARENIN. Umírá?

DOKTOR. To my nevíme.

Anna najednou vidí Karenina.

ANNA. Není, ne, já se ho nebojím, nebojím se smrti. Alexeji, pojd' blíž. Spěchám, protože nemám čas, nezbyvá mi mnoho času života, teď začíná horečka, už tomu nerozumím. Teď tomu rozumím, já všemu rozumím, já všechno vidím.

Karenin couvá.

ANNA. Alexeji, pojd' sem!

Karenin přichází. Anna ho chytá za ruku.

ANNA. Počkej, ty nevíš... Stůjte, stůjte... Ano, ano, ano. Tak, že jsem chtěla říct. Nedivte se mi. Jsem stejná... Ale ve mně je jiná, bojím se jí. Ona ho miluje, chtěla jsem tě nenávidět, ale nemohla jsem zapomenout na to, jaká jsem předtím byla. Ona – nejsem já. Teď jsem opravdová, celá já. Já teď umírám, já to vím, že umřu, zeptej se ho. Já a teď to cítím, tady je cítím, pouta na rukou, nohou, na prstech. Prsty mám takové – obrovské! Ale, to brzo skončí... Potřebuju jediné – odpusť mi, vše mi odpusť! Jsem hrozná, ale chůva mi říkala, že jsem svatá mučednice - volali jste jí? - ona byla horší. A já pojedu do Říma, tam je poušť, tam já nikomu nebudu vadit, jen si vezmu s sebou Serjožu a holčičku... Ne, ty mi nemůžeš odpustit! Já to vím, tohle se nedá odpustit! Ne, ne, běž pryč, ty jsi moc dobrý!

Strká jednou rukou do Karenina, druhou ho drží. Karenin se s prosebným pohledem dívá na doktora a na porodní bábu.

KARENIN. Já už nemůžu tohle!

Najednou si sedá na kolena. Anna ho objímá za hlavu, hladí ho. Karenin vzlyká.

ANNA. Tady je, já jsem to věděla! Teď odpusťte vše, odpusťte! ... Zase přišli, proč neodchází? ... Sundejte ze mě ten kožich.

Strká do Karenina. Doktor ji přikrývá. Vchází Vronský.

ANNA (dívá se na Vronského). Zapamatuj si jedno, že jsem potřebovala jedno odpuštění, a nic už víc nechci... Z jakého důvodu on nepřijede? Pojd', pojd'! Dej mi ruku. *Vronský se přiblíží, zakrývá si rukama obličej.*

ANNA. Odkryj si obličej, podívej se na něho. On je svatý! Ano, odkryj, odkryj obličej! Alexeji Alexandroviči, odkryj mu obličej! Chci na něj vidět.

Karenin odkrývá obličej Vronského.

ANNA. Dej mu ruku. Odpusť mu.

Karenin bere Vronského za ruku, pevně je drží.

ANNA. Díky Bohu, díky Bohu, teď je vše hotové. Jen si trochu protáhnout nohy. Ano tak, krása. (*dívá se na oba*). Ten buket je udělaný nevkusně, vůbec se to nepodobá fiolkám. Bože můj, Bože můj! Kdy to skončí? Dejte mi morfin. Doktore! Dejte mi ten morfin. Bože můj, bože můj.

Vronský si znovu zakrývá obličej. Karenin si zacpává uši a vychází z ložnice. Na chodbě sedí na židli. V ložnici kraluje ticho. Vychází doktor.

KARENIN. Zemřela?

DOKTOR. Je v bezvědomí...

Z ložnice vychází Vronský. Stojí vedle Karenina, neví, co má dál dělat. Karenin se na něj nedívá.

Uplyne několik minut.

VRONSKÝ. Alexeji Alexandroviči, nemůžu mluvit, nerozumím. Smilujte se! Copak se Vás netíží, věřte mi, mě se tíží ještě více.

KARENIN. Žádám Vás, abyste mě vyslechli, je to nutné. Musím Vám vysvětlit mé pocity, ty, kterými jsem se řídil a budou mě řídit, abyste mě nepochopili špatně. Jistě víte, že jsem se rozhodl rozvést se, a dokonce i zahájil soudní řízení. Nebudu Vám lhát, když jsem začal toto řízení, byl jsem nerozhodný, trápil jsem se, přiznávám se Vám, že mě pronásledovala touha pomstít se Vám i jí. Když jsem dostal telegram, přišel jsem se stejnými pocity, a víc než to jsem si přál, aby zemřela. Ale uviděl jsem ji a odpustil jí. A naštěstí odpuštění mi ukázalo mou povinnost. Zcela jsem jí odpustil. Chci nastavit i druhou tvář, chci dát košili, když mi berou kabát, a jen se modlím, aby mi Bůh nevzal štěstí tohoto odpuštění! Tohle je moje situace. Můžete mě zašlapat do země, udělat ze mě výsměch pro celý svět, já ji neopustím a nikdy na Vás neřeknu křivého slova. Moje povinnost je mi jasná, musím být s ní a budu. Pokud bude mít přání Vás vidět, dám Vám o tom vědět, ale teď byste měl raději odejít.

Vronský se nehýbe.

KARENIN. Teď jděte...

Vronský stojí.

KARENIN. Jděte...

Vronský jde chodbou. Schová se za rohem schodiště. Karenin se otočí k místu, kde byl před chvílí Vronský. Dívá se do prázdna. Dlouho se dívá. Ozve se tlumený zvuk střelby. Karenin se odvrátí od místa výstřelu. Vrátný vyběhne po schodech nahoru.

VRÁTNÝ. Střelil se! Hrabě se střelil! V předsíni! Do hrudníku!

Karenin si zacpává uši. Dívá se na podlahu. Přibíhá lékař, porodní bába, další lidé. Každý něco křičí. Karenin sedí bez hnutí. Lidé mizí v předsíni. Serjoža vyjde z pokoje a projde chodbou kolem Karenina. Karenin se na něj podívá.

KARENIN. Nechoď tam, Serjožo.

SERJOŽA. Co se tam děje?

KARENIN. Vše, Serjožo, už to skončilo...

SERJOŽA. A co skončilo?

.

KARENIN. Neštěstí skončilo, Serjožo, neštěstí...

Tiskne Serjožu k sobě, pláče.

16. Kapitola

Dům Kareniných. Dětský pokoj. Karenin má v náručí dítě. Vedle je Serjoža a chůva.

KARENIN. Serjožo, také jsi byl takhle maličký.

SERJOŽA. Ne nebyl.

KARENIN. Jak jako nebyl?

SERJOŽA. A ty jsi byl?

KARENIN. Já si to už nepamatuji, Serjožo.

SERJOŽA. Já si to taky nepamatuji.

KARENIN. Proč si to nepamatuješ? Nemůžeš si to nepamatovat.

SERJOŽA. A přece si to nepamatuji.

KARENIN (*chůvě*). Proč tak zhubla?

SERJOŽA. Kde zhubla?

CHŮVA. Já si myslím, že kojná se nehodí, pane.

SERJOŽA. Kde zhubla?

Karenin mu ukazuje dítě.

KARENIN. Hele, je taková hubená. (*Chůvě.*) Víte proč?

CHŮVA. Mléko není dobré.

SERJOŽA. Je kyselé?

KARENIN. Kyselé?

CHŮVA (*ušklebuje se*). Jaképak kyselé, je prázdné.

SERJOŽA. To je jaké, když je prázdné?

KARENIN. Tak proč to neřeknete?

CHŮVA. Komu to mám říct? Anna Arkad'jevna není ještě zdravá.

SERJOŽA. To je jaké, když je prázdné?

KARENIN. To je takové, Serjožo, když není syté.

SERJOŽA. Není chutné?

KARENIN. To také.

SERJOŽA. Tak všechna mléka nejsou dobrá.

KARENIN (chůvě). Je třeba poprosit doktora, aby se podíval na kojnou.

CHŮVA. A kdo ho poprosí?

KARENIN. Spí.

SERJOŽA. A doktor ho udělá dobrým?

KARENIN. Hele, Serjožo, nebuď tak hlasitý. Vzbudíš malinkou. Ano, doktor ho udělá sytým.

SERJOŽA. A dobrým?

Dítě začíná plakat.

KARENIN. Potom ti to řeknu, Serjožo.

Karenin houpe dítě a něco si brouká. Chůva odvádí Serjožu z pokoje. Karenin houpe dítě, dokud nepřestane plakat. Karenin ji položí do postýlky. Něžně se na ni podívá. Nakloní se k ní a políbí ji. Vejde chůva. Karenin předstírá, že ji nepolibil a pouze ji uložil.

KARENIN (šeptá). Řeknu doktorovi o kojné.

Chůva přikývne.

KARENIN. Někdo tam přišel?

CHŮVA. Kněžna Tverská

Karenin přikývne, po špičkách odchází z dětského pokoje. Jde k Anninému pokoji. Jsou slyšet hlasy:

BETSY. Kdyby neodjel, pochopila bych tvé odmítnutí i jeho. Ale Váš manžel by měl být nad věcí...

ANNA. Nechci kvůli manželovi, ale kvůli sobě. Neříkej to!

BETSY. Ano, ale ty se nemůžeš nerozloučit s člověkem, který kvůli tobě do sebe střílel...

ANNA. To ani nechci.

Karenin, zakašlal, vchází.

BETSY. A! Jsem moc ráda, že jste doma. Nikde se neukazujete a od Anniny nemoci jsem Vás neviděla. Slyšela jsem o Vašich obavách. Ano, jste podivuhodný manžel.

KARENIN. Nemějte žádné obavy. Jsem na to zvyklý už od Serjoži. *(Anně.)* Není to lepší?

ANNA. Myslím si, že je to lepší.

KARENIN. Podle tváře to vypadá, že máš horečku.

BETSY. My jsme se spolu až moc rozpovídaly. Cítím, že to je egoistické z mé strany, proto odjíždím.

ANNA. Ne, zůstaňte, prosím. Musím vám říct... *(Kareninovi.)* Ne, Vám ne. Nechci a nemohu před Vámi nic skrývat. Betsy říkala, že hrabě Vronský si přál být tu u nás, aby se s námi rozloučil, než odjede do Taškentu. Řekla jsem, že ho nemohu přijmout.

BETSY. Vy jste řekli, můj příteli, že to bude záviset na Alexeji Alexandroviči...

ANNA. No ne, já ho nemůžu přijmout, a to k ničemu ne.... jedním slovem, já nechci...

BETSY. To vůbec takhle neřekla, Alexeji Alexandroviči. A myslím si, že jste to byl Vy, kdo...

KARENIN. Děkuji Vám, kněžno, za Vaši účast a Vaše rady. Ale otázka byla o tom, zdali může, nebo nemůže Anna přijmout kohokoliv, koho bude chtít.

BETSY. Vše jsem pochopila. Půjdu.

Karenin se uklonil. Betsy políbila Annu a odchází. Nastává dlouhá těžká pauza.

KARENIN. Jsem velmi vděčný za Vaši důvěru. A jsem za tvé rozhodnutí velmi vděčný. Také se domnívám, že když už pojede, tak není třeba, aby sem hrabě Vronský jezdil. Nicméně...

ANNA. Ano, už jsem řekla, proč to opakovat? Nebudeme se o tom už nikdy bavit...

KARENIN. Nechal jsem rozhodnutí na tobě a jsem velmi rád, když vidím...

ANNA. Že se moje přání shoduje s Vaším?

KARENIN. Ano, a kněžna Tverdská naprosto nevhodně zasahuje do nejtěžších rodinných záležitostí. Zejména její...

ANNA. Já nevěřím tomu, co o ní říkají. Já vím, že mě má upřímně ráda.

Mlčí.

KARENIN. Teď pošlu pro doktora.

ANNA. Jsem zdravá, proč tedy doktor?

KARENIN. Ne, malinká je hubená a říkají, že kojná má prázdné mléko.

ANNA. Proč jsi tedy nedovolil krmit mně, když jsem o to prosila? Přece jen ona je dítě a ji to zabijí.

KARENIN. Anno...

Klekl si na kolena, vzal ji za ruku. Anna se na něj dívá.

KARENIN. Anno.

ANNA. Co?

KARENIN. Anno...

Pokouší se lehnout vedle ní a přitiskne se na ten okraj postele, který mu zůstává. Anna se ani nepohne a zírá do stropu.

KARENIN. Anno...

ANNA. Já nechci...

KARENIN. Já si jen trochu poležím... Jsem unavený...

ANNA. Já nechci...

Karenin padá z postele, s úsilím se zvedá. Směje se. Anna se na něj dívá jako na blázna.

17. Kapitola

Zámecký sál. Dav tleská. Karenin, otáčí celou pávní a své otupělé nohy, vykročí vpřed. Hraje hudba. Starý generál mu na hrud' pověsí „Alexandra Něvského“. Karenin se usměje a ukloní se. Potlesk. Karenin se vrací. Plácají ho po rameni, potřásají mu rukou, snaží se dotknout jeho řádu. Karenin se tváří hrdě a majestátně. Přiběhne k němu muž. Podá mu lístek se vzkazem. Karenin ho přečte. Kareninovi zmizí úsměv z tváře. Projde halou, vyjde na ulici, sedne si do kočáru.

KARENIN. Domů.

Kočár se rozjede. Karenin se dychtivě rozhlíží kolem sebe celou cestu. Přijdou k domu, Karenin vyběhne po schodech, vrátný mu otevře dveře a jde za ním.

KARENIN. Kde je milostpaní?

VRÁTNÝ. Odjeli... Sbalili se a odjeli...

KARENIN. S kým?

VRÁTNÝ. Hrabě Vronský přijel.

KARENIN. Kam?! Mluv!

VRÁTNÝ. Říkali do Itálie.

Karenin si sedl, těžce oddychuje.

KARENIN. A co malinká?

VRÁTNÝ. Vzali si ji s sebou.

KARENIN. A...

Zrovna jde dolů po schodech Serjoža. Zastavuje se uprostřed předsíně.

SERJOŽA. Odjela máma na dlouho?

KARENIN (vrátnému). Běž.

Vrátný odchází. Karenin mlčí.

SERJOŽA. Proč mi neodpovídáš na moji otázku ohledně mámy?

Karenin neodpovídá, dívá se na zem. Serjoža jde blíž.

SERJOŽA. Proč mlčíš? Kam odjela?

Karenin na něj upře oči plné nenávisti.

KARENIN. Kdo, že jsi, ty uličníku?!

SERJOŽA. Já nejsem uličník, jsem Serjoža.

KARENIN. Co ode mě chceš?! Co ode mě teda chcete?! Co si myslíte, že děláte?! Co si o sobě myslíte?! Proč po mně dupete?! Jsem starý muž! Jsem starý muž! Jsem starý muž!

Serjoža couvá.

KARENIN. Ne! Neodcházej! Pojd' blíž! Mluv na mě!

Serjoža zamrzl na místě, třese se.

KARENIN. Mluv! Odpovídej! Odpověz mi!

Plazí se po kolenou k Serjožovi.

KARENIN. Odpověz mi! Mluv! Odpověz!

Dává Serjožovi facku.

KARENIN. Odpověz mi! Odpověz!

Bije ho. Serjoža se nepohne, ale ani nepláče.

KARENIN. Odpověz mi!

Znovu ho bije. Zakrývá si obličej rukama, pláče. Serjoža mu obejmě hlavu, hladí ji.

18. Kapitola

Dům Kareniných. Pracovna. Karenin sedí u prázdného papíru. Pohupuje se jako v prostranství.

Vchází Lýdie Ivanovna.

LÝDIE IVANOVNA. Dostala jsem Váš vzkaz, příteli můj. Vše vím. Vše jsem slyšela. Nesmíte propadnout smutku. Váš smutek je velký, ale musíte si najít útěchu.

KARENIN. Jsem zlomen, jsem zabit, já již nejsem člověk! Zvedl jsem ruku na syna! Moje situace je tak hrozná, že nemohu nikde najít, ani v sobě nenacházím žádné opěrné body.

LÝDIE IVANOVNA. Hledejte oporu, nehledejte ji u mě, i když prosím, abyste věřil v naše přátelství. Naše opora je v lásce, ta láska, kterou vám On odkázal. Jeho břemeno je lehké. Podpoří Vás a pomůže Vám.

KARENIN. Jsem slabý. Jsem zničen. Ničemu teď nerozumím.

LÝDIE IVANOVNA. Příteli můj, ten vznešený čin odpuštění, který obdivuji, jste neprovedli Vy, ale Ten, který přebývá ve Vašem srdci.

KARENIN. Síly člověka mají hranice, hraběnko, a já jsem našel ty svoje. Nyní jsem celý den musel dělat pořádek, pořádek v domě, vyplývající z mé nové, osamělé pozice. Sluha, vychovatelka, účty... Tento malý oheň mě spálil, nemohl jsem to snést. U oběda... Včera jsem málem odešel od oběda. Nesnesl jsem to, jak se můj syn na mě díval. Neptal se mě na důvod toho všeho, ale chtěl se zeptat, a já jsem nemohl jeho pohled snést. Báł se na mě podívat...

LÝDIE IVANOVNA. Rozumím ti, příteli můj. Všemmu rozumím. Pomoc a útěchu nenajdete u mě, ale přece jen jsem přijela proto, abych Vám pomohla, pokud budu moct. Pokud bych Vás mohla zbavit těchto drobných ničivých starostí... Rozumím, že je potřeba ženské ruky, ženského příkazu. Poručíte mi to?

KARENIN. Poručím Vám to...

LÝDIE IVANOVNA. Společně se postaráme o Serjožu. Mojí silnou stránkou nejsou praktické věci. Ale převezmu to, budu Vám dělat hospodyni. Neděkujte mi. Nedělám to sama...

KARENIN. Nemůžu neděkovat.

LÝDIE IVANOVNA. Ale příteli můj, nepodléhejte tomuto pocitu, o kterém jste mluvil. Stydět se za to, co je pro křesťana nejvyšší vznešeností – kdo pokoří sebe, bude povýšen. A děkovat mi nemůžete. Musíte děkovat Jemu a Jeho prosit o pomoc. Jenom v něm najdeme klid, útěchu, záchranu a lásku.

Zmlkla. Modlí se šeptem. Karenin také něco šeptá jednohlasně s ní. Lýdie Ivanovna skončila s modlitbou, s rozhodností se podívala na Karenina.

LÝDIE IVANOVNA. Nyní přejdu k věci. Asi bude třeba vysvětlit Serjožovi to nejhlavnější, Vy u toho musíte být přítomen. Dále pouze v nejnnutnějším případě se obrátím na Vás. Serjoža by měl být přizván.

Karenin zazvonil na zvonek. Přišel lokaj.

LÝDIE IVANOVNA. Pozvěte Sergeje Alexjeviča.

LOKAJ. Jak si přejete, hraběnko.

Vychází.

LÝDIE IVANOVNA. Je potřeba mu to oznámit tak, aby ho to nevedlo k dalším otázkám.

KARENIN (*skoro vylekaně*). Co mu chcete oznámit?

LÝDIE IVANOVNA. Vy víte o tom, kdy ho pozvou, příteli můj.

KARENIN. Já se nedomnívám, že by měl znát pravdu.

LÝDIE IVANOVNA. Věřte mi, že obraz jeho matky pro něj zůstane čistý.
Karenin chce něco říct, ale vchází Serjoža. Stojí u dveří.

LÝDIE IVANOVNA. Dobrý den, mladý pane.

SERJOŽA. Dobrý den.

LÝDIE IVANOVNA. Proč tam stojíte a nejdete sem, mladý pane?

KARENIN. Pojď, Serjožo.

Serjoža jde, stoupne si uprostřed pokoje.

LÝDIE IVANOVNA. Už jste zcela dospělý mladý pán, je to tak?

Serjoža pokrčí ramena.

LÝDIE IVANOVNA. Měl bys odpovídat, a ne krčit rameny. Není to hodno tak mladého muže.

KARENIN. Odpověz, Serjožo.

SERJOŽA. Já nevím.

LÝDIE IVANOVNA. Vidím, že jsi velmi zralý mladý muž, takže s tebou budu mluvit jako s dospělým.

Serjoža krčí rameny.

LÝDIE IVANOVNA. Nemusíš krčit rameny. Chci se Vás zeptat: je-li Vám známé to, co se stalo s Vaší... mamá?

SERJOŽA. Odjela.

LÝDIE IVANOVNA. Není tomu tak, mladý pane. Chci Vám říci, že Vaše mamá neodjela. Vaše mamá umřela...

Karenin se otřásl.

SERJOŽA. Jak umřela?

LÝDIE IVANOVNA. Tohle, si myslím, Vám řekne Váš táta. Řekněte mu, jak to bylo, Alexeji Alexandroviči. Mladý pán, to musí vědět.

Dívá se na Karenina. Karenin brouzdá očima po kabinetu.

LÝDIE IVANOVNA. Řekněte mu to, příteli můj.

KARENIN. Ty, Serjožo... Já, Serjožo... Máma... Mámu... Ona... odjela, když... ji přimáčkl vlak, Serjožo...

SERJOŽA. Jaký vlak ji přimáčkl?

KARENIN. Na stanici...

SERJOŽA. Na jaké stanici?

KARENIN. Tam... (*Ukazuje rukou na okno.*) Tam je stanice...

SERJOŽA. A jak může vlak zamáčknout?

KARENIN. Já, Serjožo, nevím... Nějak může...

LÝDIE IVANOVNA. A vy, mladý pane, běžte a popřemýšlejte, o tom, jak může vlak přimáčknout a potom se ptejte.

SERJOŽA. Vlak nemůže nijak zamáčknout.

LÝDIE IVANOVNA. Copak nám nevěříte?

SERJOŽA. Já nevím...

LÝDIE IVANOVNA. No tak běžte a popřemýšlejte.

Serjoža stojí.

LÝDIE IVANOVNA. Běžte, mladý pane.

Serjoža, pomalu odchází.

LÝDIE IVANOVNA. Ujišťuji Vás, můj příteli, že uvěřil... Ale všimněte si, že této ztráty téměř nelituje. Děti mají smysl pro spravedlnost...

KARENIN. To je kruté.

LÝDIE IVANOVNA. Není to brutálnější než to, co jste zažili Vy. Věřte mi, Alexeji Alexandroviči, je to jen pro Vaše dobro. Musíme, jsme povinni tuto odpornou ženu pohřbít v naši i v jeho myslí. Už nesmí existovat. A nyní Vás vyléčíme z Vaší nemoci.

KARENIN. Nejsem nemocen.

LÝDIE IVANOVNA. Jste velmi nemocný. Ale Vaše onemocnění bude vyléčeno. Jdeme k Landovi.

KARENIN. Co je to Lando?

LÝDIE IVANOVNA. Jak to, že neznáte Julese Lando, slavného Julese Lando, věštce? To je výsledek života samotáře: nic nevíte. Lando byl prodavačem v pařížském obchodě a přišel k lékaři. Usnul v čekárně u lékaře a ve spánku začal dávat rady všem nemocným. Úžasné rady. Teď je tady a celý svět se za něj modlí. Vyléčil hraběnkou Bezzubovu a ta se do něj zamilovala natolik, že ho adoptovala.

KARENIN. Adoptovala?

LÝDIE IVANOVNA. Adoptovala ho a nyní už není Lando, ale hrabě Bezzubov. Ale on nemá tento titul rád, a tak je pro nás Lando, a tak jdeme k Landovi. Chystejte se, Alexeji Alexandroviči.

KARENIN. Domnívám se...

LÝDIE IVANOVNA. Nic nechci slyšet. Chystejte se...
Karenin poslušně opustil stůl. Následoval Lýdii Ivanovnu.

19. Kapitola

Prázdná předsíň v Landově domě. Lando sedí na židli na samém konci předsíně. Lýdie Ivanovna a Karenin vstupují téměř po špičkách.

LÝDIE IVANOVNA (šeptem). Běžte a dejte mu ruku, příteli můj.

KARENIN. Co mu mám říci?

LÝDIE IVANOVNA. Není třeba mu nic říkat, on vše o nás ví...

KARENIN. Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Běžte...

Karenin šel k Landovi s rovnýma nohama. Stoupl si vedle. Lando se na něj nedívá. Karenin stojí.

LÝDIE IVANOVNA. Ruku... Dejte mu Vaší ruku...

Karenin se otáčí na ni. Ukazuje pravou a poté i levou ruku. Lýdie Ivanovna ukazuje na levou ruku. Karenin nastavuje Landovi levou ruku. Lando ji nebere. Jeho ruce jsou položeny na kolenou a oči jsou zavřené.

LÝDIE IVANOVNA. podsuňte... podstrčte...

Karenin podstrčí svou ruku pod Landovu dlaň. Lando chytí Karenina za prsty, ten sebou trhne.

LANDO. Co je to za nesmysl! Co to plácáš za nesmysly!

KARENIN. Já nic...

LANDO. Ne, to je pravda. Co, co je pravda? Že umřu. Viděl jsem sen.

Karenin bledne.

LANDO. Sen? Ano, sen. Tento sen se mi zdál už dávno. Viděla jsem, že jsem vběhla do ložnice, že tam potřebuji něco vzít, něco zjistit, ty víš, jak to ve snech bývá. A v ložnici v rohu, něco stojí. Ach, to je ale nesmysl! Jak tomu věřit... A to něco se otočilo a já vidím, že je to mužik s rozčuchaným plnovousem, malý a děsivý. Chtěla jsem utéct, ale on se sklonil nad pytel a rukama tam něco přehraboval... Přehraboval a říkal něco francouzsky, brzy, brzy a, víte, skřípal: „Il faut le battre le fer, le broyer, le petrir...” Chtěla jsem se ze strachu probudit, probudila jsem se... ale probudila jsem se ve snu. A začala jsem se sama sebe ptát, co to znamená. A Kornej mi řekl: „Zemřeš při porodu, zemřeš při porodu, matinko...” A já se probudila... To je nesmysl, to je nesmysl!

Chvilí mlčel. Karenin si začal osvobozovat ruku.

LANDO. „Jsem špatná žena, jsem mrtvá žena“, pomyslela si, nemám ráda lhaní, nesnáším lži, a jeho, mého muže, jeho jídlo je lež. Všechno ví, všechno vidí, co tedy cítí, když může mluvit tak klidně? Pokud by mě zabil, pokud by zabil Vronského, respektovala bych ho. Ale ne, on chce jen lži a slušnost...

Ticho. Karenin se s nadějí podíval na Lýdii Ivanovnu. Gestem naznačila, že ještě není konec.

LANDO. Bože můj! Odpusť mi! Vše samozřejmě. Nic nemám, kromě tebe. Nezapomeň na to.

Lando odhodil Karenin ruku. Popadl ji, jako by byla v hrnci s vařící vodou. Lando otevřel oči.

LANDO. Budou zprávy... Jděte...

Karenin, držící se za ruku, poslušně vykročil k Lýdii Ivanovně.

LÝDIE IVANOVNA. Co říkal?

KARENIN. Budou zprávy.

LÝDIE IVANOVNA. Jaké zprávy? Jen tohle řekl?

KARENIN. Budou zprávy.

LÝDIE IVANOVNA. To něco znamená...

KARENIN. Budou zprávy...

Omdlel.

20. Kapitola

Dům Karenina. Pokoj Serjoži. Serjoža sedí za lavicí. Karenin je naproti něho – za stolem.

KARENIN. Byla procházka dobrá?

SERJOŽA. Ano, byla zábavná.

KARENIN. Poučil ses z hodiny?

SERJOŽA. Z jaké hodiny?

KARENIN. Z té, kterou jsem ti dával.

SERJOŽA. To znamená, že naučil.

KARENIN. A přeříkat mi to můžeš?

Serjoža zmlkl.

KARENIN. Tak, můžeš mi to říct?

SERJOŽA. Můžu... Jakou hodinu?

KARENIN. Tu, co jsem ti dával.

SERJOŽA. Já si nepamatuju, jakou jsi mi dával.

KARENIN. Jak si to nepamatuješ? Ty ses nenaučil?

SERJOŽA. Naučil, jen jsem zapomněl – která.

KARENIN. A jak ses naučil, když jsi to zapomněl?

SERJOŽA. Nejdřív jsem se naučil a potom jsem zapomněl.

KARENIN. Já tě, Serjožo, učil o Henochovi, pamatuješ?

SERJOŽA. O Henochovi, to jsem se naučil.

KARENIN. Můžeš mi o něm něco říci?

SERJOŽA. Můžu.

KARENIN. Tak mi řekni, jestli je tomu tak...

Serjoža se pohupuje na židli.

KARENIN. Nějak to nevypadá, že ses naučil.

SERJOŽA. Naučil jsem se, že Bůh vzal Henocha živého do nebe...

KARENIN. Takže?

SERJOŽA. A proč tedy máma zemřela? Ona je horší než Henoch?

Karenin se narovnal.

SERJOŽA. Ti špatní mohou pouze zemřít, ale všichni ti hodní mohou být jako Henoch.

KARENIN. Tohle je, Serjožo, složitá otázka.

SERJOŽA. Co je na ní složitého?

KARENIN. V tom je právě ta záludnost, nemůžeme vědět, kdo je špatný a kdo hodný.

SERJOŽA. Proč nemůžeme? Copak je máma špatná?

KARENIN. Máma, Serjožo, ona... není špatná...

SERJOŽA. Proč tedy zemřela?

KARENIN. Protože umřít mohou i hodní...

SERJOŽA. Proč tedy Henocha vzal živého a mámu nevzali živou?

KARENIN. Tohle, Serjožo, rozhoduje jen Bůh. Proto se musí učit svaté písmo, aby sis to zasloužil.

SERJOŽA. To znamená, že máma se to neučila?

KARENIN. Proč by ne, naučila se to.

SERJOŽA. Špatně se to naučila?

KARENIN. Domnívám se, že se to naučila dobře.

SERJOŽA. Proč ji tedy nevzali?

KARENIN. Tohle, Serjožo, já nevím.

SERJOŽA. Proč se ho tedy učit, když nás nevezmou?

Karenin vzdechl. Naštěstí pro Karenina vešla Lýdie Ivanovna.

LÝDIE IVANOVNA. Mladý pane, ukradnu si Vašeho otce. Alexeji Alexandroviči, musíme si promluvit.

Karenin spěšně vstal.

LÝDIE IVANOVNA. Půjdeme do kabinetu.

Vstoupili do chodby.

LÝDIE IVANOVNA. Musíme si promluvit, pro Vás, o smutné věci. Vše bych dala za to, abych Vás zbavila od některých vzpomínek, ale ostatní si myslí jiné...

KARENIN. Ptal se jen na matku, nevěděl jsem, co mám říkat. Zachránila jste mě.

.

LÝDIE IVANOVNA. Dostala jsem od ní dopis. Ona je tady, v Petrohradu.

Vchází do kabinetu.

LÝDIE IVANOVNA. Chce vidět syna.

Karenin mlčí.

KARENIN. Já si nemyslím, že bych měl mít právo ji odmítnout.

LÝDIE IVANOVNA. Příteli můj! Vy vidíte v každém jen to dobré!

KARENIN. Já, naopak, vidím, že všem je pouze zlo. Ale je-li to spravedlivé?

LÝDIE IVANOVNA. Ne. Všechno má své meze. Chápu nemorálnost, ale nechápu krutost vůči Vám! Jak být ve městě, ve kterém se nacházíte? Ne, celý život žij, celý život se uč. A já se učím chápat Vaši vznešenost a její podlost.

KARENIN. Odpustil jsem ji, a proto ji nemohu připravit o to, co potřebuje, a to je láska k synovi...

LÝDIE IVANOVNA. Je-li to láska, můj příteli? Je-li to upřímné? Dejme tomu, že jste odpustili, odpouštíte... ale máme právo jednat s duší tohoto anděla? Považuje ji za mrtvou. Modlí se za ni a prosí Boha, aby jí odpustil její hříchy... A tak to je lepší. Co si bude pak myslet?

KARENIN. Nepřemýšlel jsem o tom.

LÝDIE IVANOVNA. Pokud mě žádáte o radu, nedoporučuji Vám to. Copak nevidím, jak trpíte, jak to otevírá Vaše rány? Ale předpokládejme, že jako vždy nemyslíte na sebe. Ale k čemu by to mohlo vést? K novým utrpením z Vaší strany, k mukám dítěte? Pokud v ní zbylo něco lidského, tak sama o to přestane prosit. Ne, neváhám, neporadím Vám, a pokud dovolíte, napíšu jí...

KARENIN. Napište... je to Vaše právo.

Vyšel z kabinetu.

21. Kapitola

Kazaňský chrám. Dav lidí. Právě skončila velikonoční bohoslužba. Karenin a Serjoža stojí u sloupu. Karenin upravuje Serjožův kostým.

SERJOŽA. Viš, za co jsem se modlil navíc?

KARENIN. Jak bych to mohl vědět. Aby ses lépe učil?

SERJOŽA. Ne.

KARENIN. Snad o hračky?

SERJOŽA. To ne. Je to skvělé, ale tajné! Až se to splní, řeknu to. A ty ses modlil za co?

KARENIN. Já... Za co jsem se modlil?... Za to, za co se modlí všichni.

SERJOŽA. A já, jako všichni, i o něco jiného. A ty ses modlil i za něco jiného?

Uviděl neznámou ikonu.

SERJOŽA. A tohle je jaká ikona?

KARENIN. To je...

Přichází k nim žena s šátkem na hlavě.

ŽENA. Alexeji Alexandroviči, prosím!

Karenin se otočí, je to Anna. Karenin udělá krok na stranu. Podívá se na sloup. Anna si dřepne k Serjožovi.

ANNA. Serjožo!

Serjoža se otáčí.

ANNA. Serjožo! Můj milý chlapečku!

SERJOŽA. Mami!

Vrhne se jí kolem krku. Objímají se, líbají se.

SERJOŽA. Já to věděl. Jsou Velikonoce. Věděl jsem, že přijdeš. To je vše, za co jsem se modlil.

Anna ho stiskne a rozpláče se.

SERJOŽA. Proč ty pláčeš, mami? Mami, proč ty pláčeš?

ANNA. Já? Nepláču... Já pláču z radosti. Dlouho jsem tě neviděla. Nebudu, nebudu....

SERJOŽA. Je tu i táta... Tati!

Karenin se podívá na sloup.

ANNA. Já vím, Serjožo. Viděla jsem ho.

SERJOŽA. Proč máš na tobě tohle?

Sundává jí šátek. Podíval se na ni a znovu ji objal.

SERJOŽA. Maminko, miláčku, zlatíčko moje!

ANNA. Copak sis o mně pomyslel? Snad sis nemyslel, že jsem umřela?

SERJOŽA. Nikdy jsem tomu nevěřil.

ANNA. Nevěřil jsi, kamaráde můj?

SERJOŽA. Já to věděl, věděl jsem to! A kde jsi byla?

ANNA. Já jsem byla... Milé, milé koťátko! Nezapomeneš na mě?

SERJOŽA. Nezapomenu...

ANNA. Ty...

Přimáčkla se k němu.

SERJOŽA. Proč neobjímáš tátu?

ANNA. Obejmu tátu, obejmu...

SERJOŽA. Přece je tady.

ANNA. Ano, ano.

SERJOŽA. Tati! Máma přišla!

ANNA. Potom, potom, Serjožo! Serjožo, kamaráde můj, miluj ho, on je lepší a hodnější než já. Jsem před ním vinna. Posoudíš to, až vyrosteš.

Karenin si nemohl pomoci a podíval se na ni.

SERJOŽA. Nikdo není lepší než ty!...

ANNA. Miláčku, můj malý! Miluj ho...

Karenin si všiml Lýdie Ivanovny, která k nim přicházela. Karenin si odkašlal. Anna k němu obrátila usazenou tvář.

KARENIN (nedívá se Anně do očí). Lýdie Ivanovna bude za chvíli tady.

Anna přikývla a vytáhla dvě malovaná velikonoční kraslice. Jedno dala Serjožovi.

ANNA. Vezmi si to, koťátko. To je máma...

Serjoža si vzal vajíčko. Anna vstala, podala druhé vajíčko Kareninovi.

ANNA. To je pro Vás... Vezměte si ho.

Karenin se vyhýbá pohledu, vezme si vajíčko.

ANNA. Odpusťte mi za vše. Slibuji, že mě víckrát neuvidíš.

Nasadila si šátek a odešla za sloup. Karenin udělal krok za ní, ale zastavil se. Serjoža zařval. Karenin ho přitiskl k sobě. Lýdie Ivanovna přistoupila.

LÝDIE IVANOVNA. Tak tady jste! Já vás hledám a hledám... Co se to stalo?

Karenin se k ní otočí zády, protože má mokré oči od slz.

LÝDIE IVANOVNA. Alexeji Alexandroviči, co se Vám stalo?

KARENIN. On... v tlačenci mu přimáčkli nohu.

LÝDIE IVANOVNA. A v čem je potíže, mladý pane? No, přimáčkli, to přejde. A proč mlčíte, Alexeji Alexandroviči.

KARENIN. Služba...

LÝDIE IVANOVNA. Ano, služba uklidňuje, to je pravda. Pojd'me a přerušme půst a Ježíš bude s námi.

KARENIN. Hned budeme, Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVA. Čekám na Vás v kočáře.

Vyšla s kulič ven, neudržela se a ulomila si kousek a dala si ho do úst.

22. Kapitola

Dům Karenina. Kabinet. Karenin a Lýdie Ivanovna pijí kávu.

LÝDIE IVANOVNA. Oběd byl dobrý. Moc dobrý, příteli můj. Nejtěžší věcí v celé víře je pro mě půst. A nehledě na to, kolik hříšných myšlenek mě během postní doby napadne. Bože, odpusť mi. Sergej Alexejevič není vůbec šťastný a pořád se mračí.

KARENIN. Přece mu přimáčkli tu nohu...

LÝDIE IVANOVNA. Už zapomněl na tu nohu. Pořád se mračí a mračí. Ale jeho srdce... Vidím v něm srdce otce a s takovým srdcem nemůže být dítě zkažené. Ani Vy dnes nejste veselý, Alexeji Alexandroviči. Takový svátek, a Vy jste zamyšlený. Ale mám pro Vás dobrou zprávu.

KARENIN. Lýdie Ivanovno, žádné zprávy nechci...

LÝDIE IVANOVNA. Věřte mi, zpráva je velmi dobrá... Já bych ji řekla dříve, jenže Sergej Alexandrovič byl poblíž.

Karenin pochopil, o čem je zpráva, podíval se na ní.

KARENIN. O čem je zpráva?

LÝDIE IVANOVNA. Zpráva je dobrá. Vyzvídala jsem u svých známých a dozvěděla jsem se, že ti.... nechutní lidé dokončili své zařizování a nyní odjíždějí. Je to pro Vás dobrá zpráva?

KARENIN (*lhostejně*). Dobrá...

LÝDIE IVANOVNA. Jenomže zpráva to není celá, je to jen půl zprávy.

KARENIN. A co ještě?

LÝDIE IVANOVNA. Říkali, že už toho má dost, že ho trápí žárlivostí a že už ho to nebaví, že se od ní drží dál a nepotřebuje ji

KARENIN. To je jen jejich věc.

LÝDIE IVANOVNA. Chápu, že je to odplata za jejich hřích a krutost, kterou Vám udělali. Boží milosrdenství se vztahuje pouze na svaté. Lásku si zaslouží jen svatí. To, co si vymysleli není láska, ale jen nemorálnost. Vy jste hodný a skutečný muž. Jen někdo jako Vy je hoden lásky. A skutečnost, že tato odporná žena odmítla Vaši lásku, vypovídá o tom, že si lásku vůbec nezaslouží...

KARENIN. Každý je hoden.

Pauza.

LÝDIE IVANOVNA (*těžce zadýchala*). Každý je hoden, ale ne každému je to dáno.

KARENIN. Komu to není dáno, tak je sám vinen.

LÝDIE IVANOVNA. A v čem jste Vy vinen?

KARENIN. V mnohém jsem vinen. Ve lži jsem vinen. V podlosti.

LÝDIE IVANOVNA. V čem spočívá Vaše podlost?

KARENIN. V malomyslnosti...

LÝDIE IVANOVNA. Neviděla jsem žádnou malomyslnost, naopak jste člověk s velkou duševní rovnováhou.

KARENIN. Pouze ve srovnání s jinými drobnými dušemi.

LÝDIE IVANOVNA. Pro mě to tak není.

KARENIN. To je Vaše právo.

LÝDIE IVANOVNA. Čím jsem se tedy provinila, Alexeji Alexandroviči? V tom, že chovám lásku. (*Hlas se jí prudce zachvěl.*) Chovám lásku k Vám...

KARENIN. Znáám Váš postoj vůči mně a děkuji Vám za něj.

LÝDIE IVANOVNA. Je to jiný vztah, než který Vy znáte. Moje láska k Vám není přátelská...
Karenin vzhlédl.

LÝDIE IVANOVNA. Moje láska k Vám je ta nejpřirozenější...

KARENIN. Co to znamená?

LÝDIE IVANOVNA. Že Vás miluji – znamená to...
Vstala a udělala krok ke Kareninovi. Karenin také vstal. Udělal krok dál od Lýdie Ivanovny.

KARENIN. Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Vy víte, že jsem byla vdaná pouze měsíc.

KARENIN. Prosím Vás...

LÝDIE IVANOVNA (*pláče*). Život uplynul.... Nic nemám....

KARENIN. Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Dnes je takový svátek a já Vás miluji... Řekněte mi.

KARENIN. Lýdie Ivanovno...

LÝDIE IVANOVNA. Řekněte mi. Já jsem Vám to řekla.

Karenin mlčí.

LÝDIE IVANOVNA. Řekněte mi.

KARENIN. Já nemůžu být pro Vás... Já Vás nemohu milovat.

LÝDIE IVANOVNA. Tady se obviňujete z malomyslnosti. Vím, proč to nejde... Dnes jsem ji viděla a viděla jsem i Vás... Byl jste dobrý ve své lásce k ní. Viděla jsem Vás. Závíděla jsem jí. Kdybyste na ni byl od začátku tak hodný, nic by se nestalo. Věřte mi.

Mlčí.

LÝDIE IVANOVNA. Doufám, že náš přátelský vztah bude i nadále pokračovat?

KARENIN. Nic se nezměnilo.

LÝDIE IVANOVNA. Mohu být i nadále Vaší pomocnicí?

KARENIN. Budu jen rád.

LÝDIE IVANOVNA. Tak tedy, domnívám se, že to je vše, co jsem Vám chtěla říci.

KARENIN. Mohu jít?

LÝDIE IVANOVNA. Jděte, příteli můj.

Karenin se vypořádá na chodbu a jde podél zdi. Zastaví se před Serjožovým pokojem. Stojí a poslouchá. Tiše vstoupí. Serjoža leží ve tmě s otevřenýma očima a prohlíží si kraslici, kterou mu dala Anna. Obrátí se na Karenina.

SERJOŽA. Tati?

KARENIN (*přistoupil*). Ano, to jsem já, Serjožo.

Sedá si na postel.

KARENIN. Co tady děláš bez svíčky?

SERJOŽA. Divám se na mámu.

Ukazuje kraslici.

KARENIN. Vidíš i bez svíčky?

SERJOŽA. Bez svíčky vidím lépe. A kde je tvoje?

KARENIN. Moje? Moje je tady.

Vytáhne z kapsy vejce.

SERJOŽA. Ukaž.

Karenin mu dá vejce. Serjoža je porovnává.

KARENIN. Ani jsme si nezahráli v bitky.

SERJOŽA. Bez mámy, jsme si nezahráli.

KARENIN. Pojd' me si teď zahrát.

SERJOŽA. A můžeme si zahrát s máminými?

KARENIN. A proč bysme nemohli? Proto nám je dala.

SERJOŽA. Pokud je tomu tak, tak si jdeme zahrát.

Vrací Kareninovi kraslici. Karenin ji drží v ruce.

KARENIN. Tak bij.

SERJOŽA. Proč já?

KARENIN. Jsem už starý, nevidím nic.

SERJOŽA. Vůbec nic nevidíš?

KARENIN. Vůbec nic nevidím. Jsem úplně starý.

Serjoža se směje. Karenin také.

SERJOŽA. Tak tedy, teď budu bít.

KARENIN. Bij.

Serjoža bije, dívá se na svoje vejce. Karenin ohmatává svou kraslici.

KARENIN. Čí se zlomilo? Tvoje je celé, moje je zlomené.

SERJOŽA. I moje je zlomené. Ukaž mi svoje.

Karenin mu dá vejce.

SERJOŽA. Opravdu je zlomené...

KARENIN. Tohle ,Serjožo, znamená, že vyhrálo přátelství.

SERJOŽA. Koho porazilo?

KARENIN. Nepřátelství. Chceš, lehnu si s tebou?

SERJOŽA. Chci.

Posune se ke zdi. Karenin si lehne vedle. Serjoža ho přikryje dekou. Dlouho tiše leží.

KARENIN. Ty, Serjožo, řekni mi... Chceš být více s mámou, nebo být semnou?

Pauza

SERJOŽA. S oběma chci.

KARENIN. S oběma to vůbec nejde, Serjožo.

SERJOŽA. Proč?

KARENIN. Tak chce Bůh.

SERJOŽA. Pokud on nechce s oběma, tak tedy nebudu odpovídat.

KARENIN. Zatím nemusíš odpovídat. Ale později, Serjožo, mi to budeš muset říct. Řekneš mi to, Serjožo? Později... Řekni mi, Serjožo...

Serjoža neodpovídá. Karenin se k němu otočí. Serjoža spí. Karenin také zavře oči.

* * *

V rohu místnosti se ozve podivný kovový zvuk. Karenin se otočí. Je tam mužik s rozčuchaným plnovousem, malý a ošklivý. Přehrabuje se v nějakém pytli a chrastí železem.

MUŽÍK. Il faut le battre le fer, le broyer, le petrir... Il faut le battre le fer, le broyer, le petrir...
Karenin na něj vyděšeně křičí.

* * *

A probudí se. Vyskočí z postele. Serjoža spí s rukou pod tváří. Karenin vychází z pokoje, jde chodbou, dolů, na ulici do noci.

23. Kapitola

Landiv dům. Karenin stojí u dveří. Za ním je lokaj. Lando sedí na posteli.

KARENIN. Prosím Vás, pane. Musím to vědět...

LANDO. Co chcete vědět?

KARENIN. Dozvěděl jsem se zprávu.

LANDO. Už nepřijímám, zítra odjíždím do Paříže, vy Rusové jste mě zničili svými vášněmi. Tam žádají jen o léčbu a sezení s mrtvým bišonkem. Tady není ani jedna šťastná rodina. Už na to nemám sílu.

KARENIN. Prosím Vás...

LANDO. Proč to chcete?

KARENIN. Je to nezbytné. Prosím Vás, pane.

LANDO. Dobře, běžte do příjímacího pokoje.

KARENIN. Děkuji Vám, pane.

Jdou s lokajem po chodbách, po schodech, vstupují do toho samého příjímacího pokoje, kde bylo jejich první setkání. Lando už sedí na své židli. Lokaj přidržuje Karenina za rameno.

LOKAJ. Běžte a podejte mu ruku.

KARENIN. Vše už znám.

Lokaj ho pustí a odejde. Karenin jde sebejistým krokem k Landovi. Vloží svou levou ruku do Landovy dlaně. Lando ho chytí za prsty.

LANDO. Moje láska je čím dál vášnivější a sebeláskyplnější, ale ta jeho se vytrácí a vytrácí, a proto se rozcházíme. A neexistuje žádná pomoc. Mám v něm všechno a vyžaduji, aby se mi oddával stále více a více. A on mě chce opustit čím dál víc. Šli jsme různými cestami, dokud jsme je nespojili, a později se nekontrolovatelně rozcházíme každý jinou cestou. A nemůžeme to změnit. Říká mi, že zbytečně žárlím, i já si to říkám, že zbytečně žárlím, ale to není pravda. Nejsem žárlivá, jsem nespokojená. Ale... Kdybych mohla být něčím jiným než milenkou, vášnivě milující jeho něžnost, ale nemůžu a nechci být někým jiným. A já v něm touto touhou vzbuzuji jen odpor a on ve mně vzbuzuje hněv, a to nemůže být jinak. Pokud mě nebude milovat a bude i ke mně z povinnost hodný, něžný. To já nechci, je to tisíckrát horší než zloba! To je peklo! A to je. Už mě dávno nemiluje. A kde končí láska, tam začíná nenávisť. Tyhle ulice vůbec neznám. Jsou tam nějaké hory a všechny domy, domy... A v domech všichni lidé, lidé... Nemají konce a všichni se navzájem nenávidí. No, ať si vymyslím něco, abych byla šťastná.

No? Rozvádím se, Alexej Alexandrovič mi nechá Serjožu a já si vezmu za manžela Vronského. Tak se rozvedu a budu ženou Vronského. Přestanou se na mě lidé dívat tak, jak se na mě dívají teď? Ne. Přestane se Serjoža ptát nebo myslet na mé dva manžele? A jaký nový pocit mezi sebou a Vronským vymyslím? Je možné, že nějaké neštěstí bude bez trápení? Ne a opět ne! Nemožné! My se rozcházíme a já jsem jeho neštěstí, on je moje a není možné jeho ani mě předělat. Všechny pokusy byly provedeny. Karta je hozena. Ano, chudá a s dítětem. Myslí si, že jí litují. Nejsme snad všichni hozeni na svět jen proto, abychom se nenáviděli a trápili jak sebe, tak i ostatní? Studenti gymnázia jdou a smějí se. Serjoža? Myslela jsem si, že ho také miluji, a libovala jsem si ve své něžnosti. Ale žila jsem bez něj, vyměnila jsem ho za jinou lásku a na tu výměnu jsem si nestěžovala, dokud jsem byla s tou láskou naplněná. Vezmeš mě do Obiralovky? Ano. Ano! Ano! Ano!

Karenin teď nevidí přijímací místnost, ale nádraží plné ošklivých, drzých a protivných lidí. Anna jimi prochází. Nikdo jiný nejde stejným směrem, jako jde ona.

LANDO. Kateřina Andrejevna má všechno, ma tante! Dívka - i tahle, znetvořená a pokřivená. Ano, kde jsem to skončila? Že si nedovedu vymyslet situaci, v níž by život nebyl utrpením, že jsme všichni byli stvořeni, abychom trpěli, a že to všichni víme a vymýšlíme způsoby, jak sami sebe oklamat. Ale když vidíš pravdu, co uděláš? Člověku byl dán rozum, aby se zbavil toho, co ho trápí...

Anna jde po nástupišti.

LANDO. Zbavit se toho, co trápí. Ano, hodně mě to trápí a na to mi byl dán rozum, aby jsem se toho zbavovala, proto se toho musím zbavit. Proč nezhasnout svíčku, když není na co koukat, když je nechutné se na to všechno dívat? Ale jak? Proč ten průvodčí běžel po kolejích, proč křičí ti mladí lidé v tom vagonu? Proč mluví, proč se smějí? Vše je lež, klam, vše je podvod a zlo!...

Do stanice vjíždí nákladní vlak.

LANDO. Skutečné... Skutečné... Skutečné... Bože, kam mám jít? Táhle! Táhle, doprostřed, a já ho potrestám a zbavím se všech i sebe.

Anna jde k okraji nástupiště a dívá se na koleje posypané pískem, který je smíchán s uhlím. Vlak je s ní v jedné rovině. Sundá si z ruky červený pytlík. Přikrčí se a vkročí pod vlak.

LANDO. *Kde jsem? Co dělám? Proč?*

Lando odhodí ruku Karenina. Otevře oči a podívá se na Karenina vlhkýma očima.

LANDO. A svíce, v níž četla knihu plnou úzkostí, klamů, smutku a zla, se rozzářila ohněm jasněji než kdy jindy, rozzářilo jí vše, co bylo předtím v šeru, zapraskala, začala hasnout a navždy zhasla.

Karenin nedokáže nic říct, ve tváři se mu neobjeví ani náznak emoce. Mlčky se otočí a vyjde z přijímacího pokoje. Odchází.

Epilog

Dům Karenina. Karenin vchází do předsíně.

KARENIN. Žádné dopisy?

VRÁTNÝ. Žádné nebyly. Annu Alexjevnu přivezli...

KARENIN. Opravdu?

Pouští kabát na podlahu. Jde do dětského pokoje, vstoupí. Na posteli spí malá holčička. Chůva sedí vedle ní.

.

KARENIN. Běžte, budu tady.

Chůva odchází. Karenin si sedne místo chůvy. Dívá se na holčičku. Dlouho se na ni dívá.

KARENIN. Pročpak ty, Áňo?

Sedne si na kolena, položí si hlavu vedle holčičky. A takhle usíná.

KONEC.

Závěr

V této práci bylo hlavním cílem předložit českým čtenářům kompletní překlad divadelní hry Vasilije Sigareva *Alexej Karenin*, interpretovat ji z hlediska klíčových témat a provést základní komparaci vybraných postav s ekvivalentními postavami románu Lva Tolstého *Anna Karenina*.

Divadelní hra *Alexej Karenin* od Vasilije Sigareva se liší od originálu, zaměřuje se na soudobé problémy ruské společnosti, kde se střetávají tradiční a novodobé problémy, jako jsou například mínění společnosti, manželčina nevěra, nepřijímání důstojně stárnutí, vztah rodičů s dítětem aj. Hlavní postavy a jejich základní charakteristiky jsou sice inspirované románem, avšak hlavně v *Alexeji Kareninovi* jsou rozvinuté i jiné vlastnosti jako je např. soucit, bolest z nepochopení, zranitelnost, nerozhodnost apod. Chronologie dějové linie odpovídá v základních rysech románové předloze.

Sigarev v dramatu rozvíjí svůj pohled na problematiku románu Tolstého, avšak soustředí se i na jiná témata, která nebyla v románu dominantní. Román se zaměřuje hlavně na problematiku milostného trojúhelníku. Drama spíše akcentuje téma „zbytečného“ člověka na pozadí rodinného života.

Sigarev ve svých dílech velmi často používá prostředky navozující temnou, bezvýchodnou atmosféru, zobrazuje zbytečného člověka, jednotvárnost života apod. Stejně tak i v případě přeloženého a interpretovaného dramatu. Mimo jiné jsem si všimla i jiných témat, které se staví do kontrastu s očekávanými tématy, tj. téma duality, dětství, Velikonoc a vztahu otce a dítěte. Dramatik zpracovává tyto témata z různých úhlů pohledu, čtenář vidí tyto téma prostřednictvím ohledu různých postav a jejich vlastní vnímání zmiňovaných témat.

Téma duality se objevuje jak v románu, tak i v divadelní hře. Tyká se to dvojího porodu Anny, při druhém porodu se střetnou dva páry postav, které mají stejné jméno – Anna a Alexej. Dále se opakuje prostředí železnice, drama železničním prostředím začíná a prostřednictvím vidění Lando i končí.

Téma dětství Sigarev staví do kontrastu s dospělostí, v podobě postav Karenina a Serjoži. Ve stresových situacích Karenin vystupuje jako dítě, naopak Serjoža vystupuje na kontrastu s otcem velmi sebevědomě a moudře.

Zajímavým tématem jsou Velikonoce. Velikonoce jsou symbolem znovuzrození, tak stejně je to i v dramatu, objevuje se v podobě znovuzrození vztahů. Po dlouhé odmlce se se v církvi střetnou Karenin, Serjoža a Anna. Z pohledu Serjoži dochází o jakési vzkříšení, jelikož Karenin a Lýdie Ivanovna mu řekli, že Anna zemřela. Znovuzrození dostává i vztah mezi Kareninem a Annou, kdy dochází o odpuštění. Také se od Velikonoc kladně vyvíjí vztah Karenina se Serjožou. Toto téma si Sigarev přidává do své divadelní hry.

Posledním analyzovaným tématem je téma otce a dítěte. Toto téma bylo nejdynamičtější, jelikož se tento vztah v průběhu celé hry rozvíjí. Zpočátku se otec chová k Serjožovi jako k rivalovi. Postupem času se jejich vztah proměňuje, ale přesto u Karenina přetrvává rivalita. Zvrat nastává o Velikonocích, kdy dojde k jistému usmíření.

Alexej Karenin je v dramatu vyobrazen jako workoholik, který miluje práci pro svou vlast. Pro tuto postavu je charakteristické její vnitřní konflikt, který je v ní přítomen po celou dobu dramatu. Tento vnitřní konflikt není na první pohled znát, avšak s postupem času se začíná manifestovat. Vnitřní konflikt Alexeje Karenina spočívá v tom, že se snaží být dobrým manželem, otcem pro svého syna a také být užitečný pro svou zemi, avšak touží po svobodě, pochopení a bezstarostném životě.

Hrdina se komplexně vyvíjí a přidávají se k postavě i silné pocity, které dříve nezažíval nebo spíše potlačoval a nepřijímal jejich existenci. Tato postava je velmi svázaná společností a jejími perfektními pokryteckými ideály rodiny. Sigarev se podle mého názoru snaží představit Karenina všestranně, rozbít jeho ustálený, jednostranný obraz. O úspěšně vyvolané diskusi svědčí ohlasy z řad odborné i neoborné veřejnosti.

Vycházejí z mnou uvedených citací od odborné veřejnosti je zřejmé, že hodnotí divadelní drama velmi pozitivně. Velmi oceňují, že se poměrně mladý dramatik odhodlal přepracovat zakořeněný a tradiční ruský pohled na román a že díky svému dramatu demonstruje, že se stačí pouze ukázat děj z pohledu jiné postavy. Děj pak může být mnohdy odlišný. Také svým počinem dokazuje, že díla Tolstého jsou nadčasová a aktuální i v současné době.

Neoborná veřejnost zprvu před čtením divadelní hry přistupuje k textu skepticky, avšak po přečtení se jejich názor změní. Text dostává velmi pozitivní ohlasy, oceňují převážně to, že dramatik nedekonstruoval děj a pouze doplnil „mezery“ ve výchozím textu.

Resumé

Вторая половина XX века характеризуется социальными изменениями. Результатом этих изменений стал отказ от социалистического пути развития и распад СССР. Одно из направлений, возникших на почве российской драматургии, называют уральской школой. Драматурги этого направления стараются писать в основном об определенных социальных группах в обществе и интересуются социальными проблемами, часто вдохновляясь европейской новой драмой и натуралистической поэтикой. Актуальные проблемы современности решают экспериментальным путем, не приукрашивая действительность ни на тематическом, ни на языковом уровне.

Одним из авторов уральской школы является и Василий Сигарев — российский драматург, режиссер и сценарист. Он является одним из самых известных и наиболее переводимых современных драматургов, он также пробует себя в киноиндустрии в качестве режиссера или сценариста. Одна из самых интересных его работ является драма по мотивам романа Анны Каренины от Льва Толстого, драма «Алексей Каренин».

Театральная пьеса «Алексей Каренин» представляет собой одно из самых обширных по содержанию и форме произведений Сигарева. Содержит пролог и 23 глав. Жанр пьесы очень часто называют так называемой трагикомедией.

В этой драме переплетаются несколько тем, я буду упоминать самые интересные из них, такие темы как парность, детство, Пасха и отношения между отцом и сыном.

Первой темой, над которой я работала, была парность. Мы можем найти эту тему в самом начале драмы, особенно в части, описывающей рождение Серёжи. В драме Сигарева самому рождению Сережи уделяется много внимания, это описывается в прологе. Второе рождение, рождение дочери Анны и Алексея Вронского, одинаково фигурирует и в романе, и в драме. В этот момент встречаются две пары персонажей, имеющих одинаковое имя — Алексей и Анна.

Следующая парность связана с железнодорожной дорогой. Сюжет романа Толстого происходит на вокзале и там же и заканчивается. Даже Сигарев замечает этот цикл действия и ставит так свою драму. Первый акт в драме начинается встречей на станции когда Анна рассказывает мужу об аварии на пути. Позже эта смерть вдохновляет ее на собственную смерть. Хотя сюжет в драме не заканчивается непосредственно на железной дороге, драма завершается видением Ландо, который рассказывает Каренину

последние минуты жизни Анны. Так что зритель получит полную картину того, что Анна делает.

Тема детства в драме построено на контрасте по отношению к зрелости. Эта тема раскрывается на протяжении всей драмы. Персонаж Серёжи усиливает контраст между детством и взрослой жизнью в этой драме. С одной стороны Серёжа ведет себя как ребенок, он и так думает, а с другой стороны, он имеет действие и мышление на уровне взрослого человека. Это видно, например, во время разговора, в котором обсуждают религиозные вопросы и над рассуждением смерти его матери. Контраст между детством и взрослой жизнью сильно отражен в разговорах Каренина с сыном. Примером может служить отрывок, в котором они вместе обсуждают сильных и слабых людей. Если Серёжа своими рассуждениями производит впечатление взрослого и здравомыслящего человека, то Каренин, наоборот, не имеет ответа и достойных аргументов на некоторые им задаваемые вопросы. Это имеет противоположный эффект для Каренина, в сравнении с его сыном, он дает впечатление ребёнка.

Интересна тема в произведении это Пасха и ее духовные традиции. Эта тема представляет собой мотив возрождения и предстает в произведении в виде возрождения отношений. Сигарев демонстрирует это на моменте встречи Каренина и Анны после долгой разлуки. Эта встреча происходит во время Пасхи в церкви, когда Каренин и Сережа в церкви традиционно молятся, и тем бременем встречают Анну. Каренин и Лидия Ивановна сказали Сереже, что его мать умерла, следовательно, с точки зрения Сережи, происходит некое воскресение его матери. Таким образом, пасхальный символ воскресения выходит за пределы духовного уровня на уровень отношений.

Отношения между отцом и ребенком развиваются на протяжении всей драмы. С самого начала Каренин очень ревнует Серёжу. Сразу после рождения сына, Каренин возле своей супруги ведет себя как ревнивый ребенок, который пытается обратить на себя внимание матери. Со временем отношения Каренина с Сережей меняются, но все равно сохраняется отношение Каренина к сыну, как к своему сопернику, а не как к сыну. Перелом происходит именно на Пасху, когда после обедни происходит полное примирение и очищение их отношений.

Сигарев также дает очень точное и подробное изображение действующих лиц в драме, акцентируя внимание главным образом на то, что Лев Толстой оставляет на заднем плане романа. Автор драмы показывает читателю то, что оставляет позади

Толстой. Автор пьесы смотрит на очень известную историю с другой точки зрения. Это дает читателю возможность поразмышлять над мировоззрением и посочувствовать персонажу Алексею Каренину, который, который имеет репутацию холодного и бессердечного человека. Сигарев показывает зрителю, что даже на первый взгляд бессердечный человек может быть очень эмоционален и испытывать внутри себя широкий спектр чувств. Это очень тщательная и деликатная история, но в ней нет радикальных элементов. Он больше ориентирован на психологию персонажей, точнее ориентирован на характер Алексея Каренина. Однако ключевое отличие двух авторов том, что Толстой смотрит на историю глазами женщины, прежде всего с точки зрения Анны, а Сигарев смотрит на историю с точки зрения мужчины — Алексея.

Поначалу персонаж Алексея Каренина воспринимается читателем скорее в негативном ключе, как он изображен в произведении Толстого. Драматург прекрасно это понимает и таким образом играет с читательским восприятием. На первый взгляд Каренин показан неприятным пожилым человеком, но Сигарев постепенно раскрывает его другие стороны и тем самым доказывает читателю, что достаточно изменить точку зрения и восприятие человека может вдруг стать другим.

Сначала истории персонаж Алексея Каренина воспринимается читателем скорее в негативном ключе, так как он изображен в произведении Толстого. Драматург прекрасно это понимает и таким образом играет с читательским восприятием. На первый взгляд Каренин предстает неприятным пожилым человеком, но Сигарев постепенно раскрывает его другие стороны и тем самым доказывает читателю, что достаточно изменить точку зрения и восприятие человека может вдруг иметь другое воспринимание.

В то же время автор очень деликатно подходит к главному герою, описывая стареющего мужчину, который обнаруживает, что его жена предпочитает более молодого и привлекательного мужчину. Произведение раскрывает его внутреннюю суматоху и борьбу с самим собой, так как он не принимает свое старение с достоинством. При этом автор не защищает действия своего героя, а стремится описать сюжетные линии с точки зрения героя, тем самым подводя читателя к пониманию его поступков. Если в оригинальном романе Каренин предстает человеком пластичным и поверхностным, то в произведении Сигарева он предстает очень интересным персонажным типом. Он неконфликтен, неуверен в себе, в определенной степени наивен, иногда великодушен и истеричен.

В романе Льва Толстого образ Лидии Ивановны является второстепенным персонажем. Она близкая подруга Алексея Каренина, для которого характерно то, что она очень религиозна и активно участвует в окружении петербургского общества. Как в романе, так и в драме Каренин находится под ее влиянием и слепо прислушивается к ее советам. Примером может служить запрет Серёжи на общение с его матерью Анной. Чтобы избежать неприятных вопросов с его стороны, она прибегла к радикальному решению и оставила его жить в убеждении, что Анна умерла.

Персонаж Анны Карениной мало чем отличается от персонажа романа. Однако принципиальное различие между ними заключается в том, что в романе она главный и существенный персонаж, а в драме ее роль отодвинута на второй план в пользу мужа Каренина. И она присутствует в романе не как лицо, а как некие последствия.

Критики оценивают драму в основном положительно. Они ценят то, что относительно молодой драматург решил переработать укоренившийся и традиционный русский взгляд на роман и что благодаря своей драматургии он демонстрирует, что достаточно посмотреть на сюжет с точки зрения другого персонажа, и весь взгляд и восприятие сюжета становится другим. Его подход к классике также доказывает, что произведения Толстого актуальны даже в XXI веке. И со стороны зрителей оценки драмы довольно позитивны.

Bibliografie

PRIMÁRNÍ ZDROJE

СИГАРЕВ, Василий. Алексей Каренин. Литмир: электронная библиотека [online]. [cit. 2022-05-30]. Dostupné z: <https://www.litmir.me/br/?b=280194&p=1>

SEKUNDÁRNÍ ZDROJE

MAGDOVÁ, Marcela. Nikolaj Koljada: V dramatu musí být bolest. Divadelní noviny [online]. 2016, 2016(1), 1 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.divadelni-noviny.cz/nikolaj-koljada-v-dramatu-musi-byt-bolest>

PÁLUŠOVÁ, Martina. A nesoudit znamená nedívat se...: Současné ruské drama v českých překladech a divadelních inscenacích. Univerzita Palackého v Olomouci, 2016. ISBN 978-80-244-4974-6.

POSPÍŠIL, Ivo. Světové literatury 20. století v kostce: americká, britská, francouzská, italská, Latinské Ameriky, německá, ruská, španělská. Praha: Libri, 1999. ISBN 808598380X.

TAUSSIHOVÁ, Alice. Nikolaj Koljada opět na scéně Arény. Divadlo.cz [online]. 2017, 2017(1) [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://www.divadlo.cz/?clanky=nikolaj-koljada-opet-na-scene-areny>

TOLSTOJ, L. N. a Petr KŘÍČKA. *Anna Karenina* [online]. Praha: Sfinx, Bohumil Janda, 1947 [cit. 2023-05-10]. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:ad0dd1a0-b647-11ec-a3e4-5ef3fc9bb22f?page=uuid:0667789a-7705-44f6-9efa-ee1f526222d2>

АНАШКИН, Сергей. Портрет драматурга и режиссера Василия Сигарева. «Пьесы растут, как деревья». Искусство кино [online]. 2009, 2009(8), 1 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: <https://old.kinoart.ru/archive/2009/08/n8-article13>

ВИШНЯ, Юрий. Виктория Олиферчук: «Всё просто. Я трудоголик, а это болезнь». Союз Журналистов Челябинской Области [online]. 2018 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://pressunion.ru/novosti/2018/ijul/viktorija-oliferchuk-vsjo-prosto-ja-trudogolik-a-eh-to-bolezn/>

КОЛПАКОВА, Уляна. «Каренин»: известная трагедия с другого ракурса. Театр Спасской: Кировский государственный театр юного зрителя [online]. 2016 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://ekvus-kirov.ru/press/275>

ЛЮБИМЦЕВА-НАТАЛУХА, Лариса. ДРАМАТУРГИЧЕСКИЙ РЕМЕЙК В ЛИТЕРАТУРЕ XX-XXI ВЕКОВ: ЖАНР, ТИПОЛОГИЯ, ПОЭТИКА [online]. In: . s. 37 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: http://science.donnu.ru/wp-content/uploads/2020/08/19.08.2020_avtoref.-lyubimczeva-l.n.pdf

МАЧНОВА-ПАВЕРМАН, Татьяна. Василий Сигарев презентовал в Екатеринбурге новую книгу. Облгазета.ru [online]. 2012 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://www.oblgazeta.ru/culture/99/>

МАЩАНСКИЙ, Александр. Бремя «маленького человека» в драматургии В. Сигарева. ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЕ [online]. 2015, 2015(12), 10 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://elar.rsvpu.ru/bitstream/123456789/15673/1/2015_48_016.pdf

ОЛИФЕНРЧУК, Виктория. Толстой наизнанку. Театр Драмы: имени Наума Орлова [online]. 2017 [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://www.cheldrama.ru/theatre/pressa/2017/12/18/tolstoj-naiznanku/>

РОМАНОВА, Кристина. Карантин и «Каренин». Государственный русский драматический театр Удмуртии [online]. 2020 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://dramteatr18.ru/news/karantin-i-karenin>

РУДНЕВ, Павел. Новая драма № 11: Василий Сигарев. «Алексей Каренин». ТОПОС: литературно-лилсогский журнал [online]. 2011 [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.topos.ru/article/7597>

WEBOVÉ STRÁNKY

CSC.ABZ.CZ: SLOVNÍK CIZÍCH SLOV [online]. Web: ABZ.cz, 2023 [cit. 2023-04-20]. Dostupné z: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/tragikomedie>

Livelib [online]. [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://www.livelib.ru/work/1000472783/reviews-aleksej-karenin-vasilij-sigarev>

Константин Солдатов. Министерство культуры Краснодарского края: Краснодарский академический Театр Драмы им. М. Горького [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://www.dram-teatr.ru/persons/konstantin-soldatov-251.html>

Павел Андреевич Руднев. Московский Художественный Театр [online]. [cit. 2023-04-21]. Dostupné z: <https://mxat.ru/office/kontora/pavelrudnev/>

Сигарев Василий. ProfiCinema: Информационный портал для профессионалов кинобизнеса [online]. Москва: ООО «Профисинема», 2008 [cit. 2023-04-11]. Dostupné z: https://www.proficinema.com/guide/index.php?ID=35871&PROP_NAME=SPRAV_REGISER

СПЕКТАКЛЬ Алексей Каренин: О спектакле. Афиша [online]. [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: <https://www.afisha.ru/performance/99187/>

Что такое Гласность? [online]. МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФОНД СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ И ПОЛИТОЛОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ (ГОРБАЧЕВ-ФОНД), 2010, 2010, 2010(1), 1 [cit. 2023-04-10]. Dostupné z: https://www.gorby.ru/presscenter/news/show_27411/

Орской государственной драматический театр: им. А. С. Пушкина. Алексей Каренин: Исследование. Василий Сигарев [online]. [cit. 2023-04-22]. Dostupné z: https://www.orsk-teatr.ru/spectacl_view.php?id_sp=13

AUDIOVIZUÁLNÍ ZDROJE

КОВЕ, Адгур. „*Алексей Каренин*“: (исследование) [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=S_bdPo8nQac

РЫЖИК, Лариса. *Василий Сигарев Каренина: Размышления на тему* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=A7oGN9jv1LY>

ЧЕРМЫШОВ, Егор. *В. Сигарев Каренинъ: по мотивам романа Л. Н. Толстого „Анна Каренина“ спектакль в двух действиях* [online]. [cit. 2023-05-06]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=e7XyadQWH5Q>

Рђїлоha

Действующие лица

Алексей Каренин

Анна

Граф Вронский

Сережа

Лидия Ивановна

Ландо

Княгиня Бетси

Степан Аркадьич

и другие.

Пролог

Дом Карениных в Петербурге. Ночь. Измученный Алексей Каренин, опустив голову, сидит на краешке стула в своем кабинете. В полумраке у окна светится папироска доктора. Лица доктора не видно. Вдруг раздается страшный крик. Каренин испуганно смотрит на доктора. Доктор оборачивается на крик, склонив голову на бок.

КАРЕНИН. Так надо?

Доктор молча выходит из кабинета. Каренин на цыпочках бежит следом. Вбегает в спальню, где в скомканной постели лежат Анна. Подходит к Анне.

Анна хватается его руки.

АННА. Не уходи, не уходи! Я не боюсь, я не боюсь! Возьми сережки. Они мне мешают. Ты не боишься? Скоро, скоро...

Каренин берет сережки, держит их в отставленной руке, вертит головой в поисках помощи от повитухи и доктора.

АННА. Нет, это ужасно! Я умру, умру! Поди, поди! *(Страшно кричит.)*
Каренин умоляюще смотрит на доктора, освобождает руку и пятится к стене. Стоит там с раскрытым ртом.

ДОКТОР. Ничего, ничего, все хорошо...

Каренин, как растерянная женщина, прижимает руки ко рту. Анна снова кричит.

КАРЕНИН. Что же это? Что ж это?

ДОКТОР (повитухе). Кончается...

КАРЕНИН. Кончается... Кончается...

Доктор и повитуха что-то делают с Анной. Каренин прячется за штору, затыкает уши. Крик, суетня доктора и повитухи, торопливое дыхание. Наконец все смолкает.

ДОКТОР. Кончено...

Каренин заворачивается в штору. Доктор вынимает его из этого кокона, за талию ведет к постели. Каренин закрывает глаза руками.

ДОКТОР. Кончено уже... Вы чего же не глядите?

КАРЕНИН. Кончено... Кончено...

Каренин пытается вырваться и убежать.

ДОКТОР. Смотрите, как все сделалось...

КАРЕНИН. Я не могу это...

ПОВИТУХА. Да еще мальчик.

КАРЕНИН. Пусть и мальчик... мне же чего?

АННА. Алексей, это мальчик.

Каренин открывает глаза. Видит Анну, что-то живое в руках повитухи.

АННА. Дайте мне его. Дайте, и он посмотрит.

ДОКТОР. Постойте, мы прежде уберемся.

АННА. Дайте, дайте!

Анне протягивают ребенка в пеленке. Кладут ей на грудь.

ПОВИТУХА. Ну вот, пускай папа посмотрит.

ДОКТОР. Прекрасный ребенок!

АННА. Это Сережа. *(Каренину.)* Да, Алексей?

Ребенок лежит на груди Анны. Каренин смотрит на него почти с отвращением.

Кладет свою голову рядом, утыкается лицом в грудь Анны. И только сейчас ребенок начинает плакать. А вместе с ним и Каренин.

Глава 1

Поезд медленно ползет вдоль перрона. Изрыгает клубы пара и пытит. Каренин смотрит в окна вагонов. Проплывают лица, силуэты. Вот лицо Анны, она разговаривает с попутчицей. Вот в соседнем вагоне знакомое лицо офицера. Каренин останавливается на нем, они встречаются взглядами. Долго смотрят друг на друга, пока офицер не скрывается из виду. Каренин, ворочая всем тазом и тупыми ногами, идет по перрону в сторону вагона Анны. Офицер, что смотрел на Каренина, заметив его, скрывается в вагоне. Каренин пытается разглядеть его, идет дальше. Анна выходит из вагона.

КАРЕНИН (*целует ей руку*). Хорошо доехала?

АННА. Хорошо.

КАРЕНИН. И как хорошо, что у меня именно было полчаса времени, чтобы встретить тебя, и что я мог показать тебе свою нежность.

АННА. Ты слишком уже подчеркиваешь свою нежность, чтоб я очень ценила.

КАРЕНИН. Что в Москве?

АННА. Степан Аркадьич сильно нашкодил с гувернанткой, и Долли теперь в трауре.

КАРЕНИН. В который это раз?

АННА. Чтобы так – впервые.

КАРЕНИН. Я не полагаю, что впервые...

АННА. Мне так жаль их обоих. Он хочет прощения, она – не может этого дать, но я попыталась сделать все...

КАРЕНИН. Каждая несчастливая семья несчастлива по-своему. Вот ты вернулась, и мы теперь снова счастливая семья?

АННА. А каждая счастливая что же?

КАРЕНИН. Что есть сей вопрос?

АННА. Вольный дух Москвы.

КАРЕНИН. Вот уж не думал, что в Москве водится вольный дух.

АННА. Поверь, водится.

КАРЕНИН. Надеюсь, он не вскружил тебе голову?

АННА. Еще как вскружил.

КАРЕНИН. И что же теперь с этим духом делать? Как его изгонять?

АННА. Боюсь, он во мне крепко засел.

КАРЕНИН (*смеется*). Пока я чувствую только дух второго класса. Почему вас прицепили рядом? Весьма неудобное соседство. Пойдем?

АННА. Я и не заметила, что мы рядом.

КАРЕНИН. Полагаю, потому что скучала? Больше причин быть не может.

АННА. Возможно...

Говоря это, Анна смотрит куда-то за стину Каренина. Каренин оборачивается. К ним идет офицер, что встретился с Карениным взглядом.

АННА (*как будто объясняется за свой взгляд*). Это граф Вронский.

Вронский подходит, кланяется.

ВРОНСКИЙ. Хорошо ли вы провели ночь?

КАРЕНИН. Довольно неплохо, невзирая на соседство.

АННА. Благодарю вас, очень хорошо. (*Каренину.*) Граф Вронский...

КАРЕНИН. А! Мы знакомы, кажется. Туда ехала с матерью, а назад с сыном. Вы, верно, из отпуска?

ВРОНСКИЙ. Да, возвращаюсь в полк.

КАРЕНИН. Что ж удачной службы. (*Анне.*) Много ли слез было пролито в Москве при разлуке?

ВРОНСКИЙ. Надеюсь иметь честь быть у вас.

КАРЕНИН (*не оборачиваясь*). Очень рад. По понедельникам мы принимаем. *Вронский, поклонившись, отходит. Анна старается не смотреть ему вслед.*

АННА. Как Сережа?

КАРЕНИН (*почти язвительно*). Я вижу, что поездка твоя удалась.

АННА. Как Сережа?

КАРЕНИН. Сережа, а что Сережа... Мерьет говорит, что он был мил очень и... я должен тебя огорчить... не скучал о тебе, не так, как твой муж. Какой, однако, дух! Пойдем. *Идут по перрону. Носильщик катит вещи Анны за ними.*

КАРЕНИН. Какие ты еще привезла новости? Где бывала?

АННА. Была у Щербицких на балу.

КАРЕНИН. На балу?! Вот новость! Танцевала?

АННА. Ты же знаешь, я не танцую, когда можно не танцевать.

КАРЕНИН. И было можно?

Анна молчит.

КАРЕНИН. Вижу, было нельзя. И кто же эти счастливцы?

АННА. Я не танцевала...

КАРЕНИН. Ладно, пусть не танцевала. Принимали хорошо? Совсем не помню, как принято принимать в Москве...

АННА. По-московски.

КАРЕНИН. Надеюсь, это – хорошо. Какие еще новости?

АННА. Граф дал двести рублей вдове.

КАРЕНИН. Граф?

АННА. Граф Вронский.

КАРЕНИН. Очень похвально с его стороны. И что за счастливая вдова?

АННА. На станции поездом задавило сторожа...

Каренин затыкает уши.

КАРЕНИН. Только не эти страсти, Анна! Прошу! Ты же знаешь...

АННА. Может он бросился...

КАРЕНИН (*еще сильнее затыкает уши*). Анна!

АННА. Или пьян был... А я танцевала...

КАРЕНИН. Анна!

АННА. Я танцевала с графом...

КАРЕНИН. Анна, я не могу это слушать! Пожалуйста!

В этот момент трогается поезд. Анна замолкает, подходит близко-близко к составу и смотрит на вращение металлических колес. Каренин тоже смотрит. Снег под колесами закручивается в причудливые вихри. Сцепки поезда стонут, воят, содрогаются. Каренин, словно представив что-то, отворачивается.

Глава 2

Кабинет Каренина в комитете. На столе кипы бумаг, Алексей Александрович кортит над ними. Что-то быстро записывает. Входит Лакей.

ЛАКЕЙ. Графиня Лидия Ивановна, ваше превосходительство.

КАРЕНИН. Пригласи.

ЛАКЕЙ. Чай в кабинет прикажете?

КАРЕНИН. Сделай.

Лакей распахивает дверь. Входит Лидия Ивановна. Каренин встает. Лидия Ивановна дожидается, пока Лакей закроет дверь, идет к Каренину.

КАРЕНИН. Очень рад, графиня.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Здравствуйте, Алексей Александрович.

КАРЕНИН. Садитесь, прошу.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Благодарю, друг мой.

Садится, Каренин – тоже.

КАРЕНИН. Ну-с, что вас привело в эту бумажную нору? Неужели и вы с просьбой?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Нет, не просьба привела меня.

КАРЕНИН. А что же?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА (*помолчав*). Алексей Александрович, вы знаете мои христианские убеждения и мое отношение к вам...

КАРЕНИН. Не поверите, но с этого начинают почти все просители.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Прошу вас, Алексей Александрович, это серьезно.

КАРЕНИН. Я вас слушаю.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Алексей Александрович, вы знаете мои христианские убеждения и мое отношение к вам... Искреннее отношение к вам. Отношение, которое я могу назвать больше, чем дружеским. Намного больше, чем дружеским. Это отношение воистину христианское и добродетельное. Не имея этого отношения к вам и не будучи радательной христианкой, я бы, по всей видимости, не пришла сегодня к вам и не говорила того, что говорю сейчас. Но будучи истинно христианских убеждений и имея к вам самое высокое отношение, я не могла ни придти и ни говорить того, что я говорю теперь. Вся моя христианская природа и все мое отношение к вам побудили меня решиться на это. Не позволили не приехать и молчать, и... (*Чуть сбилась.*)

КАРЕНИН. Что же вы хотели сказать?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Умоляю вас, Алексей Александрович! Дослушайте меня.

КАРЕНИН. Я слушаю, Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В чем, вы полагаете, есть истинная цель христианства, друг мой?

КАРЕНИН. В служении богу, полагаю...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В служении ближнему, Алексей Александрович, в служении ближнему истинная цель христианства. Подставь другую щеку и отдай рубаху, когда у тебя берут кафтан. Вы согласны?

КАРЕНИН. Согласен.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вот, Алексей Александрович, вот! И те же самые благодетельные чувства привели меня к вам. Только сугубо эти чувства и ничего более. Только самые светлые и благодетельные чувства, Алексей Александрович. Самые светлые и благодетельные.

КАРЕНИН. Я вас слушаю, Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Только прошу одно, Алексей Александрович, прошу несколько не сомневаться в моих христианских побуждениях и высоком к вам отношении.

КАРЕНИН. Я несколько не сомневаюсь, Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Так же прошу обещать мне оставить наши отношения в том же виде, что и до этого разговора.

КАРЕНИН. Обещаю.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Так вот... *(Многозначительно помолчала.)* Дело, которое привело меня к вам, касается вашей чести. А именно вас и Анны...

КАРЕНИН. Что же за дело?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Дело — это неприятное и весьма щепетильное.

КАРЕНИН. В чем суть этого дела?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Суть этого дела в защите вашей чести.

КАРЕНИН. Каким образом вы хотите защитить мою честь и в чем она пострадала?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я хочу указать вам... Мой христианский долг и мое отношение к вам требуют указать вам...

Пауза.

КАРЕНИН. На что же ваш долг требует указать мне.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. На то, что... Будучи христианкой, я не могу ни указать вам на это...

КАРЕНИН. На что же, Лидия Ивановна?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я хочу обратить ваше внимание... Я заметила... И не только я... Я хочу указать вам на неприличное... Об этом даже говорят... И весьма говорят... Так вот, я хочу указать вам на это...

КАРЕНИН. На «это»?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я хочу указать вам на неприличное сближение вашей жены и графа... Вронского...

Долгое молчание. Лидия Ивановна пристально взглядывается в лицо Каренина. Оно не показывает никаких эмоций. Входит лакей с чаем.

ЛАКЕЙ. Чай для вашего превосходительства и графини.

Каренин кивает. Лакей расставляет приборы, наливает чай, уходит.

КАРЕНИН. Чаю, Лидия Ивановна?

Кладет сахар, долго мешает, бренча ложкой.

КАРЕНИН. Лимон не принес. Вы с лимоном пьете, Лидия Ивановна?

Лидия Ивановна отрицательно машет головой.

КАРЕНИН. Я тоже так пью. А зато сахар у нас свекольный, полезный.

Лидия Ивановна не шевелится.

КАРЕНИН. Как продвигается дело сестричек?

Лидия Ивановна кивает.

КАРЕНИН. Ну вот и славно. А у нас дело об орошении полей Зарайской губернии совсем хлопот много дало. Но это все злопыхатели. Знаем мы их... Но я им спуску тоже никакого не дам. Помните дело об устройстве инородцев?

Лидия Ивановна отрицательно машет головой.

КАРЕНИН. Ах да! Откуда же. Так вот мы это дело сейчас поднимем, комиссию назначить потребуем... Вот гляньте, какие у меня бумажки на них есть.

Порылся в бумагах. Положил перед собой нужные.

КАРЕНИН. Вот они: за номерами 17015 и 18308, от 5 декабря 1863 года и 7 июня 1864, соответственно. Из этих бумаг следует, что действовали они прямо противоположно смыслу коренного и органического закона, а именно статье 18 и примечанию к статье 36.

А?! Как вам?

Графиня кивает.

КАРЕНИН. То-то! Перчатка брошена, но я её смело поднимаю! А потом мы еще одну комиссию потребуем и разберем все со всех точек зрения: а) политической, б) административной, в) экономической, г) этнографической, д) материальной и е) религиозной... А?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я, пожалуй, пойду...

КАРЕНИН. Желаю здравствовать!

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. До свидания.

КАРЕНИН. И вам того же. А чай, Лидия Ивановна?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В другой раз.

КАРЕНИН. Милости прошу.

Лидия Ивановна кланяется, уходит. Улыбка застывает на лице Каренина.

Глава 3

Дом Карениных. Анна делает шпильками прическу перед зеркалом. Входит Каренин в наряде и пальто, садится в кресло.

КАРЕНИН. Ты куда-то едешь?

АННА. К княгине Бетси. А ты как всегда в комитете допоздна?

КАРЕНИН. Я сегодня свободен.

АННА. Поедешь к Лидии Ивановне?

КАРЕНИН. Хочется более веселого общества...

АННА. Неужели! И что это за общество, куда ты едешь? Только не говори, что в клуб, зная тебя, ни за что не поверю.

КАРЕНИН. А почему бы и не в клуб?

Анна оборачивается, смеется.

АННА. Алексей Александрович, что с тобой? Кто это, ты ли это?

КАРЕНИН. Полагаю, меня еще рано списывать со счетов...

АННА. Боже упаси, я и не думала тебя списывать. Но клуб выше моего понимания.

КАРЕНИН. Положим не в клуб, но к княгине Бетси я вполне могу поехать. С тобой...

АННА. Со мной? К Бетси? Вот номер.

КАРЕНИН. Почему же номер? Ведь мы с тобой нигде не были после твоего возвращения.

АННА. Но ты – и к Бетси. Ты же не слишком одобряешь это общество, а тут...

КАРЕНИН. Теперь я другого мнения.

АННА. И что же случилось теперь?

КАРЕНИН. Не знаю, что такого можно привезти из Москвы, но это передалось и мне.

АННА. Что же такого особенного я могла привезти?

КАРЕНИН. Понятия не имею, но чувствую себя окрыленным. Может – это дух свободы, который и мне вскружил голову...

Анна смеется.

КАРЕНИН. Готов даже танцевать.

АННА. О!

КАРЕНИН. И амбиции, как двадцать лет сбросил.

АННА. Ты и так не стар.

КАРЕНИН. Ты льстишь мне.

АННА. Нисколько.

КАРЕНИН. Я прекрасно знаю свой возраст, и дай бог каждому дожить до него, сохранив и обретя с моё.

АННА. Приятно, что ты умеешь этим гордиться. Знаю других, которые всячески этого чураются.

КАРЕНИН. Такое исключительно от глупости. Как можно пренебрегать заслуженной мудростью? Но там видимо ничего этого нет.

АННА. Надеюсь, твоя мудрость поможет тебе сегодня выиграть.

КАРЕНИН. Что же я могу выиграть сегодня? Будут игры?

АННА. Ты разве не будешь играть в клубе?

КАРЕНИН (*замявшись*). ...Я думал мы...

АННА. К сожалению, я не смогу составить тебе компанию. Я уже договорилась с Бетси. Ты же был несерьезен, когда говорил о готовности поехать к ней?

КАРЕНИН. ...Может быть...

АННА. Я так и думала. Было бы мило ехать к Бетси вместе, но зная твое к ней отношение, вынуждена быть на твоей стороне. Все же я рада, что ты решил попробовать и эту сторону жизни. Без страсти скучно и душно.

Анна встает, накидывает баилык.

АННА. Едем?

КАРЕНИН *(как-то обреченно)*. Едем.

Идут из комнаты. По лестнице.

АННА. Что ты теперь читаешь?

КАРЕНИН. Герцога де Лиля...

АННА. Хорош?

КАРЕНИН. Мне любое чтение хорошо.

АННА. Завидую твоему умению во всем находить хорошее. Для меня добрая половина книг жуткая скука.

КАРЕНИН. Это только дело привычки.

АННА. Надеюсь, клуб не станет одной из них?

КАРЕНИН. Ничего не случится, если оставить клуб на другой раз...

АННА. Ни в коем случае! Ничего не бойся, вдохни этого воздуха и будь свободен...

КАРЕНИН. Ты права, но все же может мне лучше так сказать, перебороть гордыню...

АННА. Не разочаровывай меня, Алексей Александрович, не разочаровывай.

Они выходят на улицу. Идет снег.

КАРЕНИН. Боюсь, в такую погоду клуб будет пуст...

АННА. Чур, я возьму Кондратия...

Бежит к карете, впархивает, исчезает. Карета трогается и скрывается из вида. Каренин стоит на лестнице. Хочет уйти в дом (швейцар даже открывает ему дверь), но вдруг решительно направляет. Садится. Карета едет по свежему снегу. Каренин смотрит в окно. Люди за окном, облепленные мокрым снегом, двумя густыми встречными потоками идут по своим делам. Каренин видит среди них Анну. Еще одну.

Еще. Кисти её башлыка то возникают, то снова исчезают в толпе. Каренин высовывается.

КАРЕНИН. Поезжай к княгине Бетси.

Карета неуклюже разворачивается и едет в обратную сторону. Каренин пересаживается на другую сторону, обратно. Снова пересаживается, пока карета не подъезжает к дому княгини. Каренин не выходит, смотрит в окна. Подъезжает еще одна карета гостей. Из неё выходят две фигуры, похожие на тени.

ПЕРВАЯ. Анна очень переменялась с своей московской поездки. В ней есть что-то странное.

ВТОРАЯ. Перемена главная та, что она привезла с собою тень Алексея Вронского.

ПЕРВАЯ. Да что же? У Гримма есть басня: человек без тени, человек лишен тени. И это ему наказание за что-то. Я никогда не могла понять, в чем наказание. Но женщине должно быть неприятно без тени.

ВТОРАЯ. Да, но женщины с тенью обыкновенно дурно кончают.

ПЕРВАЯ. Типун вам на язык. Каренина прекрасная женщина. Мужа ее я не люблю, а ее очень люблю.

ВТОРАЯ. Отчего же вы не любите мужа? Он такой замечательный человек. Муж говорит, что таких государственных людей мало в Европе.

ПЕРВАЯ. И мне то же говорит муж, но я не верю. Если бы мужья наши не говорили, мы бы видели то, что есть, а Алексей Александрович, по-моему, просто глуп. Я шепотом говорю это... Не правда ли, как все ясно делается? Прежде, когда мне велели находить его умным, я все искала и находила, что я сама глупа, не видя его ума; а как только я сказала: – он глуп, но шепотом, – все так ясно стало, не правда ли? *Фигуры заходят в дом княгини. Каренин снова шарит взглядом по окнам. И вот оно: на диванах друг против друга сидят Анна и Вронский. Их лица неприлично близки. Вронский что-то говорит Анне. Та, вспыхивая огоньками глаз, что-то отвечает ему. Смеется. Каренин отворачивается.*

КАРЕНИН. Езжай...

Карета трогается. Каренин долго сидит без движения.

КАРЕНИН. Это необходимо решить и прекратить, высказать свой взгляд на это и свое решение. Сказать ей. Высказать... Но что высказать? Какое решение? И что такого случилось? Ничего. Пустяк. Она говорила с ним. Пусть. Мало ли с кем можно говорить? И потом, ревновать – значит унижать и себя, и ее. Но почему они были так близко? Это чрезвычайно близко, как они сидели. К тому же он молод. Да, это необходимо решить и прекратить и высказать свой взгляд. Стой!

Карета останавливается.

КАРЕНИН. Что же делать? Я должен обдумать, решить и отбросить. Да они сидели неприлично близко и что из того. Так каждый может оказаться и ничего. Допустим, Лидия Михайловна сидела через стол от меня недавно. Это тоже весьма близко. *(Протянул руку, представляя размер стола.)* И что из того? Зачем она приходила, я так и не понял, но все же... Что же случилось? Ничего... Езжай!

Карета поехала.

КАРЕНИН. Единственное, что он молод. И видимо это ей приятно. И что? Только ей самой решать, что ей приятно. И как она решит, так тому и быть. Он молод, и она имеет право... Стой!

Карета останавливается.

КАРЕНИН. Почему же только ей решать? Она в браке и должна уважать брак. А я как глава семьи, лицо обязанное руководить ею, и потому лицо ответственное. Я должен указать опасность, которую я вижу, предостеречь и даже употребить власть. Я должен ей высказать. Я должен ей высказать. Я не вижу причины не высказать ей. Это не ревность, это – добрый совет... Я выскажу ей это как совет... Я выскажу ей это как совет... Да, как совет... Езжай!

Карета трогается и исчезает в метели.

Глава 4

Дом Карениных. Полночь. Каренин сидит в верхней одежде в передней.

КАРЕНИН *(сам с собой, будто кого-то передразнивает).* Граф дал двести рублей вдове... И что же? Это не героизм. Можно поехать и дать этой вдове три сотни. Что из того? Я веду сотню дел в год, меня уважают. Единственное – он молод... *(Встает, снова садится.)* Да, это необходимо решить и прекратить, высказать свой взгляд на это и свое решение. Необходимо высказать свое решение...

Молчит. В дом входит Анна, играя кистями башлыка и вспылками шампанского в глазах. Не замечает Каренина, идет по лестнице. Каренин встает, хочет позвать ее, не может пересилить себя. Анна поднимается.

КАРЕНИН (негромко). Анна...

Анна чуть останавливается, словно ей что-то показалось.

КАРЕНИН (смелее). Анна, мне нужно поговорить с тобой.

Анна оборачивается, взглядывается в полумрак передней.

АННА. Ты не в постели? Вот чудо! Пора, Алексей Александрович, пора.

Скидывает башлык, идет дальше.

КАРЕНИН. Анна, мне нужно поговорить.

АННА (не оборачиваясь). Со мной?

КАРЕНИН. Мне нужно поговорить, Анна.

Анна оборачивается, садится на лестнице.

АННА. Ну, давай переговорим, если так нужно. А лучше бы спать. Ты проиграл?...

КАРЕНИН. Анна, я должен предостеречь тебя...

АННА (почти усмехается). Предостеречь? В чем?

Каренин мнется.

АННА. Так в чем же ты меня хотел предостеречь, Алексей Александрович?

КАРЕНИН. Ты приехала другая, Анна.

АННА. И в этом ты хотел предостеречь меня?

КАРЕНИН. Я хочу предостеречь тебя в другом... И вернулась легкомысленная.

АННА. Разве это достойно предостережений.

КАРЕНИН. Я хочу предостеречь тебя в том, что по неосмотрительности и легкомыслию ты можешь подать в свете повод говорить о тебе. Твой слишком оживленный разговор сегодня с графом Вронским обратил на себя внимание.

АННА. Вот как. Ты разве был у княгини? Я тебя не видела.

КАРЕНИН. Я там не был.

АННА. Так в чем же дело? Тебе донесли?

КАРЕНИН. Я слышал разговор.

АННА. Ты веришь разговорам?

Пауза.

АННА. Полагаю, вера в то, что говорят в свете, – удел далеко не мужчин. Потому мне весьма интересно: ты веришь в то, что говорят обо мне?

КАРЕНИН. Я не верю...

АННА. Но только что были твои слова: я слышал разговор... Я могу это понимать только, как то, что ты веришь всему, что говорят в свете.

КАРЕНИН. Ты не правильно это понимаешь.

АННА. А как прикажешь это понимать?

Каренин подходит, садится на лестнице рядом.

АННА. Алексей Александрович, объясни мне, как я должна понимать твои слова. Ты веришь разговорам?

КАРЕНИН. Нет...

АННА. Так в чем же дело?

КАРЕНИН. Анна...

АННА. Анна.

КАРЕНИН. Анна...

Пытается прижаться к ней головой.

АННА (отстраняется). Пожалуйста, не жмись, я так не люблю.

КАРЕНИН (отсаживается). Анна, ты ли это?

АННА. Я.

КАРЕНИН. Анна...

АННА. Анна.

Каренин снова делает движение головой к её груди. Анна хохочет, подсакивает.

АННА. Да что ж это такое? Что тебе от меня надо?

Каренин встает, идет вниз.

АННА. Так ты выиграл или проиграл сегодня?

КАРЕНИН. Проиграл...

АННА. Тогда все понятно? Я могу спать?

Каренин грузно садится на кушетку.

АННА. Проигрывать надо уметь, Алексей Александрович?

КАРЕНИН. Я еще не старик...

АННА. И кто же назвал тебя стариком? Кто-то в клубе?

КАРЕНИН. «Пора, Алексей Александрович, пора» – говорят старикам.

АННА. Вот оно... Раз так – прошу прощения. Никогда не думала, как говорят старикам.

Как еще говорят старикам, чтобы впредь не ставить тебя в неловкое положение?

КАРЕНИН. Еще говорят, что она привезла с собою тень Алексея Вронского...

АННА. Раз вы все-таки верите в то, что говорят, я готова спросить: и кто же она?

КАРЕНИН. Разве не понятно.

АННА. Решительно не понятно. Так кто же она?

Каренин молчит.

АННА. Ну-с, я слушаю.

Каренин не отвечает.

АННА. И даже с интересом слушаю, кто же она...

КАРЕНИН. Твои чувства – это дело твоей совести...

АННА. Это так, и моя совесть молчит.

КАРЕНИН. ...но я обязан пред тобою, пред собой и пред богом указать тебе твои обязанности. Жизнь наша связана и связана не людьми, а богом. Разорвать эту связь может только преступление, и преступление этого рода влечет за собой тяжелую кару.

АННА. Ты нездоров, Алексей Александрович. А мне как на беду спать хочется.

КАРЕНИН. В таком случае я прошу тебя извинить меня.

АННА. Ты прощен. Я могу идти?

КАРЕНИН. Иди...

АННА. Да и тебе пора, Алексей Александрович, пора. И учишь проигрывать...
Взбегает по лестнице. Каренин остается один. Он немигающими глазами вглядывается в темный угол передней.

***

Там одна за другой вспыхивают искры какого-то неведомого бала. Появляются люди в белых фраках и роскошных платьях. Они все молоды, свежи и прелестны. Звучит вальс. Люди начинают тур. Среди них Анна и Вронский. Они кружатся в танце. Их лица близко-близко друг от друга. Каренин тяжело встает и идет к ним. Подходит совсем близко. Смотрит.

АННА. Что нужно этому старику?

ВРОНСКИЙ. А право не знаю...

АННА. Он так смотрит на нас. Скажите ему...

ВРОНСКИЙ. Что вам угодно?

КАРЕНИН. Это моя жена...

ВРОНСКИЙ. Он говорит, что вы его жена.

АННА. А что же у него уши так выдаются, если он мой муж? Мой муж не может быть с такими ушами. Я не могу любить такого.

ВРОНСКИЙ. Она говорит, что у вас уши выдаются.

Каренин трогает свои уши.

КАРЕНИН. Я обстригся...

ВРОНСКИЙ. Он обстригся.

АННА. Крайне неудачно обстригся этот старик, скажите ему.

КАРЕНИН. Я всегда так стригся.

АННА. Что же из того?

КАРЕНИН. Не знаю...

АННА. Так идите и обстригитесь иначе.

КАРЕНИН. Сейчас ночь...

АННА. Обстригитесь завтра. Только не ходите так. Это противно.

КАРЕНИН. Я обстригусь. Завтра...

И тут с криками: «Дорогу молодежи!» Каренина сметает толпа танцующих.

***

Он обнаруживает себя упавшим с кушетки. Все так же в пальто. Светает. По лестнице спускается Сережа в ночном платье. У него взъерошенные ото сна волосы.

СЕРЕЖА. Папа, ты разве тут спал?

Каренин непонимающим взглядом оглядывает переднюю. Сережа подходит к нему.

СЕРЕЖА. Почему ты спал тут?

КАРЕНИН. Я, Сережа... Я, Сережа, тут не спал... Я, Сережа...

Обнимает Сережу, долго молчит.

КАРЕНИН. Сережа, правда, у меня уши сильно выдаются?

Сережа смотрит на ухо Каренина.

СЕРЕЖА. Не сильно. Но у тебя на ухе волосы, папа...

Каренин, хмыкнув, пытается прикрыть ухо прической.

Глава 5

Дом Карениных. Каренин, Анна и Сережа сидят за завтраком. Анна заигрывает с Сережей, пуляет в него каплей воды с пальца, который мочит в бокале. Сережа смеется. Каренин молчит. Ест.

КАРЕНИН. Я вчера говорил тебе нехорошее...

АННА (пуляет в Сережу). Говорил.

КАРЕНИН. Так знай, я признаю ревность чувством оскорбительным и унижительным и никогда больше не позволю себе руководиться этим чувством.

АННА. О чем ты? Ты разве ревнуешь? Как ты мил в этом... Ты слышишь это, Сережа, папа ревнует...

Сережа смотрит на Каренина так, словно тот редкостный чудак.

КАРЕНИН. Я не сказал, что ревную. То была минутная слабость.

АННА. Надеюсь, она прошла?

КАРЕНИН. Прошла, но я очень просил бы тебя, никогда более не переступать законов приличия...

АННА. Полагаю, мы вернулись к началу. Какие же законы я нарушила?

КАРЕНИН. Я не хочу говорить об этом при Сереже.

АННА. От чего же? Сереже полезно знать, какие есть законы и какие из них нехорошо нарушать. Правда, Сережа?

Брызгает в Сережу каплей воды. Сережа кивает, смеется.

КАРЕНИН. Я думаю, тебе известны эти законы.

АННА. А Сереже, полагаю, не известны... Да, Сережа?

СЕРЕЖА. Не известны.

КАРЕНИН. А вы, молодой человек, не встревайте, когда разговаривают взрослые.

АННА. Почему же он должен молчать, когда я его спросила?

КАРЕНИН. Хотя бы из уважения.

АННА. Полагаю, невежливо не отвечать на вопрос, а не иначе. Или Алексей Александрович не согласен?

КАРЕНИН. Я согласен, но...

АННА. И какие же могут быть в этой ситуации «но»?

КАРЕНИН. Ты права – никаких.

АННА. А мне кажется, что я далеко не права.

КАРЕНИН. Анна, ради бога...

АННА. Ради бога что?

КАРЕНИН. Прошу извинить меня, если было что-то неприятное в моих словах.

АННА. Что же неприятного может быть в словах о приличии?

КАРЕНИН. Возможно, я не подобрал правильных слов...

АННА. Отчего же?

КАРЕНИН. Сейчас мне так кажется. Но, полагаю, этот разговор необходимо закончить.

АННА. Очень любезно с твоей стороны. Однако не хотелось бы возвращаться к этому впредь.

Ждет реакции.

КАРЕНИН (через продолжительную паузу). Я обещаю не возвращаться к этому.

АННА. Ну вот и славно...

Пуляет в Каренина каплей, попадает в глаз. Каренин вздрагивает, трет глаз пальцем. Сережа смеется.

АННА (встает). Ну, мне пора. Ты едешь сегодня в комитет? Я буду у Бетси...

Целует Сережу, выходит. Каренин, продолжая тереть глаз, смотрит ей вслед.

СЕРЕЖА. Папа, тебе разве больно? Это же вода...

Каренин зло смотрит на Сережу.

КАРЕНИН. Подойдите сюда, молодой человек.

СЕРЕЖА. Я – Сережа.

КАРЕНИН (твердо). Пойдите сюда, молодой человек.

Сережа подходит.

КАРЕНИН. Вам разве не говорили, что...

Вдруг щиплет Сережу за ляжку. Тот вскрикивает и бежит прочь. Каренин с ужасом смотрит на свою руку, ущипнувшую сына. Подскакивает и бежит за Сережей.

КАРЕНИН. Сережа! Сережа! Я не хотел! Сережа!

Анна с ревуцим Сережей идут к нему навстречу.

АННА. Что вы сделали ему?!

КАРЕНИН. Это случайно... Я не хотел... Сережа, прости меня. Нагибается к Сереже, тот прячется за мать.

АННА. Что ты ему сделал?

КАРЕНИН (*краснея, протягивает виноватые пальцы*). Я ущипнул...

АННА. Зачем?

КАРЕНИН. Он смеялся надо мной.

АННА. Он смеялся над тобой, и ты его ущипнул?

КАРЕНИН. Ущипнул...

АННА. Похоже, ты очень сильно помолодел, Алексей Александрович. Очень. Пошли, Сережа.

Уходят. Каренин хочет им что-то сказать, но не находит слов, опускается на стул. Смотрит на свои пальцы, крестится, закрывает лицо руками. Долго так сидит. Мимо него проходят одетые Анна и Сережа. Сережа не сводит глаз с отца.

АННА. Поезжай в комитет.

Каренин открывает лицо, кивает.

КАРЕНИН. Вот и к лучшему... При Сереже она не посмеет.

Встает, идет в кабинет. Настроение его намного лучше.

Глава 6

Дом Карениных. Комната Сережи. Ночь. Сережа спит в своей постели. Каренин тихонько открывает дверь, входит, садится на прикроватный стул. Склоняется над сыном. Трогает его за плечо.

КАРЕНИН. Сережа... Сережа...

Сережа открывает глаза, шарахается.

СЕРЕЖА. Не щипли меня...

КАРЕНИН. Я не буду, Сережа. Я пришел попросить прощения. Ты простишь меня?

СЕРЕЖА. Зачем ты меня щипал?

КАРЕНИН. Я не знаю, Сережа... Из-за мамы...

СЕРЕЖА. Что она брызнула в тебя? Так то не я же. Её и щипли.

КАРЕНИН. Её я не могу, Сережа.

СЕРЕЖА. Почему?

КАРЕНИН. Я, Сережа, слабый. Совсем слабый.

СЕРЕЖА. Потому только слабых щиплешь?

КАРЕНИН. Полагаю, потому. Ты простишь меня, Сережа?

СЕРЕЖА. Прощу. Только не щипли больше.

КАРЕНИН. Не буду, Сережа. Простил?

СЕРЕЖА. Простил. А мама, видать, сильная, раз ты её не щиплешь?

КАРЕНИН. Думаю, да.

СЕРЕЖА. Значит, видать, сильнее тебя?

КАРЕНИН. Думаю, что сильнее.

СЕРЕЖА. А чего ж ты на ней женился – на такой сильной?

КАРЕНИН. Я люблю её, Сережа.

СЕРЕЖА. А она тебя не любит, видать?

КАРЕНИН. Почему же?

СЕРЕЖА. Слабых разве можно?

КАРЕНИН. Можно.

СЕРЕЖА. Я слабых не люблю.

КАРЕНИН. А меня?

СЕРЕЖА (задумался). То – другое. Ты же папа.

КАРЕНИН. Вот видишь... Любовь разная, Сережа. Значит и мама меня любит. Сережа сел на постели.

СЕРЕЖА. А почему ты старый, а мама – молодая?

КАРЕНИН. Я не старый.

СЕРЕЖА. А какой же тогда?

КАРЕНИН. Я, Сережа, ... другой...

СЕРЕЖА. Какой другой?

КАРЕНИН. Пожилой...

СЕРЕЖА. Это как так?

КАРЕНИН. Пожил когда... Ты, Сережа, не спрашивай меня об этом. Давай, лучше я тебя спрошу...

СЕРЕЖА. Про что ты меня спросишь?

КАРЕНИН (*голос его задрожал*). Ну, вот про маму спрошу...

СЕРЕЖА. Что же про маму?

КАРЕНИН. Где вы с ней бывали, спрошу...

СЕРЕЖА. В гостях бывали.

КАРЕНИН. В хороших гостях?

СЕРЕЖА. Не знаю, меня с нянькой нерусской оставляли.

КАРЕНИН. А мама что же?

СЕРЕЖА. А мама в другие гости тогда ездила.

КАРЕНИН. Это куда же?

СЕРЕЖА. А я почему знаю? Мне не говорили. Я с нянькой был.

КАРЕНИН. И что же нянька?

СЕРЕЖА. Нехорошая. Луком пахла.

КАРЕНИН. Луком пахла? Это скверно... А мама скоро возвратилась?

СЕРЕЖА. Не скоро. Темнело уже.

КАРЕНИН. И вы, что же – домой поехали?

СЕРЕЖА. Поехали, а потом остановились, и мама плакала.

КАРЕНИН. От чего ж она плакала?

СЕРЕЖА. Не говорила от чего. Только: «Боже мой» да «Боже мой» говорила. «Прости меня» да «Прости меня» говорила.

КАРЕНИН. «Прости меня» говорила?

СЕРЕЖА. Много раз «Прости меня» говорила.

КАРЕНИН. А кто ж прости-то?

СЕРЕЖА. Я не понял. Бог, наверно.

КАРЕНИН. Бог, думаешь?

СЕРЕЖА. Бог, думаю.

Молчат.

КАРЕНИН. Вот, Сережа...

СЕРЕЖА. Что?

КАРЕНИН. А про меня ничего не говорила?

СЕРЕЖА. Не говорила.

КАРЕНИН. Не говорила, думаешь?

СЕРЕЖА. Слышал – не говорила.

КАРЕНИН. Ну не говорила, так и не говорила... Ты, Сережа, ей тоже не говори.

СЕРЕЖА. Что же мне не говорить?

КАРЕНИН. Что я тебя спрашивал, не говори.

СЕРЕЖА. А что прощения ты просил, можно говорить?

КАРЕНИН. Это скажи.

СЕРЕЖА. А что тебе их нянька тоже плоха, говорить?

КАРЕНИН. Которая нянька?

СЕРЕЖА. Что луком пахла?

КАРЕНИН. Этого, Сережа, говорить не надо.

СЕРЕЖА. Почему же?

КАРЕНИН. Ты, Сережа, просто не говори. Не надо.

СЕРЕЖА. Ежели не скажу, то могут снова ей отдать.

КАРЕНИН. Не отдадут.

СЕРЕЖА. Обещаешь?

КАРЕНИН. Обещаю. Ты, Сережа, ложись. Ложись.

Сережа ложится.

СЕРЕЖА. А ты что же?

КАРЕНИН. А я пойду, пойду...

Встает, медленно идет из комнаты.

СЕРЕЖА. А ты почему так ходишь?

КАРЕНИН. Как, Сережа, я хожу?

СЕРЕЖА (лежа показывает колченогость). Вот как дед...

КАРЕНИН. Я не так хожу, Сережа...

СЕРЕЖА. Так. Смешно.

КАРЕНИН. Я не так хожу.

Выходит, закрывает дверь. Стоит в коридоре перед зеркалом. Глаза его блестят. Пытается идти на месте, глядя в зеркало. Получается еще нелепее, чем на самом деле. Разглядывает уши. Снова ходит на месте. Опять разглядывает уши. Идет, изучает уши. Стоит перед зеркалом. Наконец, идет в спальню. Анна стит в своей постели. Каренин подходит к ней, хрустя костями, садится на корточки, чуть не завалившись, опускается на колени. Кладет голову ей на грудь. Анна не просыпается.

КАРЕНИН. Я твой муж... Я прощу... Все прощу... Я прощаю...

Глава 7

Спальня. Утро. Каренин под одеялом. Анна стоит над ним.

АННА. Алексей Александрович, это срочное...

Каренин открывает глаза, смотрит на неё.

АННА. Вы позволили себе крайнее...

Каренин моргает, пытаясь вспомнить, что он себе позволил.

АННА. Вы зашли слишком далеко в своих подозрениях. Вы не должны были вмешивать Сережу в это дело. Но теперь сделано, и я вынуждена просить вас перевезти меня на дачу. Вместе с Сережей.

КАРЕНИН. Анна...

АННА. Полагаю, это принесет облегчение всем.

КАРЕНИН. Я одно спросил... хороша ли няня у княгини...

АННА. Вы не одно это спросили. И вы сами знаете, что вы спросили. Это дурно пытаться мальчика подобным.

КАРЕНИН. Няня пахла луком... он сказал...

АННА. Алексей Александрович, вы смешны в своих оправданиях. Я хочу ехать сегодня. Вы устроите?

КАРЕНИН. Анна...

АННА. Со своей стороны вы сможете видеть нас когда угодно. Это подойдет?

КАРЕНИН. Я одно спросил, клянусь. А он и давай рассказывать...

АННА. Алексей Александрович, побойся бога клеветать на ребенка.

КАРЕНИН. Клянусь...

АННА. Ты устроишь наш отъезд?

КАРЕНИН. Я больше не стану этого...

АННА. Полагаю, здесь необходимо кончить. Мы уезжаем сегодня.

Решительно вышла из спальни. Каренин откинул одеяло. Он в одежде и даже в обуви. Недоуменно смотрит на себя, садится. Снимает ботинки...

КАРЕНИН. Да что же это...

Подскакивает, босиком идет в коридор, видит Сережу с деревянной лошадкой в руках. Сережа вжимается в стену. Каренин смотрит на него как на соперника. Анна выходит из комнаты.

АННА. Щипать станете, Алексей Александрович? Щипите!

КАРЕНИН (*вдруг, решительно*). Не стану. Я только одного прошу. Раз все приобрело такие краски. Я прошу вас держаться рамок приличия и не позволять злым языкам чернить мое и ваше имя. Я даю вам свое согласие на ваш отъезд только с этим условием. Вы мне обещаете?

АННА. Обещаю.

КАРЕНИН. Я распоряжусь по вашему отъезду.

АННА. Благодарю вас.

Каренин, не взглянув на Сережу, разворачивается и уходит в спальню. Там он переодевается в ночное и ложится под одеяло. Долго смотрит в потолок. Накрывается с головой.

Глава 8

Ночь. Каренин со свечей идет по коридору. Он в одних штанах и слегка пьян. Заходит в спальню, берет с тумбы толстую книгу. Сидя читает, тыча свечой почти в самые страницы. Вдруг начинает читать вслух. Коряво, нескладно, почти по-детски.

КАРЕНИН. «Он не знал, поздно ли, рано ли. Свечи уже все догорали. Долли только что была в кабинете и предложила доктору прилечь. Левин сидел, слушая рассказы доктора о шарлатане магнетизере, и смотрел на пепел его папироски. Был период отдыха, и он забылся. Он совершенно забыл о том, что происходило теперь. Он слушал рассказ доктора и понимал его. Вдруг раздался крик, ни на что не похожий. Крик был так страшен, что Левин даже не вскочил, но, не переводя дыхания, испуганно-вопросительно посмотрел на доктора. Доктор склонил голову набок, прислушиваясь, и одобрительно улыбнулся. Все было так необыкновенно, что уж ничто не поражало Левина. «Верно, так надо», – подумал он и продолжал сидеть. Чей это был крик? Он вскочил, на цыпочках вбежал в спальню, обошел Лизавету Петровну, княгиню и стал на свое место, у изголовья. Крик затих, но что-то переменялось теперь. Что – он не видел и не понимал и не хотел видеть и понимать. Но он видел это по лицу Лизаветы Петровны: лицо Лизаветы Петровны было строго и бледно и все так же решительно, хотя челюсти ее немного подрагивали и глаза ее были пристально устремлены на Кити. Воспаленное, измученное лицо Кити с прилипшею к потному лицу прядью волос было обращено

к нему и искало его взгляда. Поднятые руки просили его рук. Схватив потными руками его холодные руки, она стала прижимать их к своему лицу.

– Не уходи, не уходи! Я не боюсь, я не боюсь! – быстро говорила она. – Мама, возьмите сережки. Они мне мешают. Ты не боишься? Скоро, скоро, Лизавета Петровна...

Она говорила быстро, быстро и хотела улыбнуться. Но вдруг лицо ее исказилось, она оттолкнула его от себя.

– Нет, это ужасно! Я умру, умру! Поди, поди! – закричала она, и опять послышался тот же ни на что не похожий крик.

Левин схватился за голову и выбежал из комнаты.

– Ничего, ничего, все хорошо! – проговорила ему вслед Долли.

Но, что бы они ни говорили, он знал, что теперь все погибло. Прислонившись головой к притолоке, он стоял в соседней комнате и слышал чей то никогда не слыханный им визг, рев, и он знал, что это кричало то, что было прежде Анной. Уже ребенка он давно не желал. Он теперь ненавидел этого ребенка. Он даже не желал теперь ее жизни, он желал только прекращения этих ужасных страданий.

– Доктор! Что же это? Что ж это? Боже мой! – сказал он, хватая за руку вошедшего доктора.

– Кончается, – сказал доктор. И лицо доктора было так серьезно, когда он говорил это, что Алексей Александрович понял: кончается в смысле – умирает.

Не помня себя, он вбежал в спальню. Первое, что он увидел, это было лицо Лизаветы Петровны. Оно было еще нахмуренное и строже. Лица Анны не было. На том месте, где оно было прежде, было что-то страшное и по виду напряжения и по звуку, выходявшему оттуда. Он припал головой к дереву кровати, чувствуя, что сердце его разрывается. Ужасный крик не умолкал, он сделался еще ужаснее и, как бы дойдя до последнего предела ужаса, вдруг затих. Алексей Александрович не верил своему слуху, но нельзя было сомневаться: крик затих, и слышалась тихая суетня, шелест и торопливые дыханья, и ее прерывающийся, живой и нежный, счастливый голос тихо произнес: «Кончено».

Он поднял голову. Бессильно опустив руки на одеяло, необычайно прекрасная и тихая, она безмолвно смотрела на него и хотела и не могла улыбнуться.

И вдруг из того таинственного и ужасного, нездешнего мира, в котором он жил эти двадцать два часа, Алексей Александрович мгновенно почувствовал себя перенесенным в прежний, обычный мир, но сияющий теперь таким новым светом счастья, что он не перенес его. Натянутые струны все сорвались. Рыдания и слезы радости, которых он никак не предвидел, с такою силой поднялись в нем, колебля все его тело, что долго мешали ему говорить.

Упав на колени пред постелью, он держал пред губами руку жены и целовал ее, и рука эта слабым движением пальцев отвечала на его поцелуи. А между тем там, в ногах постели, в ловких руках Лизаветы Петровны, как огонек над светильником, колебалась жизнь человеческого существа, которого никогда прежде не было и которое так же, с тем же правом, с тою же значительностью для себя, будет жить и плодить себе подобных.

– Жив! Жив! Да еще мальчик! Не беспокойтесь! – услышал Алексей Александрович голос Лизаветы Петровны, шлепавшей дрожавшею рукой спину ребенка... шлепавшей дрожавшею рукой спину ребенка...»

Каренин плачет. Книга валится из его рук. Свеча дрожит. Он кое-как ставит ее на тумбу. Поднимается на ослабших ногах, подходит к пустой постели Анны.

КАРЕНИН (*задыхаясь от слез*). ...шлепавшей дрожавшею рукой спину ребенка... Сооружает из одеяла что-то отдаленно похожее на женскую фигуру. Торжествующе оглядывает это свое творение. Улыбается заплаканным лицом. Ложится рядом, прижимается, утыкается лицом туда, где, по его мнению, должна находиться грудь. И через секунду засыпает.

Глава 9

Увешанный портретами кабинет Лидии Ивановны. На круглом столе накрыта скатерть, стоит китайский прибор и серебряный спиртовой чайник. Лидии Ивановны нет. Каренин мнется в её ожидании, не находя покоя рукам. Под шум шелкового платья появляется графиня. Каренин встает. Лидия Ивановна проходит за стол, и они оказываются в том самом положении, что и в предыдущую их встречу. Только наоборот.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Весьма рада вашему визиту, Алексей Александрович.

КАРЕНИН. Лидия Ивановна, в прошлую нашу встречу...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Боюсь, мы не поняли друг друга в прошлую встречу.

КАРЕНИН. Как вы правильно это выразили.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Но то – в прошлом.

КАРЕНИН. Благодарю вас, Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. С чем же вы пожаловали нынче?

КАРЕНИН. Большею частью загладить свою вину.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я принимаю ваш порыв. Вы же помните слова о щеке и кафтане?

Пусть это будет моим кафтаном для вас.

КАРЕНИН. Благодарю вас.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Смею заметить, Алексей Александрович, что ваш внешний вид немного беспокоит меня. Вы не больны?

КАРЕНИН. Я чуть устал. Дело о инозем... последнее дело трудно дается мне.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я буду настаивать, чтобы вас осмотрел доктор.

КАРЕНИН. Я весь в вашей власти.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы бесценный для России человек, и я настаиваю на этом ради России.

КАРЕНИН. Я все сделаю, как вы скажите.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Тогда не станем откладывать это в долгий ящик – я пошлю за доктором прямо сейчас.

КАРЕНИН. Как вам угодно.

Лидия Ивановна звонит в звонок. Появляется Лакей.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Пошли за доктором.

ЛАКЕЙ. Слушаю с.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. И пусть поторопятся. Алексей Александрович нехорош.

ЛАКЕЙ. Слушаю с.

Уходит.

КАРЕНИН. Право мне неловко от вашей заботы, графиня.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это забота более о судьбе России. А доктор чудесный и живет рядом. А пока предлагаю китайского чаю.

КАРЕНИН. С удовольствием.

Лидия Ивановна наливает чай.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Китайский чай чрезвычайно полезен при утомлениях. Не понимаю, почему его не дают рабочим. Все как один беспрестанно говорят о производительности труда, а решить китайский чай для рабочих не могут. Если бы вы в комитете подняли этот вопрос, думаю, он бы решился положительно.

КАРЕНИН. В ближайшее время я постараюсь это поднять.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. И что еще хорошее в китайском чае, что он не требует сахара. Не каждый рабочий может позволить себе сахар, ведь так?

КАРЕНИН. Вы правы, графиня.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы сейчас сами убедитесь в его силе.

Протягивает Каренину чашку. Каренин делает глоток. Кивает.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Чувствуете прилив сил?

КАРЕНИН. Чувствую...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вот. А они никак не признают его пользу. Прямо как заговор ей богу.

КАРЕНИН. Я хотел вас спросить, Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Никаких секретов от вас, Алексей Александрович... Чай мне привез один знаменитый путешественник. Вот вам его брошюра. Убедительно прошу прочесть. Человек весьма интересный и нужный.

Протягивает Каренину брошюру. Каренин принимает брошюру, начинает листать.

КАРЕНИН. Я непременно прочту.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Весьма все интересно.

КАРЕНИН (кивает). Я вас еще одно хотел спросить, Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Что же вы хотели спросить?

КАРЕНИН. Я заметил, что вы все больше нынче городской житель. Город утомляет. Бываете ли вы нынче на даче в Петергофе?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Почему вас это интересует?

КАРЕНИН. Не то, чтобы... но... город утомляет... И... Анна Аркадьевна... она изъявила желание... я вынужден был уступить ей... А вы у нас в соседстве и...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы предлагаете мне сделаться шпионкой за ней?

КАРЕНИН. Что вы?! Как можно? Анна Аркадьевна не нуждается... Но ей может потребоваться некоторая помощь...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Помощь в чем же?

КАРЕНИН. Дачная жизнь непроста... Тяжела...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Боюсь, ее дачная жизнь весьма беззаботна. А помощницей или, правильной сказать, сообщницей ей удачно выступает княгиня Бетси...

Входит Лакей.

ЛАКЕЙ. Доктор пришли-с.

КАРЕНИН. Уже?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Пригласи.

КАРЕНИН (*торопливо*). Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я не желаю иметь никаких сношений с вашей женой.

КАРЕНИН. Я более беспокоюсь за сына...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. А присутствие ребенка рядом... вы знаете, как я могу это назвать, я считаю преступным.

Каренин хочет что-то возразить, но тут входит доктор.

ДОКТОР. Как рад, Лидия Ивановна, что не забываете обо мне.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Дело срочное, доктор. Вот наш пациент.

Каренин покорно кивает. Доктор раскрывает чемодан.

ДОКТОР. Ну-с. Раздевайтесь, голубчик.

КАРЕНИН. В другой раз было бы удобнее...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Об этом не может быть и речи. Раздевайтесь.

ДОКТОР. Раздевайтесь...

Лидия Ивановна и доктор стоят над Карениным, словно на допросе. Каренин расстегивает крючки сюртука. Умоляюще смотрит на Лидию Ивановну.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Раздевайтесь, Алексей Александрович. Теперь уж вам не открутиться.

КАРЕНИН (вдруг отыскав козырь). Я не могу при вас.

Застегивает крючки.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА (покраснела). Право, что же это я. Доктор, осмотрите его хорошенько. Это бесценный для России человек.

Направляется к выходу.

ДОКТОР. В лучшем виде, графиня. В лучшем виде.

Лидия Ивановна выходит.

ДОКТОР. Ну-с, голубчик.

Каренин снимает сюртук. Доктор оглядывает его неспортивный торс.

ДОКТОР. Не Самсон! Далеко не Самсон.

Каренин складывает руки на груди, пытаясь прикрыть вытирающий живот и дряблую грудь.

ДОКТОР. Сахару много едите?

Каренин кивает.

ДОКТОР. Вот и результат. *(Щупает руку Каренина.)* Бицепса-то и не сыскать. А дамам, голубчик, им бицепсы да трицепсы подавай. С дамами у вас как?

КАРЕНИН (отстраняется от ощупываний доктора). Ваши вопросы я нахожу неуместными.

ДОКТОР. И зря-с, голубчик. Мужское здоровье целиком и полностью завязано на половой сфере. Тут вам и сердце, и любые сосуды в мозгу. Все подчинено этой сфере. Так довольна ли вами жена?

КАРЕНИН (хватает сюртук, одевается). Моя жена всем довольна...

ДОКТОР. Нынче этим не каждый может похвастаться.

КАРЕНИН. Не вижу надобности этим хвастаться.

ДОКТОР. Напротив, мужская сила на то и дана, чтобы выпячивать ее. Вот, допустим, возьмем рога у оленя или быка... Чего же вы оделись?

КАРЕНИН. Потому как я вам не олень и не бык...

Выходит.

ДОКТОР. Куда же вы, голубчик?

Каренин быстрым шагом идет по коридору.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Алексей Александрович...

Каренин, не оборачиваясь, выбегает из дома графини.

КАРЕНИН (себе под нос). Это надо решить...

Глава 10

Гостиница. Номер Степана Аркадьича. Каренин сидит на краешке стула. Видно, что ему неловко. Степан Аркадьич растирает полотенцем мохнатый торс.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Ну вот я и готов тебя слушать, дорогой зять.

КАРЕНИН. Я пришел поставить вас в известность, что начинаю дело развода с вашей сестрой, моею женой.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Нет, Алексей Александрович, что ты говоришь!

КАРЕНИН. Это так.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Извини меня, я не могу и не могу этому верить...

КАРЕНИН. Да, я поставлен в тяжелую необходимость требовать развода.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Я одно скажу, Алексей Александрович. Я знаю тебя за отличного, справедливого человека, знаю Анну – извини меня, я не могу переменить о ней мнения – за прекрасную, отличную женщину, и потому, извини меня, я не могу верить этому. Тут есть недоразумение...

КАРЕНИН. Да, если б это было только недоразумение... Но я поставлен в положение, когда даже визит доктора неприятен мне. Это выше моих сил.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Позволь, я понимаю. Но, разумеется... одно: не надо торопиться. Не надо, не надо торопиться!

КАРЕНИН. Я не торопился, а советоваться в таком деле ни с кем нельзя. Я твердо решил.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Это ужасно! Я бы одно сделал, Алексей Александрович. Умоляю тебя, сделай это! Дело еще не начато, как я понял. Прежде чем ты начнешь дело, повидайся с Анной, поговори с ней.

КАРЕНИН. Боюсь, я не вижу...

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Ради бога, поговори с ней! Сделай мне эту дружбу, умоляю тебя!

КАРЕНИН. Не полагаю, что это нужно ей.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Нужно, Алексей Александрович, дорогой! Нужно! Тем лучше, что сегодня скачки, и она там будет. Я беру тебя с собою и все решу о вашей встрече. Сделай мне дружбу.

КАРЕНИН. Что же за скачки?

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Офицерские скачки с препятствиями. Но нам разве они важны? Я все решу о вашей встрече. Едем?

КАРЕНИН. Это сейчас нужно решить?

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Сию же минуту. Я в самый раз готовился ехать.

КАРЕНИН. Мне необходимо обдумать это.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Никаких обдумываний, дорогой зять! Едем немедленно. *Одевается, выводит Каренина из номера. Идут по коридору.*

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Уверен, что тут есть недоразумение, и весьма надеюсь на положительный исход в его разрешении. Анна – прекрасная женщина и не могла дать повода усомниться в этом.

КАРЕНИН. Иной раз я думаю, что это только наваждение. Я прежде никогда не испытывал такого. Словно с ума сошел.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Поверь мне, эти твои мысли самые верные.

КАРЕНИН. Если это так, то как ей простить меня.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Анна, способна простить, дорогой зять. И простит...

КАРЕНИН. Мне ужасно стыдно перед ней...

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Прочь стыд. Если бы я не говорил бы себе это всякий раз, как поддаюсь очередному дурману, то давно бы сгорел.

КАРЕНИН. Что же я скажу ей?...

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Язык сам найдет нужные пути. Уж поверь мне, как ни трудно мне было подобрать слова в прошлых моих объяснениях с Долли, но язык сам их и подобрал. А объяснения были весьма неприятные и мне, и ей. А тут – подозрения. Пустяк!

КАРЕНИН. Только ли подозрения?

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Только они, дорогой зять. Ничего не могло быть. Вздор один...
Выходят из гостиницы. Степан Аркадьевич свистит извозчику. У Каренина вид бычка, которого ведут на бойню.

Глава 11

Гипподром. Толпа солдат. Кипящие народом беседки. Степан Аркадьич и Каренин пробираются к месту своего назначения. Анна сидит в беседке с княгиней Бетси.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Вот она!

Идут к Анне. Каренин держится за спиной Степана Аркадьича.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Сестра, ты божественна. Позволь поцеловать твою ручку.
Целует Анне руку.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Гляньте, с кем я!

Отходит в сторону, демонстрируя Каренина.

БЕТСИ. Алексей Александрович! Вот номер. Вы не скачете?

КАРЕНИН. Моя скачка труднее.

БЕТСИ. В чем же ваша скачка?

Степан Аркадьевич жестом показывает Каренину, что еще рано говорить о деле.

КАРЕНИН. Дела комитета...

АННА. Ты очень мил, что приехал.

Степан Аркадьевич делает Каренину одобряющий жест. Каренин целует Анне руку.

КАРЕНИН. Как Сережа? Вырос ли?

АННА. Я рядом, потому трудно замечать такое.

КАРЕНИН. Должен вырасти. Дети быстро растут.

Анна машинально трет то место, куда Каренин поцеловал ее.

БЕТСИ. Вот уж не думала увидеть вас на скачках, Алексей Александрович. Что такое могло вас в этом привлечь?

КАРЕНИН. Спорт, по моему мнению, имеет большое значение...

БЕТСИ. Никогда не замечала, что вы близки спорту.

КАРЕНИН. Безобразный спорт кулачного боя или испанских тореадоров есть признак варварства. Но специализированный спорт есть признак развития.

БЕТСИ (с иронией). Вы, как всегда, чрезвычайно умны, Алексей Александрович...

КАРЕНИН. Не нахожу мои слова...

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Княгиня, пари! За кого вы держите?

БЕТСИ. Мы с Анной за князя Кузовлева.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Я за Вронского. Пара перчаток.

БЕТСИ. Идет!

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Дали!

Толпа зрителей поднялась со своих мест. Анна схватила бинокль, устремила взгляд вдаль. Лицо ее бледно и строго. Каренин смотрит на неё.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ (Каренину). Не время.

Каренин не отвечает. Смотрит на Анну, она следит за одним из скачущих. Вдруг оборачивается на Каренина.

АННА. Что тебе?

Каренин отворачивается.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Смотрите! Кузовлев ваш упал, княгиня!

БЕТСИ. Это разве Кузовлев?

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. А кто же еще! Еще один! Вот и скачки! Просто свалка! Вронский упал! Это Вронский упал?

БЕТСИ. Вронский...

Анна вскочила с места. На её лице ужас. Толпа бежит к упавшим.

СТЕПАН АРКАДЬИЧ. Вот свалка!

Бежит в сторону скакавших. Бетси бежит за ним.

АННА. Пойдемте туда!

КАРЕНИН. Пойдемте, если вам угодно.

Протягивает ей руку. Анна отворачивается от руки.

АННА. Стива! Стива!

Пытается выйти из беседки, но Каренин стоит у нее на пути. Теперь они в беседке одни.

КАРЕНИН. Я еще раз предлагаю вам свою руку, если вы хотите идти.

АННА. Нет, нет, оставьте меня, я останусь.

Садится.

КАРЕНИН. Как хотите. Мы можем быть здесь. *(Тоже сел.)* Как, однако, мы все склонны к этим жестоким зрелищам...

АННА *(пытается разглядеть упавших в бинокль).* Что? Я не понимаю...

КАРЕНИН. Я должен сказать вам, что те мысли в отношении вас, которые я смел высказывать прежде...

АННА. Я не хочу вас слышать.

КАРЕНИН. Я приехал объяснить и намерен это сделать. Те мысли вдруг стали мне казаться наваждением, но видя отчаяние, которое вы не умели скрыть при падении одного из ездоков...

АННА. Что вам до этого?! Он там, а вы тут!

КАРЕНИН. Мои мысли...

АННА. Ваши мысли правильные!

КАРЕНИН. Я могу ошибаться...

АННА. Нет, вы не ошиблись. Вы не ошиблись. Я была и не могу не быть в отчаянии. Я слушаю вас и думаю о нем. Я люблю его, я его любовница, я не могу переносить, я боюсь, я ненавижу вас... Делайте со мной что хотите.

Каренин сел, кивнул.

АННА. Вы довольны? Более того, я беременна его ребенком. Выпустите меня.

КАРЕНИН. Я принес вам деньги на расходы.

АННА. Мне не надо ваших денег. Выпустите меня.

Каренин сдвинул ноги в сторону. Анна выскочила из беседки, побежала к упавшим. Каренин долго глядит перед собой, потом поднимает бинокль. Разглядывает в него свои ноги. Рот его искажается как у ребенка, внезапно зашибшего колено, но глаз за биноклем не видно.

Глава 12

Дача Карениных. Комната Анны. Каренин роется в ящике письменного стола. Входит Анна. Видно, что она только вернулась со скачек.

АННА. Что вам нужно?

КАРЕНИН. Письма вашего любовника.

Анна подходит к столу, быстро затворяет ящик.

АННА. Их здесь нет.

Каренин отталкивает ее, хватая из стола портфель. Анна пытается вырвать портфель.

АННА. Это не то!

Каренин снова толкает ее.

КАРЕНИН. Сядьте!

Анна садится.

КАРЕНИН. Надеюсь, ваш любовник сломал шею?

Берет со стола карандаш и ломает его.

АННА. Этой новой черты – жестокости – я не знала еще в вас.

КАРЕНИН. Вы называете жестокостью то, что муж всячески старается удержать жену. Это жестокость?

АННА. Это хуже жестокости, это подлость, если уже вы хотите знать!

КАРЕНИН. Нет! Подлость? Если вы хотите употребить это слово, то подлость – это бросить мужа, сына для любовника и есть хлеб мужа!

АННА. Вы не можете описать мое положение хуже того, как я сама его понимаю...

КАРЕНИН. Ваше положение? Не думаю, что вам интересно мое положение. Положение, когда даже визит доктора... Вы растоптали меня и теперь говорите о своем положении. Я ли поставил вас в это положение? А в мое поставили меня вы со своим любовником. Но теперь я приму меры, чтобы положение это кончилось...

АННА. Скоро, скоро оно кончится и так...

Слезы выступили у нее на глазах.

КАРЕНИН. Не пытайтесь разжалобить меня. Оно кончится скорее, чем вы придумали со своим любовником! Вам нужно удовлетворение животной страсти...

АННА. Алексей Александрович! Я не говорю, что это невеликодушно, но это непорядочно – бить лежачего.

КАРЕНИН. Да, вы только себя помните, но страдания человека, который был вашим мужем, вам не интересны. Вам все равно, что вся жизнь его разрушилась, что он пеле... пеле... пелестрадал.

АННА. Перестрадал. Способны ли вы...

Каренин зло посмотрел на нее.

КАРЕНИН. Вы будете иметь известие о моем решении чрез адвоката, которому я поручу дело развода. Сын же мой переедет к сестре...

АННА. Вам нужен Сережа, чтобы сделать мне больно? Вы же не любите его... Оставьте Сережу.

КАРЕНИН. Да, я потерял даже любовь к сыну, потому что с ним связано мое отвращение к вам. Но я все-таки возьму его. Прощайте!

Анна встает у него на пути.

АННА. Алексей Александрович, оставьте Сережу! Я более ничего не имею сказать. Оставьте Сережу до моих... Я скоро рожу, оставьте его!

КАРЕНИН. Вы недостойны жалости...

Отталкивает ее и выходит. Слышны рыдания Анны. В коридоре стоит Сережа. Сжимает в руках кочергу.

СЕРЕЖА. Ты зачем ее щипал?

КАРЕНИН. А! Молодой человек! Идите к себе.

СЕРЕЖА. Вы зачем ее щипали?

КАРЕНИН. Это с меня ощипали все перья, молодой человек.

СЕРЕЖА. Просите прощения сейчас же.

КАРЕНИН. Я, Сережа, только в том виноват, что стар и далеко не Самсон. Я только в том виноват, что сомневаюсь. Я только в том виноват, что не сочный и сильный, Сережа...

СЕРЕЖА. Чего же она плачет?

КАРЕНИН. Я не знаю, Сережа, я не знаю.

Пошел по коридору мимо Сережи. Сережа смотрит ему вслед.

Глава 13

Приемная комната адвоката. Старушка, молодая купчиха и три господина ожидают приема. Входит Каренин, подступает к помощнику.

ПОМОЩНИК. Что вам угодно?

КАРЕНИН. Я имею дело до адвоката.

ПОМОЩНИК. Адвокат занят.

КАРЕНИН. Не может ли он найти время?

ПОМОЩНИК. У него нет свободного времени, он всегда занят... Извольте подождать.

КАРЕНИН (*протягивает карточку*). Так не потрудитесь ли подать мою карточку?
Помощник берет карточку, долго разглядывает ее, идет за дверь. Каренин тайком оглядывает посетителей. Выходит помощник.

ПОМОЩНИК. Сейчас выйдут...

Садится за стол, тишет. Выглядывает нарядный, как жених, адвокат.

АДВОКАТ. Пожалуйте...

Каренин проходит в приемную. Адвокат садится на председательское место. Указывает Каренину на кресло.

АДВОКАТ. Не угодно ли?

Каренин садится, и в это самое мгновение адвокат резким шлепком бьет моль. Каренин вздрагивает, удивленно смотрит на руки адвоката.

КАРЕНИН. Прежде чем начать говорить о моем деле, я должен заметить, что дело, о котором я имею говорить с вами, должно быть тайной.

АДВОКАТ. Я бы не был адвокатом, если бы не мог сохранять тайны, вверенные мне. Но если вам угодно подтверждение...

КАРЕНИН. Вы знаете мою фамилию?

АДВОКАТ. Знаю вас и вашу полезную деятельность, как и всякий русский.
Снова звонко ловит моль. Каренин вздрагивает.

АДВОКАТ (*разглядывает останки моли на руке*). Ну же...

Каренин, тоже смотревший на эту руку, поднимает глаза.

КАРЕНИН. Я имею несчастье быть обманутым мужем и желаю законно разорвать сношения с женою, то есть развестись, но притом так, чтобы сын не оставался с матерью.

АДВОКАТ (*очень неразборчиво*). Прелюбодеяние?

КАРЕНИН. Что?

АДВОКАТ. Вы желаете моего содействия для совершения развода?

КАРЕНИН. Да, именно, но должен предупредить вас, что я не рискую злоупотребить вашим вниманием. Я приехал только предварительно посоветоваться с вами. Я желаю развода, но для меня важны формы, при которых он возможен.

АДВОКАТ. О, это всегда так и это всегда в вашей воле.

КАРЕНИН. Хотя в общих чертах наши законоположения об этом предмете мне известны, я бы желал знать вообще те формы, в которых на практике совершаются подобного рода дела.

АДВОКАТ (*неразборчиво одновременно хлопнув моль*). Зачем это, она и так скоро умрет... (*Разборчиво.*) Вы желаете, чтобы я изложил вам те пути, по которым возможно исполнение вашего желания.

Каренин следит за его руками, кивает.

АДВОКАТ. Развод по нашим законам возможен, как вам известно, в следующих случаях: (*Загибает пальцы.*) физические недостатки супругов, затем безвестная пятилетняя отлучка, затем прелюбодеяние... прелюбодеяние... Подразделения этого следующие: физические недостатки мужа или жены, затем прелюбодеяние мужа или прелюбодеяние жены. Прелюбодеяние жены. Это взгляд теоретический, но я полагаю, что вы сделали мне честь обратиться ко мне для того, чтоб узнать практическое приложение. И потому, руководствуясь antecedентами, я должен доложить вам, что случаи разводов все приходят к следующим: физических недостатков нет, как я могу понимать? и также безвестного отсутствия?..

КАРЕНИН. Нет.

АДВОКАТ. Что же мы имеем в остатке?

Глядит на Каренина. Делает рывок за молью, но не ловит.

АДВОКАТ. Так что же мы имеем в остатке?

Каренин молчит.

АДВОКАТ. А имеем мы – прелюбодеяние одного из супругов и уличение преступной стороны по взаимному соглашению и, помимо такого соглашения, уличение невольное. Должен сказать, что последний случай редко встречается в практике. Самое обычное и простое, разумное, я считаю, есть прелюбодеяние по взаимному соглашению. Я бы не позволил себе так выразиться, говоря с человеком неразвитым, но полагаю, что для нас это понятно.

КАРЕНИН. Тут только один случай возможен – уличение невольное, подтвержденное письмами, которые я имею.

АДВОКАТ. Извольте видеть.

Каренин дает ему письма. Адвокат с легкой ухмылкой изучает.

АДВОКАТ (читает). «Я не могу не помнить того, что есть моя жизнь. За минуту этого счастья...». Прелестно. Ровно Тристан и Изольда. Или как вам это: «Ни я, ни вы не смотрели на наши отношения как на игрушку, а теперь наша судьба решена»...

КАРЕНИН. Простите...

АДВОКАТ. Простите.

КАРЕНИН. Я могу полагать, что при подобных уликах совершение развода возможно.

АДВОКАТ. Возможно все, если вы предоставите мне полную свободу действий.

КАРЕНИН. Я даю вам свободу действий.

АДВОКАТ. Очень хорошо с. Я сделаю все в лучшем виде.

КАРЕНИН. Сообщите мне о движении...

Направился к выходу.

АДВОКАТ. Однако стоит подождать, и дело решится само...

Пришелкнул моль. Каренин обернулся. Адвокат почтительно поклонился. Каренин машинально поклонился и вышел.

Глава 14

Дом Каренина. Накрыт стол для ужина. Каренин ужинает в одиночестве. Входит лакей.

ЛАКЕЙ. Две телеграммы принесли, ваше превосходительство. Подать или после?

КАРЕНИН. Подай.

Лакей идет с телеграммой.

КАРЕНИН. Прочти сам.

ЛАКЕЙ (читает). «Алексей Александрович, сообщаем вам о назначении Стремнова...»

КАРЕНИН. Эту брось.

Лакей убирает телеграмму.

КАРЕНИН. Прямо брось. Кого бог хочет погубить, того лишает разума. Если они не видят, что губят свой престиж этим назначением, то следует бросить. Потому – брось.

ЛАКЕЙ. На пол?

КАРЕНИН. На пол.

Лакей аккуратно бросает телеграмму.

КАРЕНИН. И наступи на нее ногою. Все пошлое и вредное нужно топтать незамедлительно. А преступное следует уничтожать и не давать более шансы. Наступи на нее ногою, чего стоишь.

Лакей наступает на телеграмму.

КАРЕНИН. Другая в том же роде? Читай...

ЛАКЕЙ. Эта, ваше превосходительство, от... Анны Аркадьевны...

КАРЕНИН. Туда же ее.

Лакей роняет телеграмму.

КАРЕНИН. Стой. Что она?

Лакей поднимает телеграмму.

КАРЕНИН. Читай.

ЛАКЕЙ. «Умираю, прошу, умоляю приехать. Умру с прощением спокойнее».

Каренин усмехается.

КАРЕНИН. Читай еще.

ЛАКЕЙ. «Умираю, прошу, умоляю приехать. Умру с прощением спокойнее».

КАРЕНИН. Что им надо от меня?

ЛАКЕЙ. Не могу знать, ваше превосходительство.

КАРЕНИН. К чему они ведут?

Лакей жмет плечами.

КАРЕНИН. Я уже все забыл. Для меня никого нет. И что же они?.. Что там с ней? Болезнь родов?

ЛАКЕЙ. Не могу знать, ваше превосходительство.

КАРЕНИН. Не сказано?

ЛАКЕЙ. Ничего более.

КАРЕНИН. Болезнь родов, видимо... С Сережей такое было. И что я могу тут решить? Я не доктор... Что там еще сказано?

ЛАКЕЙ. Ничего.

КАРЕНИН. Не может такого быть. Дай.
Лакей дает телеграмму. Каренин читает.

КАРЕНИН. А кто принес?

ЛАКЕЙ. Человек ихний.

КАРЕНИН. Здесь?

ЛАКЕЙ. Ушел.

КАРЕНИН. Почему же отпустили?

ЛАКЕЙ. Ответу не требовал, вот и отпустили.

КАРЕНИН. Вот и отпустили... Такие дела решать надо. Болезнь родов у нее, думаю, а вы отпустили.

ЛАКЕЙ. Не могли знать.

КАРЕНИН. Карету прикажи подать.

ЛАКЕЙ. Слушаюсь, ваше превосходительство.
Пошел.

КАРЕНИН. Стой.
Лакей оборачивается.

КАРЕНИН. Про болезнь родов что знаешь?

ЛАКЕЙ. Ничего не знаю, ваше превосходительство.

КАРЕНИН. Дура ты потому что. Иди.
Лакей выходит. Каренин снова читает телеграмму. Аккуратно складывает ее и, понюхав, кладет в карман.

Глава 15

Дача Карениных. Ночь. Каренин поднимается к двери. Швейцар открывает ему.

КАРЕНИН. Что барыня?

ШВЕЙЦАР. Вчера разрешились благополучно.

КАРЕНИН. Разрешилась?

ШВЕЙЦАР. Так точно, ваше превосходительство.

КАРЕНИН. А здоровье?

ШВЕЙЦАР. Очень плохи. Вчера был докторский съезд, и теперь доктор здесь.

КАРЕНИН. Возьми пальто.

Скидывает пальто. Швейцар вешает его рядом с военным.

КАРЕНИН. Кто здесь?

ШВЕЙЦАР. Доктор, акушерка и граф Вронский.

Каренин замирает при упоминании о Вронском, смотрит на военное пальто. Выходит акушерка в чепце с лиловыми лентами. Каренин видит, что это та же акушерка, что принимала Сережу.

АКУШЕРКА. Слава богу, что вы приехали! Только об вас и об вас...

Берет Каренина за руку, ведет в спальню.

ГОЛОС ДОКТОРА. Дайте же льду скорее!

Вронский сидит у входа в спальню, плачет, закрыв лицо руками. Вдруг подскакивает, с ужасом смотрит на Каренина. Опять садится, втягивает голову в плечи.

ВРОНСКИЙ. Она умирает. Доктора сказали, что нет надежды. Я весь в вашей власти, но позвольте мне быть тут... впрочем, я в вашей воле, я при...

Каренин затыкает уши и входит в спальню. Анна в постели под одеялами. Глаза ее горят, щеки рдеют румянцем.

АННА. Потому что Алексей, я говорю про Алексея Александровича (какая странная, ужасная судьба, что оба Алексеи, не правда ли?), Алексей не отказал бы мне. Я бы забыла, он бы простил... Да что ж он не едет? Он добр, он сам не знает, как он добр. Ах, боже мой, какая тоска! Дайте мне поскорее, поскорее воды! Ах, это ей, девочке моей,

будет вредно! Ну, хорошо, ну дайте ей кормилицу. Ну, я согласна, это даже лучше. Он приедет, ему больно будет видеть ее. Отдайте ее.

АКУШЕРКА. Анна Аркадьевна, он приехал. Вот он!

Анна смотрит на Каренина, но не видит его.

АННА. Какой вздор! Да дайте мне ее, девочку, дайте! Он еще не приехал. Вы оттого говорите, что не простит, что вы не знаете его. Никто не знал. Одна я, и то мне тяжело стало. Его глаза, надо знать, у Сережи точно такие же, и я их видеть не могу от этого. Дали ли Сереже обедать? Ведь я знаю, все забудут. Он бы не забыл. Надо Сережу перевести в угольную и Мериет попросить с ним лечь.

КАРЕНИН. Так надо?

ДОКТОР. Что надо?

КАРЕНИН. Кончается?

ДОКТОР. Мы не знаем.

Анна вдруг видит Каренина.

АННА. Нету, нет, я не боюсь его, я боюсь смерти. Алексей, подойди сюда. Я тороплюсь оттого, что мне некогда, мне осталось жить немного, сейчас начнется жар, и я ничего уж не пойму. Теперь я понимаю, и все понимаю, я все вижу.

Каренин пятится.

АННА. Алексей, поди!

Каренин подходит. Анна хватает его за руки.

АННА. Подожди, ты не знаешь... Пойдите, пойдите... Да, да, да. Вот, что я хотела сказать. Не удивляйся мне. Я все та же... Но во мне есть другая, я ее боюсь – она полюбила того, и я хотела возненавидеть тебя и не могла забыть про ту, которая была прежде. Та – не я. Теперь я – настоящая, я вся. Я теперь умираю, я знаю, что умру, спроси у него. Я и теперь чувствую, вот они, пуды на руках, на ногах, на пальцах. Пальцы вот какие – огромные! Но это все скоро кончится... Одно мне нужно – ты прости меня, прости совсем! Я ужасна, но мне няня говорила – святая мученица – как ее звали? – она хуже была. И я поеду в Рим, там пустыня, и тогда я никому не буду мешать, только Сережу возьму и девочку... Нет, ты не можешь простить! Я знаю, этого нельзя простить! Нет, нет, уйди, ты слишком хорош!

Толкает Каренина одной рукой, другой – держит. Каренин умоляюще глядит то на доктора, то на акушерку.

КАРЕНИН. Я не могу это!

Вдруг садится на колени. Анна обнимает его голову, гладит. Каренин рыдает.

АННА. Вот он, я знала! Теперь прощайте все, прощайте!.. Опять они пришли, отчего они не выходят?.. Да снимите же с меня эти шубы!

Отталкивает Каренина. Доктор укрывает ее. Входит Вронский.

АННА (глядит на Вронского). Помни одно, что мне нужно было одно прощение, и ничего больше я не хочу... Отчего ж он не придет? Подойди, подойди! Подай ему руку.

Вронский подходит, закрывает лицо руками.

АННА. Открой лицо, смотри на него. Он святой! Да открой, открой лицо! Алексей Александрович, открой ему лицо! Я хочу его видеть.

Каренин отводит руки от лица Вронского.

АННА. Подай ему руку. Прости его.

Каренин берет Вронского за руки, крепко сжимает их.

АННА. Слава богу, слава богу, теперь все готово. Только немножко вытянуть ноги. Вот так, вот прекрасно. *(Глядит на обои.)* Как эти цветы сделаны без вкуса, совсем не похоже на фиалку. Боже мой, боже мой! Когда это кончится? Дайте мне морфину. Доктор! Дайте же морфину. Боже мой, боже мой!

Вронский снова закрывает лицо. Каренин затыкает уши и выходит из спальни. Сидит на стуле в коридоре. В спальне воцаряется тишина. Выходит доктор.

КАРЕНИН. Кончилась?

ДОКТОР. В беспамятстве...

Из спальни выходит Вронский. Стоит возле Каренина, не зная, что делать дальше. Каренин не смотрит на него. Проходит несколько минут.

ВРОНСКИЙ. Алексей Александрович, я не могу говорить, не могу понимать. Пощадите меня! Как вам ни тяжело, поверьте, что мне еще ужаснее.

КАРЕНИН. Я прошу вас выслушать меня, это необходимо. Я должен вам объяснить свои чувства, те, которые руководили мной и будут руководить, чтобы вы не заблуждались относительно меня. Вы знаете, что я решился на развод и даже начал это

дело. Не скрою от вас, что, начиная дело, я был в нерешительности, я мучился, признаюсь вам, что желание мстить вам и ей преследовало меня. Когда я получил телеграмму, я поехал сюда с теми же чувствами, скажу больше – я желал ее смерти. Но я увидел ее и простил. И счастье прощения открыло мне мою обязанность. Я простил совершенно. Я хочу подставить другую щеку, я хочу отдать рубаху, когда у меня берут кафтан, и молю бога только о том, чтоб он не отнял у меня счастье прощения! Вот мое положение. Вы можете затоптать меня в грязь, сделать посмешищем света, я не покину ее и никогда слова упрека не скажу вам. Моя обязанность ясно начертана для меня – я должен быть с ней и буду. Если она пожелает вас видеть, я дам вам знать, но теперь, я полагаю, вам лучше удалиться.

Вронский не двигается.

КАРЕНИН. Идите теперь...

Вронский стоит.

КАРЕНИН. Идите...

Вронский идет по коридору. Скрывается за поворотом на лестницу. Каренин оборачивается на то, место, где только был Вронский. Смотрит в пустоту. Долго смотрит. Раздается глухой хлопок выстрела. Каренин отворачивается от источника выстрела. По лестнице вбегает швейцар.

ШВЕЙЦАР. Стрелялся! Граф только стрелялся! В передней! В грудь!

Каренин затыкает уши. Смотрит в пол. Бегут доктор, акушерка, еще люди. Все что-то кричат. Каренин сидит не шелохнувшись. Люди скрываются в передней. Из комнаты выходит Сережа, идет по коридору мимо Каренина. Каренин поднимает на него глаза.

КАРЕНИН. Не надо туда ходить, Сережа.

СЕРЕЖА. Что там такое?

КАРЕНИН. Все такое, Сережа, закончилось...

СЕРЕЖА. Что же закончилось?

КАРЕНИН. Беда закончилась, Сережа, беда...

Прижимает Сережу к себе, плачет.

Глава 16

Дом Карениных. Детская комната. Каренин держит в руках ребенка. Рядом Сережа и нянька.

КАРЕНИН. Вот, Сережа, ты был такой же маленький.

СЕРЕЖА. Не был.

КАРЕНИН. Как же не был?

СЕРЕЖА. А ты был?

КАРЕНИН. Я такое уже не помню, Сережа.

СЕРЕЖА. Я тоже такое не помню.

КАРЕНИН. Почему же ты не помнишь? Тебе нельзя не помнить.

СЕРЕЖА. А я не помню.

КАРЕНИН (няньке). Чего она так исхудала?

СЕРЕЖА. Где исхудала?

НЯНЬКА. Я думаю, что кормилица не годится, сударь.

СЕРЕЖА. Где исхудала?

Каренин показывает ему ребенка.

КАРЕНИН. Вон, какая худая. **(Няньке.)** Отчего вы думаете?

НЯНЬКА. Молоко не годится.

СЕРЕЖА. Кислое?

КАРЕНИН. Кислое разве?

НЯНЬКА (усмехается). Какое ж кислое – пустое.

СЕРЕЖА. Это какое – пустое?

КАРЕНИН. Так что же вы не скажете?

НЯНЬКА. Кому ж сказать? Анна Аркадьевна нездоровы все.

СЕРЕЖА. Это какое – пустое?

КАРЕНИН. Это, Сережа, когда не сытное.

СЕРЕЖА. Невкусное?

КАРЕНИН. И невкусное.

СЕРЕЖА. Так молоко все невкусное.

КАРЕНИН (няньке). Надо доктора попросить осмотреть кормилицу.

НЯНЬКА. Кто ж попросит?

КАРЕНИН. Спит.

СЕРЕЖА. А доктор вкусным сделает?

КАРЕНИН. Ты, Сережа, не шуми слишком. Разбудишь маленькую. Доктор, да, сытным сделает.

СЕРЕЖА. А вкусным?

Ребенок начинает мякать.

КАРЕНИН. Я потом тебе расскажу, Сережа.

Каренин качает ребенка, что-то напевает. Нянька уводит Сережу из комнаты. Каренин качает ребенка, пока тот не замолкает. Каренин опускает его в кроватку. С нежностью смотрит. Нагибается, целует. Входит нянька. Каренин делает вид, что не целовал, а только укладывал.

КАРЕНИН (шепотом). Я доктору скажу о кормилице.

Нянька кивает.

КАРЕНИН. Там пришел кто-то?

НЯНЬКА. Княгиня Тверская...

Каренин кивает, на цыпочках выходит из детской. Идет к комнате Анны. Слышны голоса:

БЕТСИ. Если б он не уезжал, я бы поняла твой отказ и его тоже. Но твой муж должен быть выше этого...

АННА. Я не для мужа, а для себя не хочу. Не говори этого!

БЕТСИ. Да, но ты не можете не желать проститься с человеком, который стрелялся из-за тебя...

АННА. От этого-то я и не хочу.

Каренин, кашлянув, входит.

БЕТСИ. А! Я очень рада, что вы дома. Вы никуда не показываетесь, и я не видала вас со времени болезни Анны. Я все слышала – ваши заботы. Да, вы удивительный муж.

КАРЕНИН. Никаких забот нет. Я привычен со времен Сережи. *(Анне.)* Все не лучше?

АННА. Мне кажется, лучше.

КАРЕНИН. У тебя как будто лихорадочный цвет лица.

БЕТСИ. Мы разговорились с нею слишком. Я чувствую, что это эгоизм с моей стороны, и я уезжаю.

АННА. Нет, побудьте, пожалуйста. Мне нужно сказать вам... *(Каренину.)* Нет, вам. Я не хочу и не могу иметь от вас ничего скрытого. Бетси говорила, что граф Вронский желал быть у нас, чтобы проститься пред своим отъездом в Ташкент. Я сказала, что я не могу принять его.

БЕТСИ. Вы сказали, мой друг, что это будет зависеть от Алексея Александровича...

АННА. Да нет, я не могу его принять, и это ни к чему не... Одним словом, я не хочу...

БЕТСИ. Она совсем не так сказала, Алексей Александрович. И я полагаю, что именно вы...

КАРЕНИН. Благодарю вас, княгиня, за ваше участие и советы. Но вопрос о том, может ли или не может Анна принять кого-нибудь, она решит сама.

БЕТСИ. Я все поняла. Я пойду.

Каренин поклонился. Бетси поцеловала Анну и вышла. Долгая тяжелая пауза.

КАРЕНИН. Я очень благодарен за твое доверие ко мне. И очень благодарен за твое решение. Я тоже полагаю, что так как он едет, то и нет никакой надобности графу Вронскому приезжать сюда. Впрочем...

АННА. Да уж я сказала, так что же повторять? Не будем никогда говорить про это...

КАРЕНИН. Я предоставил тебе решить этот вопрос, и я очень рад видеть...

АННА. Что мое желание сходится с вашим?

КАРЕНИН. Да, и княгиня Тверская совершенно неуместно вмешивается в самые трудные семейные дела. В особенности она...

АННА. Я ничему не верю, что об ней говорят. Я знаю, что она меня искренно любит.
Помолчали.

КАРЕНИН. Я сейчас пошлю за доктором.

АННА. Я здорова, зачем мне доктора?

КАРЕНИН. Нет, маленькая худа, и говорят, у кормилицы молоко постное.

АННА. Для чего же ты не позволил мне кормить, когда я умоляла об этом? Все равно – она ребенок, и его уморят...

КАРЕНИН. Анна...

Сел на колени, взял ее за руку. Анна не смотрит на него.

КАРЕНИН. Анна.

АННА. Что?

КАРЕНИН. Анна...

Пытается лечь рядом с ней, втискивается на тот краешек кровати, что остался от нее. Анна не двигается, смотрит в потолок.

КАРЕНИН. Анна...

АННА. Я не хочу...

КАРЕНИН. Я немного полежать... Я устал...

АННА. Я не хочу...

Каренин падает с кровати, с трудом поднимается. Смеется. Анна смотрит на него как на дурака.

Глава 17

Зал дворца. Толпа аплодирует. Каренин, ворочая всем тазом и тупыми ногами, выходит вперед. Звучит музыка. Старичок-генерал вешает ему на грудь «Александра Невского». Каренин улыбается, кланяется. Аплодисменты. Каренин идет обратно. Его хлопают по плечу, жмут руку, пытаются потрогать орден. Каренин держится гордо и величаво. К

нему подбегает человек. Вручает записку. Каренин читает. Улыбка сходит с лица Каренина. Он идет через зал, на улицу, садится в карету.

КАРЕНИН. Домой.

Карета трогается. Каренин жадно смотрит по сторонам на протяжении всего пути. Подъезжают к дому, Каренин взбегает по лестнице, швейцар открывает ему дверь, заходит следом.

КАРЕНИН. Где барыня?

ШВЕЙЦАР. Уехали... Собрались и уехали...

КАРЕНИН. С кем?

ШВЕЙЦАР. Граф Вронский приезжали.

КАРЕНИН. Куда?! Говори!

ШВЕЙЦАР. В Италию говорили...

Каренин сел, тяжело дышит.

КАРЕНИН. А маленькая что?

ШВЕЙЦАР. С собою взяли.

КАРЕНИН. А...

Тут по лестнице спускается Сережа. Останавливается посреди передней.

СЕРЕЖА. Мама что же надолго уехала?

КАРЕНИН (швейцару). Уйди.

Швейцар уходит. Каренин молчит.

СЕРЕЖА. Чего ты не отвечаешь мне про маму?

Каренин не отвечает, смотрит в пол. Сережа подходит.

СЕРЕЖА. Чего же молчишь? Куда она уехала?

Каренин поднимает на него глаза, полные ненависти.

КАРЕНИН. Ты кто такой, негодник?!

СЕРЕЖА. Я не негодник, я – Сережа.

КАРЕНИН. Ты что же от меня хочешь?! Вы что же от меня хотите?! Вы чего себе надумали?! Вы зачем меня топчите?! Я старик! Я старик! Я старик!

Серезжа пятится.

КАРЕНИН. Нет! Не ходи! Подойди! Говори мне!

Серезжа замер на месте, его трясет.

КАРЕНИН. Говори мне! Отвечай! Отвечай мне!

Ползет на коленях к Серезже.

КАРЕНИН. Отвечай мне! Говори! Отвечай мне!

Бьет Серезжу по щеке.

КАРЕНИН. Отвечай мне! Отвечай мне!

Бьет. Серезжа не шевелится, но и не плачет.

КАРЕНИН. Отвечай мне!

Бьет еще. Закрывает лицо руками, рыдает. Серезжа обнимает его голову, гладит её.

Глава 18

Дом Каренина. Кабинет. Каренин сидит перед пустым листом бумаги. Покачивается, как в прострации. Входит Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я получила вашу записку, друг мой. Я все знаю. Я все слышала. Вы не должны отдаваться горю. Горе ваше велико, но вы должны найти утешение.

КАРЕНИН. Я разбит, я убит, я не человек более! Я поднял руку на сына! Положение мое тем ужасно, что я не нахожу нигде, в самом себе не нахожу точки опоры.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы найдете опору, ищите ее не во мне, хотя я прошу вас верить в мою дружбу. Опора наша есть любовь, та любовь, которую Он завещал нам. Бремя Его легко. Он поддержит вас и поможет вам.

КАРЕНИН. Я слаб. Я уничтожен. Я теперь ничего не понимаю.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Друг мой, не вы совершили тот высокий поступок прощения, которым я восхищаюсь и все, но Он, обитая в вашем сердце.

КАРЕНИН. Силы человека имеют пределы, графиня, и я нашел предел своих. Целый день нынче я должен был делать распоряжения, распоряжения по дому, вытекавшие из моего нового, одинокого положения. Прислуга, гувернантка, счета... Этот мелкий огонь

сжег меня, я не в силах был выдержать. За обедом... я вчера едва не ушел от обеда. Я не мог перенести того, как сын мой смотрел на меня. Он не спрашивал меня о значении всего этого, но он хотел спросить, и я не мог выдержать этого взгляда. Он боялся смотреть на меня ...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я понимаю, друг мой. Я все понимаю. Помощь и утешение вы найдете не во мне, но я все-таки приехала только затем, чтобы помочь вам, если могу. Если б я могла снять с вас все эти мелкие унижающие заботы... Я понимаю, что нужно женское слово, женское распоряжение. Вы поручаете мне?

КАРЕНИН. Я вам поручаю...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Мы вместе займемся Сережей. Я не сильна в практических делах. Но я возьмусь, я буду ваша экономка. Не благодарите меня. Я делаю это не сама...

КАРЕНИН. Я не могу не благодарить.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Но, друг мой, не отдавайтесь этому чувству, о котором вы говорили. Стыдиться того, что есть высшая высота христианина – кто унижает себя, тот возвысится. И благодарить меня вы не можете. Надо благодарить Его и просить Его о помощи. В Нем одном мы найдем спокойствие, утешение, спасение и любовь. *Замолчала. Шепотом молится. Каренин тоже что-то нашептывает в унисон ей. Лидия Ивановна закончила молитву, с решимостью взглянула на Каренина.*

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Теперь я приступаю к делу. Наперво нужно объявить Сереже главное, и вы должны при этом быть. Далее только в крайнем случае я обращусь к вам. Необходимо пригласить Сережу.

Каренин позвонил в звонок. Вошел лакей.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Пригласите Сергея Алексеича.

ЛАКЕЙ. Как угодно, графиня.

Выходит.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это необходимо объявить, чтобы ничего более не повело к вопросам с его стороны.

КАРЕНИН (почти испуганно). Что же вы хотите объявить ему?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы знаете о том, когда его пригласят, мой друг.

КАРЕНИН. Я не полагаю, что ему правильно знать правду.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Поверьте, образ матери останется для него непорочным.
Каренин хочет что-то сказать, но тут входит Сережа. Стоит у двери.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Здравствуйте, молодой человек.

СЕРЕЖА. Здравствуйте.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Что же вы там встали и не проходите, молодой человек?

КАРЕНИН. Пройди, Сережа.

Сережа проходит, встает посреди кабинета.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы уже совсем взрослый молодой человек, так?

Сережа жмет плечами.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Необходимо отвечать, а не водить плечом. Это недостойно такого молодого человека.

КАРЕНИН. Ответь, Сережа.

СЕРЕЖА. Я не знаю.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. А я вижу, что вы весьма взрослый молодой человек, и потому я буду говорить с вами как со взрослым.

Сережа жмет плечами.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Не нужно водить плечом. Я хочу вас спросить: известно ли вам, что случилось с вашей... маман.

СЕРЕЖА. Она уехала.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это не так, молодой человек. Я хочу вам сказать, что ваша маман не уехала. Ваша маман умерла...

Каренин вздрогнул.

СЕРЕЖА. Как же она умерла?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это, я полагаю, вам сообщит ваш папа. Скажите ему, как это было, Алексей Александрович. Молодой человек должен знать.

Смотрит на Каренина. Каренин шарит глазами по кабинету.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Скажите ему, друг мой.

КАРЕНИН. Ты, Сережа... Я, Сережа... Мама... Маму... Она... поехала когда... Ее задавило поездом, Сережа...

СЕРЕЖА. Каким же поездом ее задавило?

КАРЕНИН. На станции...

СЕРЕЖА. На какой же станции?

КАРЕНИН. Там... *(Показывает рукой за окно.)* Там станция...

СЕРЕЖА. А как поезд задавить может?

КАРЕНИН. Я, Сережа, не знаю... Как-то может...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. А вы, молодой человек, пойдите и подумайте, как поезд может задавить, а после спрашивайте.

СЕРЕЖА. Поезд никак задавить не может.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы что ли нам не верите?

СЕРЕЖА. Я не знаю...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Но вот идите и подумайте.

Сережа стоит.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Идите, молодой человек.

Сережа, помедлив, выходит.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Уверяю вас, друг мой, он поверил... Но вы заметили, что он едва ли сожалеет об этой утрате. Дети чутко ощущают справедливость...

КАРЕНИН. Это жестоко.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Не более жестоко, чем то, что пережили вы. Доверьтесь мне, Алексей Александрович, это только во благо. Мы должны, обязаны похоронить эту отвратительную женщину даже в наших и его мыслях. Ее более не должно быть. А теперь мы вас поедем лечить от вашего недуга.

КАРЕНИН. Я не болен.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Еще как больны. Но ваш недуг исцелим. Мы едем к Ландо.

КАРЕНИН. Что такое Ландо?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Как, вы не знаете Жюля Ландо, знаменитого Жюля Ландо, ясновидящего? Вот, что происходит от жизни в затворниках: вы ничего не знаете. Ландо был приказчиком в магазине в Париже и пришел к доктору. У доктора в приемной он заснул и во сне стал всем больным давать советы. И удивительные советы. Теперь он здесь и весь свет на него молится. Графиню Беззубову вылечил, и она так полюбила его, что усыновила.

КАРЕНИН. Усыновила?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Усыновила и теперь он не Ландо больше, а граф Беззубов. Но он не любит этого титула и потому для нас он – Ландо, и потому мы едем к Ландо. Собирайтесь, Алексей Александрович.

КАРЕНИН. Я полагаю...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Ничего не желаю слышать. Собирайтесь...

Каренин покорно вышел из-за стола. Пошел за Лидией Ивановной.

Глава 19

Пустая зала в доме Ландо. Ландо на стуле сидит в самом его конце. Лидия Ивановна и Каренин входят почти на цыпочках.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА (шепотом). Пойдите и дайте ему руку, друг мой.

КАРЕНИН. Что же я скажу ему?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Ему не нужно ничего говорить, он все знает за нас...

КАРЕНИН. Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Идите...

Каренин пошел к Ландо на прямых ногах. Встал рядом. Ландо не смотрит на него. Каренин стоит.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Руку... Дайте ему вашу руку...

Каренин оборачивается на нее. Показывает правую, а затем левую руку. Лидия Ивановна показывает левую. Каренин протягивает Ландо левую руку. Ландо не берет. Руки его лежат на коленях, а глаза закрыты.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Подложите... подсуньте...

Каренин подсовывает руку под ладонь Ландо. Ландо хватает пальцы Каренина, тот вздрагивает.

ЛАНДО. Что за вздор! Что за бессмысленный вздор ты говоришь!

КАРЕНИН. Я ничего...

ЛАНДО. Нет, это правда. Что, что правда? Что я умру. Я видела сон.

Каренин бледнеет.

ЛАНДО. Сон? Да, сон. Давно уж я видела этот сон. Я видела, что я вбежала в свою спальню, что мне нужно там взять что-то, узнать что-то, ты знаешь, как это бывает во сне. И в спальне, в углу, стоит что-то. Ах, какой вздор! Как можно верить... И это что-то повернулось, и я вижу, что это мужик с взъерошенной бородой, маленький и страшный. Я хотела бежать, но он нагнулся над мешком и руками что-то копошится там... Он копошится и приговаривает по-французски, скоро-скоро и, знаешь, грассирует: «Il faut le battre le fer, le broyer, le pétrir...» И я от страха захотела проснуться, проснулась... но я проснулась во сне. И стала спрашивать себя, что это значит. И Корней мне говорит: родами, родами умрете, родами, матушка... И я проснулась... Какой вздор, какой вздор!

На минуту замолчал. Каренин начал освобождать руку.

ЛАНДО. Я дурная женщина, я погибшая женщина, – думала она, – но я не люблю лгать, я не переносу лжи, а его, мужа, пища – это ложь. Он все знает, все видит, что же он чувствует, если может так спокойно говорить? Убей он меня, убей он Вронского, я бы уважала его. Но нет, ему нужны только ложь и приличие...

Затих. Каренин с надеждой поглядел на Лидию Ивановну. Она сделала жест, что еще не все.

ЛАНДО. Боже мой! Прости меня! Все кончено. У меня ничего нет, кроме тебя. Помни это.

Ландо отбросил руку Каренина. Тот схватил ее, словно она побывала в кастрюле с кипятком. Ландо открыл глаза.

ЛАНДО. Будет известие... Идите...

Каренин, держась за руку, покорно пошел к Лидии Ивановне.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Что он сказал?

КАРЕНИН. Будет известие.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Что же за известие? Это только сказал?

КАРЕНИН. Будет известие.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это что-то значит...

КАРЕНИН. Будет известие...

Валится в обморок.

Глава 20

Дом Каренина. Комната Сережи. Сережа сидит за партой. Каренин против него – за столом.

КАРЕНИН. Ты гулял сегодня хорошо?

СЕРЕЖА. Да, весело было.

КАРЕНИН. А урок ты выучил?

СЕРЕЖА. Это который урок?

КАРЕНИН. Который я тебе давал.

СЕРЕЖА. Значит выучил.

КАРЕНИН. И рассказать сможешь?

Сережа помолчал.

КАРЕНИН. Так сможешь рассказать?

СЕРЕЖА. Смогу... А который урок?

КАРЕНИН. Тот, что я тебе давал.

СЕРЕЖА. Я не помню, который ты мне давал.

КАРЕНИН. Как же не помнишь? Ты его выучил?

СЕРЕЖА. Выучил, но забыл – который.

КАРЕНИН. А как же ты его выучил, если забыл?

СЕРЕЖА. Я сначала выучил, а после забыл.

КАРЕНИН. Я тебе, Сережа, про Еноха давал, помнишь?

СЕРЕЖА. Про Еноха выучил.

КАРЕНИН. И рассказать сможешь?

СЕРЕЖА. Смогу.

КАРЕНИН. Ну и расскажи раз так...

Сережа качается на стуле.

КАРЕНИН. Что-то не видно, чтобы выучил.

СЕРЕЖА. Я выучил, что Бог забрал Еноха живым на небо...

КАРЕНИН. И что же?

СЕРЕЖА. А почему тогда мама умерла? Она разве хуже Еноха?

Каренин выпрямился.

СЕРЕЖА. Дурные только могут умереть, но хорошие все могут быть как Енох.

КАРЕНИН. Это, Сережа, сложный вопрос.

СЕРЕЖА. В чем же сложный?

КАРЕНИН. В том и сложный, что мы не можем знать, кто дурной, а кто хороший.

СЕРЕЖА. Почему же не можем? Разве мама дурная?

КАРЕНИН. Мама, Сережа, она... не дурная...

СЕРЕЖА. Чего же она тогда умерла?

КАРЕНИН. Потому как умереть и не дурные могут...

СЕРЕЖА. Почему же Еноха живым взяли, а маму не взяли?

КАРЕНИН. Это, Сережа, только Бог решает. Вот для того и нужно писание учить, чтобы заслужить.

СЕРЕЖА. Значит, мама не учила?

КАРЕНИН. Почему же – учила.

СЕРЕЖА. Плохо разве учила?

КАРЕНИН. Полагаю, хорошо учила.

СЕРЕЖА. Чего же не взяли?

КАРЕНИН. Я этого, Сережа, не могу знать.

СЕРЕЖА. Зачем же тогда учить, если не возьмут?

Каренин вздохнул. Тут на счастье Каренина вошла Лидия Ивановна в наряде.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Молодой человек, я украду вашего отца. Алексей Александрович нам надо поговорить.

Каренин поспешно встал.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Пойдемте в кабинет.

Они вышли в коридор.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Нам надо поговорить о грустном для вас деле. Я все бы дала, чтоб избавить вас от некоторых воспоминаний, но другие не так думают...

КАРЕНИН. Он только спрашивал о матери, я не знал, что ответить. Вы спасли меня.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я получила от нее письмо. Она здесь, в Петербурге...

Заходят в кабинет.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Она хочет видеть сына.

Каренин помолчал.

КАРЕНИН. Я не полагаю, чтоб я имел право отказать ей.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Друг мой! Вы ни в ком не видите зла!

КАРЕНИН. Я, напротив, вижу, что все есть зло. Но справедливо ли это?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Нет. Есть предел всему. Я понимаю безнравственность, но я не понимаю жестокости к вам! Как оставаться в том городе, где вы? Нет, век живи, век учись. И я учусь понимать вашу высоту и ее низость.

КАРЕНИН. Я все простил и потому не могу лишать ее того, что есть потребность любви для нее – любви к сыну...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Но любовь ли это, друг мой? Искренно ли это? Положим, вы простили, вы прощаете... но имеем ли мы право действовать на душу этого ангела? Он

считает ее умершею. Он молится за нее и просит бога простить ее грехи... И так лучше. А тут что он будет думать?

КАРЕНИН. Я не думал об этом.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Если вы спрашиваете моего совета, то я не советую вам делать этого. Разве я не вижу, как вы страдаете, как это раскрыло ваши раны? Но, положим, вы, как всегда, забываете о себе. Но к чему же это может повести? К новым страданиям с вашей стороны, к мучениям для ребенка? Если в ней осталось что-нибудь человеческое, она сама не должна желать этого. Нет, я, не колеблясь, не советую, и, если вы разрешите мне, я напишу к ней.

КАРЕНИН. Напишите... Ваше право.

Выйшел из кабинета.

Глава 21

Казанский собор. Толпа людей. Только закончилась пасхальная служба. Каренин и Сережа возле колонны. Каренин поправляет на Сереже костюмчик.

СЕРЕЖА. Знаешь, о чем я лишнее, не в счет, помолился?

КАРЕНИН. Откуда ж мне знать. Чтоб учиться лучше?

СЕРЕЖА. Нет.

КАРЕНИН. Игрушки разве?

СЕРЕЖА. Не это. Отличное, но секрет! Когда сбудется, скажу. А ты о чем молился?

КАРЕНИН. Я... Да о чем же я молился?.. Так, как все, и молился.

СЕРЕЖА. А я, как все, и про другое. А ты про другое молился?

Увидел незнакомую икону.

СЕРЕЖА. А это которая икона?

КАРЕНИН. Это...

К ним подходит женщина в платке.

ЖЕНЩИНА. Алексей Александрович, прошу!

Каренин оборачивается – это Анна. Каренин делает шаг в сторону. Смотрит в колонну. Анна садится на корточки за Сережей.

АННА. Сережа!

Сережа оборачивается.

АННА. Сережа! Мальчик мой милый!

СЕРЕЖА. Мама!

Бросается ей на шею. Обнимаются, целуются.

СЕРЕЖА. Я знал. Нынче Пасха. Я знал, что ты придешь. Я молился только про это.
Анна мнет его, плачет.

СЕРЕЖА. О чем же ты плачешь, мама? Мама, о чем ты плачешь?

АННА. Я? Не буду плакать... Я плачу от радости. Я так давно не видела тебя. Я не буду, не буду...

СЕРЕЖА. Вот и папа тут... Папа!

Каренин смотрит в колонну.

АННА. Я знаю, Сережа. Я видела его.

СЕРЕЖА. А ты чего же в этом?

Стянул с нее платок. Поглядел, снова обнял.

СЕРЕЖА. Мама, душечка, голубушка!

АННА. Но что же ты думал обо мне? Ты не думал, что я умерла?

СЕРЕЖА. Никогда не верил.

АННА. Не верил, друг мой?

СЕРЕЖА. Я знал, я знал! А где ты была?

АННА. Я была... Милый, милый Кутик! Ты не забудешь меня?!

СЕРЕЖА. Не забуду...

АННА. Ты...

Прижалась к нему.

СЕРЕЖА. Почему же ты папу не обнимешь?

АННА. Папу я обниму, обниму...

СЕРЕЖА. Вот же он и стоит.

АННА. Да, да.

СЕРЕЖА. Папа! Мама же пришла!

АННА. Потом, потом, Сережа. Сережа, друг мой, люби его, он лучше и добрее меня, и я пред ним виновата. Когда ты вырастешь, ты рассудишь.

Каренин не удержался и глянул на нее.

СЕРЕЖА. Лучше тебя нет!..

АННА. Душечка, маленький мой! Люби его...

Каренин заметил, что к ним идет Лидия Ивановна с куличом. Каренин покашлял. Анна повернула к нему заплаканное лицо.

КАРЕНИН (не глядя Анне в глаза). Лидия Ивановна сейчас будут.

Анна кивнула, вынула два крашенных пасхальных яйца. Одно дала Сереже.

АННА. Возьми это, Кутик. Это мама...

Сережа взял яйцо. Анна встала, протянула второе яйцо Каренину.

АННА. Это вам... Возьмите.

Каренин, не глядя на нее, принял яйцо.

АННА. Прости меня за все. Обещаю, ты меня более не увидишь.

Накинула платок и зашла за колонну. Каренин сделал шаг за ней, но остановился. Сережа заревел. Каренин прижал его к себе. Подошла Лидия Ивановна.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вот вы где! А я ищу, ищу... Чего это случилось?

Каренин отворачивается от нее, так как у него мокрые глаза.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Алексей Александрович, что у вас произошло?

КАРЕНИН. Он... ногу ему отдавили при давке.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. И что же за беда, молодой человек? Ну отдавили, ну и пройдет.

А вы чего же замолкший, Алексей Александрович.

КАРЕНИН. Служба...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Да, служба умиротворяет, это воистину. Пойдемте же разговляться, поговели, и Христос с ним.

КАРЕНИН. Мы сейчас будем, Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Жду вас в карете.

Пошла с куличом на улицу, не удержалась, отломил кусочек, сунула в рот.

Глава 22

Дом Каренина. Кабинет. Каренин и Лидия Ивановна пьют кофе.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Хорош был ужин. Вполне хорош, мой друг. Во всей вере для меня самое тяжелое бывает – это посты. И уж сколько грешных мыслей за пост ни прогонишь. Господи, прости. А Сергей Алексеич что-то нынче и невесел, и хмурится все.

КАРЕНИН. То ногу ж ему отдавили...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Да он ногу-то и не помнит уже. А хмурится и хмурится все. Но сердце... Я вижу в нем сердце отца, и с таким сердцем ребенок не может быть дурен. Вы что-то тоже сегодня невеселы, Алексей Александрович. Такой праздник, а вы в задумчивости. А у меня новость для вас хорошая в запасе.

КАРЕНИН. Лидия Ивановна, я новостей не хочу...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Поверьте мне, новость весьма хороша... Я бы и раньше, да все Сергей Алексеич рядом.

Каренин, поняв, что за новость, поднял на нее глаза.

КАРЕНИН. В чем же новость?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Новость хороша. Я через своих знакомых развела и узнала, что эти... отвратительные люди кончили свои дела и нынче уезжают. Хороша вам новость?

КАРЕНИН (безразлично). Хороша...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Только новость-то не вся, а полновости.

КАРЕНИН. Что же еще?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Сказали еще, что не пожилось им, что она его ревностью измучила, а он и не рад уже, и все сторонится ее теперь, и больше не нужна она ему.

КАРЕНИН. Это их только дело.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это, я понимаю, есть расплата за грех и ту жестокость, которую они для вас сделали. Божья милость, она только на праведников распространяется. И любви только праведники достойны. А то, что они придумали любовью – это лишь безнравственность. Вот вы человек достойный и настоящий. Только такой, как вы, любви и достойны. И то, что эта отвратительная женщина отвергла вашу любовь, говорит, что она недостойна любви вообще...

КАРЕНИН. Всякий достоин.

Пауза.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА (*тяжело задышала*). Всякий достоин, да не всякому дано.

КАРЕНИН. Кому не дано, тот сам виновен.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В чем же вы виновны?

КАРЕНИН. Во многом виновен. Во лжи виновен. В подлости.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В чем же подлость ваша?

КАРЕНИН. В малодушии...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Нисколько я в вас малодушия не увидела, вы напротив человек большой душевной организации.

КАРЕНИН. Это только в сравнении с другими мелкими душами.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Для меня это не так.

КАРЕНИН. Это ваше право.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. В чем же я виновна тогда, Алексей Александрович? Впрочем, я имею любовь. (*Голос ее сильно задрожал.*) К вам имею любовь...

КАРЕНИН. Я знаю ваше ко мне отношение и благодарю вас за него.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Это другое отношение, что вы знаете. Любовь моя к вам не дружеская...

Каренин поднял взгляд.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Любовь моя к вам самая естественная...

КАРЕНИН. Что же это значит?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Что я вас люблю – значит...

Встала, сделала шаг к Каренину. Каренин тоже встал. Сделал шаг от Лидии Ивановны.

КАРЕНИН. Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Вы знаете: я только месяц была замужем.

КАРЕНИН. Прошу вас...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА (плачет). Жизнь прошла... Ничего нет...

КАРЕНИН. Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Сегодня такой праздник, а я люблю вас... Скажите мне.

КАРЕНИН. Лидия Ивановна...

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Скажите мне. Я же вам сказала.

Каренин молчит.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Скажите мне.

КАРЕНИН. Я не могу быть для вас... Я не могу любить вас.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Ну вот, а обвиняли себя в малодушии. Я знаю, почему вы не можете... Я видела сегодня ее и вас видела... Вы были хороши в своей любви к ней. Я видела вас. Я завидовала ей. Если б вы были с ней хороши так с самого вашего начала, то ничего бы не случилось. Поверьте мне.

Молчат.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Надеюсь, наши дружеские отношения сохранятся?

КАРЕНИН. Ничего не изменилось.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Я могу и впредь быть вам помощницей?

КАРЕНИН. Я буду только рад.

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Тогда, полагаю, это все, что я имела вам сказать.

КАРЕНИН. Я могу пойти?

ЛИДИЯ ИВАНОВНА. Идите, мой друг.

Каренин, шатаясь, выходит в коридор, идет вдоль стенки. Останавливается перед комнатой Сережи. Стоит, прислушивается. Тихонько заходит. Сережа лежит

в темноте с открытыми глазами, разглядывает подаренное Анной яйцо. Обращивается на Каренина.

СЕРЕЖА. Папа?

КАРЕНИН (*подходит*). Да, я, Сережа.

Садится на кровать.

КАРЕНИН. Что же ты тут делаешь без свечки?

СЕРЕЖА. Маму смотрю.

Показывает яйцо.

КАРЕНИН. И видно тебе без свечки?

СЕРЕЖА. Мне без свечки виднее. А где твое?

КАРЕНИН. Мое? Мое здесь.

Вынимает из кармана яйцо.

СЕРЕЖА. Покажи.

Каренин дает ему яйцо. Сережа сравнивает их.

КАРЕНИН. А мы даже и в битки не поиграли.

СЕРЕЖА. Без мамы и не поиграли.

КАРЕНИН. Давай сейчас и поиграем.

СЕРЕЖА. А можно мамиными играть?

КАРЕНИН. А почему же нельзя? Она на то и дала.

СЕРЕЖА. Раз на то, тогда поиграем.

Отдает Каренину яйцо. Каренин выставляет его в руке.

КАРЕНИН. Ты вот и бей.

СЕРЕЖА. Почему же я?

КАРЕНИН. Я ж старый совсем, не вижу ничего.

СЕРЕЖА. Совсем не видишь?

КАРЕНИН. Совсем не вижу. Совсем старый.

Серезжа смеется. Каренин тоже.

СЕРЕЖА. Вот я сейчас ударять буду.

КАРЕНИН. Ударяй.

Серезжа бьет, смотрит на свое яйцо. Каренин ощупывает свое.

КАРЕНИН. Чья же взяла? Твоя взяла – мое поломано.

СЕРЕЖА. И мое поломано. Покажи-ка свое.

Каренин дает яйцо.

СЕРЕЖА. И вправду поломано...

КАРЕНИН. Это, Серезжа, значит – победила дружба.

СЕРЕЖА. Кого же победила?

КАРЕНИН. Недружбу. Хочешь, я с тобою лягу?

СЕРЕЖА. Хочу.

Двигается к стенке. Каренин ложится рядом, Серезжа укрывает его одеялом. Долго молча лежат.

КАРЕНИН. Ты, Серезжа, мне скажи... Ты с мамою больше хочешь или со мною?..

Пауза.

СЕРЕЖА. С двумя чтобы, хочу.

КАРЕНИН. С двумя никак нельзя, Серезжа.

СЕРЕЖА. Почему же?

КАРЕНИН. Так Богу угодно.

СЕРЕЖА. Если он с двумя не хочет, то я и отвечать тогда не стану.

КАРЕНИН. Можешь пока и не отвечать. Но потом, Серезжа, надо будем мне сказать.

Скажешь, Серезжа? Потом... Скажешь мне, Серезжа...

Серезжа не отвечает. Каренин поворачивается к нему. Серезжа стит. Каренин закрывает глаза.

***

В углу комнаты слышен странный металлический звук. Каренин оборачивается. Там мужик с взъерошенной бородой, маленький и страшный. Он копошится в каком-то мешке, гремит железом.

МУЖИК. Il faut le battre le fer, le broyer, le pétrir... Il faut le battre le fer, le broyer, le pétrir...

Каренин страшно кричит на него.

***

И просыпается. Выскакивает из постели. Сережа спит, положив руки под щеку. Каренин идет из комнаты, по коридору, вниз, на улицу, в ночь.

Глава 23

Дом Ландо. Спальня. Каренин стоит в дверях. За ним лакей. Ландо сидит на постели.

КАРЕНИН. Прошу вас, сударь. Мне нужно знать...

ЛАНДО. Чего же вы хотите знать?

КАРЕНИН. Мне было известие.

ЛАНДО. Я более не принимаю, я завтра уезжаю в Париж, вы, русские, уничтожили меня своими страстями. Там только просят лечить и сеанс с умершей болонкой, а тут нет ни одной счастливой семьи. Я так более не в силах.

КАРЕНИН. Прошу вас...

ЛАНДО. Зачем вам это?

КАРЕНИН. Это необходимо. Прошу вас, сударь.

ЛАНДО. Хорошо, идите в залу.

КАРЕНИН. Благодарю вас, сударь.

Идут с лакеем по коридорам, лестницам, входят в ту самую залу, где была их первая встреча. Ландо уже сидит на своем стуле. Лакей придерживает Каренина за плечо.

ЛАКЕЙ. Подойдите и дайте ему руку.

КАРЕНИН. Я все знаю...

Лакей отпускает его и выходит. Каренин идет к Ландо уверенным шагом. Вкладывает левую руку в ладонь Ландо. Ландо хватает пальцы.

ЛАНДО. Моя любовь все делается страстнее и себялюбивее, а его все гаснет и гаснет, и вот отчего мы расходимся. И помочь этому нельзя. У меня все в нем одном, и я требую, чтоб он весь больше и больше отдавался мне. А он все больше и больше хочет уйти от меня. Мы именно шли навстречу до связи, а потом неудержимо расходимся в разные стороны. И изменить этого нельзя. Он говорит мне, что я бессмысленно ревнива, и я сама говорила себе, что я бессмысленно ревнива, но это неправда. Я не ревнива, а я недовольна. Но... Если б я могла быть чем-нибудь, кроме любовницы, страстно любящей одни его ласки, но я не могу и не хочу быть ничем другим. И я этим желанием возбуждаю в нем отвращение, а он во мне злобу, и это не может быть иначе. Если он, не любя меня, из долга будет добр, нежен ко мне, а того не будет, чего я хочу, да это хуже в тысячу раз даже, чем злоба! Это – ад! А это-то и есть. Он уж давно не любит меня. А где кончается любовь, там начинается ненависть. Этих улиц я совсем не знаю. Горы какие-то, и все дома, дома... И в домах все люди, люди... Сколько их, конца нет, и все ненавидят друг друга. Ну, пусть я придумаю себе то, чего я хочу, чтобы быть счастливой. Ну? Я получаю развод, Алексей Александрович отдает мне Сережу, и я выхожу замуж за Вронского. Ну, я получу развод и буду женой Вронского. Что же люди перестанут так смотреть на меня, как они смотрели нынче? Нет. Сережа перестанет спрашивать или думать о моих двух мужьях? А между мною и Вронским какое же я придумаю новое чувство? Возможно ли какое-нибудь не счастье уже, а только не мученье? Нет и нет! Невозможно! Мы жизнью расходимся, и я делаю его несчастье, он – мое, и переделать ни его, ни меня нельзя. Все попытки были сделаны, винт свинтился. Да, нищая с ребенком. Она думает, что жалко ее. Разве все мы не брошены на свет затем только, чтобы ненавидеть друг друга и потому мучать себя и других? Гимназисты идут, смеются. Сережа? Я тоже думала, что любила его и умилялась своей нежностью. А жила же я без него, променяла же его на другую любовь и не жаловалась на этот промен, пока удовлетворялась той любовью. Прикажете до Обираловки? Да. Да! Да! Да! *Каренин видит теперь не залу, а железнодорожную станцию, полную уродливых, наглых и гадких людей. Анна идет сквозь них. Ни один более человек не идет в том же направлении, что она.*

ЛАНДО. У Катерины Андреевны, все у нее, ma tante! Девочка – и та, изуродована и кривляется. Да, на чем я остановилась? На том, что я не могу придумать положения, в котором жизнь не была бы мученьем, что все мы созданы за тем, чтобы мучаться, и что мы все знаем это и все придумываем средства, как бы обмануть себя. А когда видишь

правду, что же делать? На то дан человеку разум, чтобы избавиться оттого, что его беспокоит...

Анна идет по перрону.

ЛАНДО. Избавиться от того, что беспокоит. Да, очень беспокоит меня, и на то дан разум, чтоб избавиться, стало быть, надо избавиться. Отчего же не потушить свечу, когда смотреть больше не на что, когда гадко смотреть на все это? Но как? Зачем этот кондуктор пробежал по жердочке, зачем они кричат, эти молодые люди, в том вагоне? Зачем они говорят, зачем они смеются? Все неправда, все ложь, все обман, все зло!..

На станцию въезжает товарный поезд.

ЛАНДО. Настоящие... Настоящие... Настоящие... Боже мой, куда мне? Туда! Туда, на самую середину, и я накажу его и избавлюсь от всех и от себя. *Анна подходит к краю платформы, глядит на шпалы, присыпанные смешанным с углем песком. Поезд ровняется с нею. Она снимает с руки красный мешочек. Пригнувшись, шагает под поезд.*

ЛАНДО. Где я? Что я делаю? Зачем?

Ландо откидывает руку Каренина. Открывает глаза, смотрит на Каренина влажными глазами.

ЛАНДО. И свеча, при которой она читала исполненную тревог, обманов, горя и зла книгу, вспыхнула более ярким, чем когда-нибудь, светом, осветила ей все то, что прежде было во мраке, затрещала, стала меркнуть и навсегда потухла.

Каренин ничего не может сказать, даже эмоций нет на его лице. Он молча разворачивается и идет из залы. Уходит.

Эпилог

Дом Каренина. Каренин входит в переднюю.

КАРЕНИН. Письма были ли?

ШВЕЙЦАР. Ничего не было. Анну Алексеvну привезли...

КАРЕНИН. Что ли?

Скидывает на пол пальто. Поднимается в детскую, входит. На кровати стит маленькая девочка. Нянька сидит рядом.

КАРЕНИН. Идите, я побуду.

Нянька выходит. Каренин садится на место няньки. Смотрит на девочку. Долго смотрит.

КАРЕНИН. Зачем же ты, Аня?

Встает на колени, кладет голову рядом с девочкой. И так засыпает.

КОНЕЦ

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Veronika Láníková
Katedra:	Katedra slavistiky
Vedoucí práce:	Mgr. Patrik Varga, Ph.D.
Rok obhajoby:	2023

Název práce:	Divadelní hra Valije Sigareva Alexej Karenin: překlad, kontext, komparace
Název v angličtině:	Drama of Vasily Sigarev Alexey Karenin: translation, context, comparison
Anotace práce:	Cílem práce je kompletní překlad divadelní hry od ruského dramatika Vasilije Sigareva, dále pak interpretace klíčových témat této hry a komparace vybraných charakterů s románovou předlohou Lva Tolstého Anna Karenina.
Klíčová slova:	Překlad, Anna Karenina, Alexej Karenin, Lev Tolstoj, Vasilij Sigarev, ruská literatura, současné ruské drama
Anotace v angličtině:	The aim of this thesis is a complete translation of a theatre play written by Russian dramatist Vasily Sigarev. Then the thesis focusses on interpretation of key topics of the play and comparison of chosen characters with the novel template Anna Karenina written by Lev Tolstoy.
Klíčová slova v angličtině:	Translation, Anna Karenina, Alexey Karenin, Lev Tolstoy, Vasily Sigarev, Russian literature, contemporary Russian drama
Přílohy vázané v práci:	1
Rozsah práce:	205
Jazyk práce:	Český jazyk